

PaedDr. Hana Mühlhauserová

**Metodický průvodce
k učebnici
Český jazyk a komunikace
pro 2. ročník, 1. díl**

Odborná spolupráce a další náměty:

Mgr. Romana Tylečková

Mgr. Zuzana Staňková, Ph.D.

Mgr. Anna Tittlerová

2022

PRACOVNÍ UČEBNICE ČESKÝ JAZYK A KOMUNIKACE

PRO 2. ROČNÍK, 1. DÍL

CHARAKTERISTIKA UČEBNICE ČJ 2

Je to PRACOVNÍ UČEBNICE, což znamená, že je zde vyvozeno veškeré učivo (definice), ale současně úkoly pro práci žáků. Žáci se z učebnice efektivně učí tak, aby směřovali k daným cílům. Učebnice nabízí zcela originální pojetí výukového materiálu s rovnoměrným zastoupením komunikace, slohu i jazykové výchovy. Respektuje RVP s cílem naplňovat očekávané výstupy podložené učivem, utváření klíčových kompetencí a tam, kde je to vhodné, je zařazena problematika průřezového tématu Osobnostně sociální výchova.

V **jazykové výchově** žáci nabývají potřebné vědomosti a dovednosti v tvarosloví, pravopise, poznávají zvukovou stránku jazyka, učí se větné stavbě, obohacují si svoji slovní zásobu, poznávají význam a tvoření slov v českém jazyce.

V **komunikační a slohové výchově** žáci získávají základy komunikace, učí se pracovat s vlastním hlasem, dodržovat pravidla mezilidského dorozumívání, učí se naslouchat, formulovat vlastní myšlenky, rozumět odbornému i uměleckému textu a tvořivě s ním pracovat.

Ve **slohové složce** se žáci učí vyjadřovat svoje myšlenky ústně i písemně. Prostřednictvím komunikačních situací a s využitím vhodných metod do výuky přirozeně prolíná průřezové téma Osobnostní a sociální výchova a její okruhy osobnostní rozvoj, sociální rozvoj a morální rozvoj. Témata se týkají buď přímo žáka, jeho osobních pocitů a prožitků, nebo lidí kolem něho.

Učebnice je rozdělena **do pěti tematických kapitol - na každý měsíc jedna kapitola**. Kapitoly jsou propojeny s tématy v prvouce, což umožňuje praktikovat tematicky integrovanou výuku a efektivně využívat mezipředmětových vazeb.

Základem kapitol jsou souvislé texty, komiksy, komunikační situace (autorské nebo vybrané z dětské literatury), které jsou východiskem k praktickým činnostem žáků - ke komunikaci, čtení, psaní i naslouchání.

Největší díl aktivit žáků spočívá tedy v „praktickém užití jazyka“, ve formulaci vlastních myšlenek, otázek, v procvičování dovedností pracovat s textem, číst jej s porozuměním, učit se chápat odborný text, vyhledávat i třídit informace. Přirozenou součástí výše zmíněných činností je tzv. slohový výcvik a výcvik v komunikaci (mluvení i naslouchání) vycházející z tématu, z aktuální situace, z potřeb žáků něco sdělit.

VÝCHOVNÉ A VZDĚLÁVACÍ STRATEGIE V ČJ

Jsou to zásadní postupy, které povedou k utváření a rozvíjení klíčových kompetencí (vědomosti, dovednosti, postoje a hodnoty žáků). Jde o společné postupy, metody, formy, aktivity, projekty uplatňované všemi učiteli ČJ. Vytváříme jimi

Kompetence k učení

Učitel věnuje maximální pozornost čtení s porozuměním, učí žáky pracovat s různými texty, vyhledávat v nich důležitá nebo neznámá slova, myšlenky, vytvářet myšlenkové mapy.

Učitel zadává úkoly, při kterých žáci vyhledávají a zpracovávají informace z různých zdrojů a zároveň si vytvářejí přehledy učiva, ve kterých si ověřují správnost řešení.

Informace, které žák potřebuje k dalšímu učení, učitel systematicky opakuje a procvičuje pomocí různých aktivit.

Učitel pravidelně využívá aktivizující metody učení, např. skupinové a kooperativní metody, brainstorming aj.

Kompetence k řešení problémů

Učitel klade problémové otázky, vede žáky, aby je sami formulovali a diskutovali (Proč? Čím se liší? Jak je to možné? Co mají podobné? Srovnej! Jak bys vysvětlil? Jak lze použít? Co si myslíš?)

Učitel zadává žákům problémové úkoly: Doplnit neúplný text z hlediska logického úsudku; vybrat údaje, které do textu nepatří; vymyslet větu, vyprávění, příklad, který by řešil nějakou rozpornou situaci; uspořádat nezvyklé sestavení faktů - slov, vět, myšlenek do celku.

Učitel zařazuje metody, při kterých žáci sami objevují, tvoří, řeší, vyslovují závěry (křížovky, kvízy, čtyřsměrky, hádanky, testy).

Učitel dává možnost žákům pracovat s chybou jako s příležitostí hledat správné řešení (vyhledávat chyby, opravovat je pomocí zpětné vazby).

Kompetence komunikativní

Učitel ve třídě navozuje atmosféru bezpečné a přátelské komunikace.

Učitel vede žáky ke správné, slušné a bezpečné komunikaci, učí je dodržovat pravidla komunikace. Učitel často zařazuje metodu rozhovoru, diskuse, vybízí

žáky, aby kladli k tématu otázky, aby o problému diskutovali, vyjadřovali a obhajovali svoje názory, přijímali názory ostatních.

Učitel vytváří příležitosti pro vzájemnou komunikaci žáků k danému úkolu (partnerská výuka, skupinová práce) a k veřejné prezentaci.

Učitel umožňuje žákům ve výuce využívat moderní informační technologie.

Kompetence sociální a personální

Učitel zadává úkoly, při kterých žáci spolupracují, vzájemně si pomáhají, povzbuzují, oceňují se (partnerská výuka, skupinová práce a kooperativní výuka).

Učitel vnímá a řeší problémy ve skupině, mezi jednotlivci, vytváří modelové situace, vyhledává a zařazuje do výuky příklady ze života, literatury.

Učitel zařazuje metody dramatizace pro navozování a řešení různých nepříjemných životních situací, s nimiž se žáci setkávají (šikana, odmítání nepříjemné komunikace, zlost, hádka atd.) Učitel zadává diferencované úkoly, aby žáci zažili úspěch, poznali a využili své individuální schopnosti.

Kompetence občanská

Učitel společně se žáky vytváří kritéria chování, spolupráce a kritéria hodnocení. Důsledně dbá na dodržování dohodnutých pravidel.

Učitel v hojné míře využívá učení pomocí napodobování, působení vzorů a příkladů, seznamuje žáky s významnými lidmi (besedy).

Učitel zařazuje do života třídy aktivity žáků reprezentující školu, obec (recitační soutěž, kulturní vystoupení, příspěvky do novin, časopisů aj.)

Kompetence pracovní

Učitel zařazuje do výuky co nejvíce rozmanitých praktických činností, společně se žáky vyrábí pomůcky do výuky (kartičky, pravopisné slovníčky, soubory slov).

Učitel vyžaduje dokončení práce v co nejvyšší kvalitě a stanoveném čase.

Učitel zadává dlouhodobé úkoly, při nichž musí žáci své činnosti organizovat a plánovat (projekty).

Pozn.: Konkrétní metody uvedené v jednotlivých strategiích jsou spolu s mnoha dalšími metodami podrobně rozpracovány v následující kapitole Burza metod.

BURZA METOD

ALFA BOX

Cíl: Shormáždit co nejvíce pojmů k danému tematickému okruhu. Pojmy past k jednotlivým písmenům abecedy (Např. podst. jména z okruhu RODINA...)

A	B	C
Č	D/Ď	E
F	G	H
CH	I	J
K	L	M
N/Ň	O	P
R	Ř	S
Š	T/ť	U
V	Z	Ž

BRAINSTORMING (bouře mozků)

Cíl

- získat co nejvíce názorů na danou problematiku;
- hledat cesty k řešení problému;
- dát možnost vyslovit nápady a myšlenky, vytvořit prostor pro další diskusi.

Pravidla

Zákaz kritiky či jakéhokoli hodnocení přinášených nápadů (od žáků i učitele).

Uvolnění fantazie. Neplatí žádná tabu, každý návrh, nápad se musí zapsat.

Nápady by měly být co nejkonkrétnější.

Postup

1. Seznámit žáky s metodou a pravidly.
2. Napsat téma nebo otázku viditelně na velký papír, na tabuli.
3. Požádat všechny o nápady, odpovědi, asociace. (Co si představuješ pod pojmem, Vymysli, jak..., Navrhni!...)
4. Zapisovat všechny nápady.
5. Nápady nechat „uležet“, později se k nim vrátit a použít jako východisko pro další přemýšlení či řešení problému.

Varianta: SKUPINOVÝ BRAINSTORMING

Vytvořit z dětí skupiny, ty mají svůj arch papíru, chrlí si nápady ve skupině a zapisují na svůj arch, případně na lístečky, které posléze třídí celá třída (např. metodou SNĚHOVÁ KOULE).

ULIČKA PRAVDY

Cíl

- jasně formulovat názory; vyjádřit se bez obav, taktně, otevřeně;
- zaujmout stanovisko, vyjádřit postoje;
- naslouchat; vyslechnout hodnocení ostatních a nezasahovat do něj.

Postup

Žáci se postaví do řad proti sobě. Vytvoří tak uličku, jíž prochází postava (žák, učitel v roli). Ostatní žáci procházejícího postupně oslovují. Vyjadřují buď jeho myšlenky postavy, sdělují vlastní osobní názory a postoje nebo hodnotí chování postavy v roli. Instrukce, k čemu se mají žáci vyjádřit, jim sdělíme dopředu.

KOMUNITNÍ KRUH

Cíl

- otevřeně prodiskutovat problémy žáků a ožehavá témata;
- budovat u žáků postoje a hodnoty;
- učit žáky naslouchat, vcítit se do ostatních, dodržovat pravidla komunikace.

Pravidla (stejná pro žáky i pro učitele)

1. Mluví jen ten, kdo má kámen nebo jiný předmět, který koluje. Zákaz kritiky, komentářů, posměšků a jiných reakcí.
2. Z kruhu se nic nevynáší (jedině v případě, že by šlo o trestný čin apod., musíme informovat příslušné instituce).
3. Když se někdo nechce vyjádřit, nenutíme ho.
4. Chce-li někdo promluvit, když není na řadě, vyžádá si kámen.

Postup

1. Všichni žáci se posadí do kruhu.
2. Učitel nastolí otázku, téma, zážitek, problém nebo řešíme problém, který vznikl v rámci skupiny (krádež, záškoláctví, neplnění úkolů...)
3. Učitel nebo některý žák si vezme kámen a vyjádří se jako první k problému.
4. Kámen putuje po kruhu, od jednoho k druhému a vyjádří se každý, kdo chce.
5. Na závěr diskuse se snažíme shrnout názory, vyjádřit postoje, stanoviska.
6. Pokud se v průběhu diskuse odhalí osobní problémy, řešíme individuálně.

SNĚHOVÁ KOULE (Jde o variantu skupinové - kooperativní výuky.)

Cíl

- získat co nejvíce názorů, řešení určité úlohy, problému;
- naučit se spolupracovat, diskutovat, argumentovat, obhajovat názory.

Postup

1. Po vymezení úkolu začínají pracovat jednotlivci. Každý samostatně píše slova, odpovědi na danou otázku atd. Nejlépe je psát na lepicí lístečky.
2. Jednotlivci se spojí do dvojic a v řešení úkolu pokračují. Čtou nápady na lístečcích a pokud se některé opakují, vytrídí se tak, aby byl každý návrh zastoupen pouze jednou. Ty lístky, na nichž jsou úplně stejná slova (nápady), při třídění slepíme k sobě. Tím zůstane každý nápad k dispozici pouze jednou. Dvojice se mohou spojovat do čtveřic a třídit nápady stejným způsobem.
3. Skupiny svoje nápady nakonec prezentují: 3 neoriginálnější, 3 nejčastější...
4. Případně vytrídíme společně všechny lístečky, aby zůstalo každé slovo jen jednou a slova nalepíme na arch (ideálně podle abecedy), čímž vytvoříme VÝUKOVÝ OBRAZ (např. slova se slabikou DI/DÍ, podst. jména, slovesa...)

I.N.S.E.R.T. (Vaughan & Estes, 1986)

Cíl

- zpracovat text při prvním čtení, vnímat text pozorně a uvědomovat si, co čtu;
- rozhodovat během čtení, jaký vztah k informaci mám;
- nejdůležitější informace lze seřadit do tabulky INSERTu, která může sloužit místo zápisu.

Postup

1. Čti s tužkou v ruce a během první četby se zamýšlej nad významem informací.
2. Zhruba jednou, dvakrát během odstavce označ informace **znaménky**:
  - ✓ Udělej „**fajfku**“ ✓ na okraji textu, jestliže čteš známou informaci (“vím”).
  - Udělej **mínus**, jestliže je informace, kterou čteš, v rozporu s tím, co sis myslel/a (myslel/a sis něco jiného).
  - + Udělej **plus**, jestliže informace, kterou čteš, je pro tebe nová a důvěřuješ jí.
  - ? Udělej **otazník**, jestliže informaci nerozumíš nebo by ses chtěl/a dovědět víc.
3. Značky dělej po pravém okraji a dbej na to, abys označoval/a opravdu konkrétní informaci (můžeš ji podtrhnout).
4. Prodiskutujte ve skupinách, na co jednotlivci při četbě narazili, vzájemně si vysvětlete, jak rozumíte některým informacím označeným otazníkem.
5. Napiš zápis: je možné využít tabulku INSERTu.
6. Čtení zápisů (tři žáci přečtou informace z 1. sloupce, tři žáci z 2. sloupce...)

Tabulka insertu

Žáci mají tabulku se čtyřmi sloupci.

Do 1. sloupce (✓) a do 2. (+) žák zapíše individuálně tři konkrétní informace.

Pod značku - napíše alespoň jednu informaci, která je v rozporu s tím, co si myslel před četbou.

Do sloupce ? zformuluje otázku (= celou větu tázací ne heslo).

Při nácviku této metody začneme jen s jedním nebo dvěma znaménky. Také tabulka může mít zprvu pouze 1 - 2 sloupce.

JEDNODUŠŠÍ VARIANTA: vhodná jako nácvik do 2. ročníku.

Čteme společně text a děti zvedají znaménka na kartičkách. Nejdříve můžeme využít jen 2 kartičky (✓ = vím, + = nová informace).

Nejtěžší je naučit žáky vybrat informaci k textu, ke které se mají vyjádřit.

Př.: Čteme text o kočce domácí: *Kočka je domácí zvíře.* Žáci podtrhnou informaci *domácí zvíře* a zvednou příslušnou kartičku (✓ = vím, + = nová informace).

Čteme dál: *Je to savec*. Žáci podtrhnou informaci *savec* a zvednou příslušnou kartičku (✓ = vím, + = nová informace).

Takto učíme žáky označovat a vyjadřovat se k důležitým informacím.

Postupně místo zvedání kartičky, označí informaci znaménkem přímo v textu, ideálně na konci řádku (případně nad informací - musí být dostatečně široké řádkování).

SKUPINOVÁ VÝUKA

Cíl

- rozvoj kooperace mezi žáky (učí se spolupráci, dělbě práce, vzájemné pomoci);
- řešení náročnější úlohy nebo problému;
- rozvoj komunikačních dovedností (sdílení názorů, prezentace výsledků, argumentace);
- rozvoj sociálních dovedností, učení se skupinovému soužití; aktivizace žáků ve vyučování.

Pravidla tvoření skupin

a) heterogenní skupiny (různorodé)

Nejlépe je výběr žáků provést cíleně tak, aby výkonnost skupin byla vyrovnaná, aby každá skupina jako celek při řešení uspěla.

b) homogenní (stejnorodé)

podle výkonů - vnitřní diferenciací, ve skutečnosti nejde o skupinovou výuku;
podle pohlaví - nejčastější v TV, PČ.

Postup

1. Formulace úkolu, otázky nebo problému

Skupiny mohou řešit stejný úkol nebo rozdílné úkoly tvořící stěžejní body učiva. Zadání by mělo být písemné, jasné a srozumitelné, stejně jako pracovní podmínky a pravidla.

2. Vlastní skupinová práce žáků

Skupina analyzuje zadání, zpracovává materiál, hledá cesty k řešení, ověřuje jejich správnost, členové konfrontují názory, argumentují, logicky zdůvodňují. Učitel prochází mezi skupinami, sleduje činnost všech, je připraven konzultovat. Při velké hlučnosti jednotlivce individuálně ztiší - ne veřejně!

3. Prezentace výsledků

Skupiny prezentují svá řešení (ústně, schématicky na tabuli, písemnou prezentací), proběhne analýza výsledků, diskuse a hodnocení (sebehodnocení skupin, hodnocení učitelem).

PARTNERSKÁ VÝUKA (jedná se spolupráci žáků při učení ve dvojicích). Žáci si vyměňují názory na řešení úloh, pomáhají si, kompenzují své nedostatky, společně připravují otázky, kontrolují úkoly, shromažďují informace, zhotovují modely, kresby, řeší hádanky, diskutují o problému, nacvičují rozhovor. Jde o nejlepší průpravu pro skupinovou práci.

POJMOVÁ, MYŠLENKOVÁ MAPA

Cíl

- uplatnit vědomosti a zkušenosti, prohloubit poznání, zpřesnit vztahy mezi pojmy;
- rozvíjet myšlení, učit srovnávat, hodnotit, vysvětlovat, interpretovat;
- cvičit analýzu a syntézu, učit se učit.

Podstata pojmové, myšlenkové mapy:

V odborné literatuře se setkáme jak s totožným chápáním pojmové a myšlenkové mapy, tak s tím, že pojmové mapy představují pouze „soupis“ všech pojmů k danému tématu, zatímco myšlenkové mapy tyto pojmy systematizují, logicky třídí, naznačují vzájemné vztahy atd.

Myšlenkové mapy cíleně kombinují klíčová slova a hlavní myšlenky s obrázky, prostorovými schématy, barvami, velikostí nebo tvarem písma atd.

Postup:

1. Napiš doprostřed velkého papíru problém (pojem) a zakroužkuj ho.
2. Uvažuj o dílčích problémech, které mají nějaký vztah k hlavnímu problému. Každý menší problém dej do menšího kroužku a přiřaď ho k hlavnímu problému, tvoř podmnožiny, větve. Učitel může důležité pojmy napsat na kartičky, které žáci v prvních fázích pouze logicky třídí.
3. Hledej a vyznačuj vztahy mezi jednotlivými kroužky.

Zpočátku mají mapy podobu **brainstormingu** - pojmy se postupně nabalují okolo ústředního tématu. Pojmy se zatím nepropojují, děti neurčí souvislosti. Mapy u nejmenších dětí bývají **obrázkové**. K posunu vedou vhodné **otázky učitele** (K čemu slovo patří? Není tu už napsáno jiným výrazem? Jak říkáme slepici, kočce, psovi dohromady?)

Hledání souvislostí, třídění pojmů a přiřazování ke kategoriím je další etapou ve zvládnutí tvorby myšlenkových map. Ve chvíli, kdy vědomě začínáme hledat souvislosti a vazby, je potřeba, aby se pojmy daly snadno ubírat, přidávat a přemísťovat. Zde se osvědčily **lepící kartičky** nebo **kartičky s magnety**. Na kartičkách mohou být nejen pojmy, ale i otázky, ke kterým se můžeme vrátit. Proto je důležité, aby mapa mohla být určitou dobu ve třídě k dispozici.

ŘEŠENÍ PROBLÉMŮ (PROBLÉMOVÁ VÝUKA) Cíl:

- naučit se řešit problém; samostatné objevování neznámých skutečností;
- získat trvalé vědomosti;
- aktivizace vyučování.

Definice problému

Problém je situace současně obtížná, nejasná, nová. Je to teoretická nebo praktická obtíž, kterou žák řeší svým vlastním aktivním zkoumáním. Tzn., že žákům nejsou sdělovány „hotové“ vědomosti nebo fakta, ale jsou vedeni k tomu, aby k novým poznatkům dospěli vlastním uvažováním, měřením, pozorováním, výpočtem.

Problémové úlohy by měly vycházet z reálných životních situací nebo na ně navazovat. Jednoduchým řešením problému je kladení problémových otázek, úkolů začínajících slovy: srovnej, proč, čím se liší, jak bys vysvětlil, urči, dokaž, popiš, jaký je rozdíl, jak lze použít, hledej další řešení, vyvod' pravidlo, co do řady nepatří a proč, seřad' podle posloupnosti...

PĚTILÍSTEK

Cíl

- evokace nového učiva; zjistit, bylo-li nové téma, pojem pochopeno;
- stručně shrnout téma, názor, postoje;
- naučit se přesně formulovat myšlenky, neodbíhat od tématu.

Postup

a) Seznámit žáky se strukturou pětilístečku:

1. řádek - pište 1 slovo (podstatné jméno, název, námět, téma). Příklad: *kočka*
2. řádek - pište 2 slova (přídavná jména vyjadřující jaký, -á, -é podst. jm. je). Příklad: *domácí, divoká*
3. řádek - pište 3 slova (slovesa, děj, co dělá, co činí, co koná). Příklad: *mňouká, loví, protahuje se*
4. řádek - pište 4 slova (věta, souvislé vyjádření). Příklad: *Kočka domácí je savec.*
5. řádek - pište 1 slovo (synonymum, pointa, asociace). Příklad: *čiča*

b) Žáci podle instrukcí vytvoří svůj pětilísteček:

NÁZEV, TÉMA

PŘÍDAVNÉ JMÉNO

PŘÍDAVNÉ JMÉNO

SLOVESO

SLOVESO

SLOVESO

VĚTA (SOUVISLÉ VYJÁDŘENÍ) O ČTYŘECH SLOVECH

SYNONYMUM, ASOCIACE, SHRUTÍ

- c) Učitel může tvořit pětílístek společně se žáky.
- d) Prezentace pětílístků (dobrovolným přečtením, zveřejněním na nástěnce).
- e) Zpracování pětílístků může být přípravou pro slohovou práci.

BAROMETR POCITŮ

Cíl

- vyjádřit vlastní pocity a použít k tomu různé barvy podle toho, co mi barvy evokují (radost, smutek, strach, nezáměr, nuda);
- nahlas své pocity pojmenovávat a otevřeně o nich hovořit;
- vcítit se do pocitů jiných osob.

Postup

1. Žáci si vyberou barevné pastelky: barva neutrální, veselá, šťastná, smutná. Na proužek papíru různými barvami znázorňují svoje emoce nebo pocity různých hrdinů, o kterých čtou.
2. Pocity lze znázorňovat přímkou, která mění barvy. V určitých úsecích přímka přechází v barevné klubíčko, čímž žák vyjádří, že pocit byl dlouhý, intenzivní. Současně s malováním sdělují nahlas své pocity: „Ráno vstanu a ještě si neuvědomuji, co je za den (namalují čáru neutrální barvou), dopoledne pomáhám mamince, už se začínám těšit (veselejší čára), zdobím stromeček, což dělám moc ráda...“ (namalují malé zářivé klubíčko).

Varianta:

Diagram se nemusí malovat jen jako přímka, ale i v podobě mandaly (barevné soustředné kruhy). Pocity lze vyjadřovat také na vodorovnou osu. Křivky nad osou zobrazují pozitivní pocity, pod osou negativní.

Své pocity vyjadřujeme také např. **postavením těla**. Když se necítím dobře, jsem nejmenší (dřep). Když se cítím nejlépe, jsem největší (stoj na špičkách, vzpažit). Dále své pocity můžeme vyjádřit mimikou obličeje, postojem, pomocí smajlíků, pomocí počtu zdvižených prstů atd.

PŘÍMKA POSTOJŮ

Cíl: vyjádřit vlastní postoje k jakékoli problematice.

Postup:

1. Učitel vymezí ve třídě pomyslnou přímku:

- _____ 0 _____
+

rozhodně ne

nevím

rozhodně ano

2. Učitel čte připravené výroky, např. o vztahu žáků ke škole, a žáci se staví na pomyslné přímce podle toho, jaké stanovisko zaujímají k výroku. Každý vyjadřuje svůj postoj bez ohledu na to, kde stojí ostatní.

3. U některých výroků se můžeme zastavit a žáci své postoje vysvětlují, obhajují. V případě potřeby mohou žáci své místo na přímce přehodnotit a přemístit se.

Varianta:

Místo na přímce se mohou žáci postavit do jednotlivých rohů třídy, které jsou označeny slovy ANO - NE - NEVÍM.

OBÍHAJÍCÍ FLIPY

Cíl

- získat co nejvíce názorů a řešení určité úlohy nebo problému skládajícího se z více částí;
- seznámit se s problémem z různých úhlů pohledu, inspirovat se názory ostatních, učit se od sebe navzájem.

Postup

1. Každá skupina řeší určitý úkol (vymýšlí slova, pravidla, vlastnosti, věty na dané téma).
2. Po určité době (5 - 7 min.) si skupiny papíry vymění. Skupiny si přečtou návrhy předchozích řešitelů, prodiskutují a připíší vlastní nápady (každá skupina píše jinou barvou).
3. Výměna papírů probíhá tak dlouho, dokud každá skupina neprojde všechny části úkolu a dostane zpátky svůj původní papír.
4. Skupiny si projdou, prodiskutují náměty, které jim na papír během „obíhání“ přibyly. Kladou otázky k tomu, čemu nerozumějí

ROZHOVOR, DISKUSE

Cíl

- získat co nejvíce názorů na dané téma;
- naučit se formulovat svoje názory, vysvětlovat, argumentovat, oponovat;
- trénovat způsoby dorozumívání v různých komunikačních situacích.

Metoda rozhovoru představuje verbální komunikaci v podobě otázek a odpovědí dvou nebo více osob na dané téma. Sleduje stanovený cíl. Může vést žáky k účasti na řešení probírané problematiky různými způsoby.

Nejúčinnější je případ, kdy učitelova otázka vyvolá výměnu názorů mezi žáky a teprve poslední žák formuluje výslednou odpověď. Tato úroveň rozhovoru má už blízko k diskusi, ale klade specifické nároky na otázky.

Při nácviku rozhovoru či diskuse je nutné postupovat po malých krocích - učit se klást otázky; odpovídat na ně; střídát role posluchač - mluvčí; parafrázovat mluvčího, shrnout obsah.

Druhy otázek:

Zjišťovací - na vybavení faktů. (Které znáš slovní druhy?)

Otevřená - vyžaduje širokou odpověď. (Co si myslíš o této knize?)

Zavřená - odpověď je krátká, dá se odhadnout. (Máš napsaný domácí úkol?)

Konvergentní - vyžaduje se známá, jednoznačná odpověď. (Kdo napsal knihu?)

Divergentní - očekává se postižení nových skutečností. (Dovedeš vysvětlit, proč píšeme...?)

Problémová - (Proč má jedno slovo různé významy? Na čem to závisí?)

Na posouzení situace - (Co by se stalo, kdybys ve slově ryba napsal/a na začátku ch.

Rozhodovací - (Je slovo lyžař podstatné jméno nebo sloveso?)

Učitel by měl být vždy připraven, rozhovor pevně a citlivě řídit a neváhat na konci doplnit učivo, poopravit mylné názory.

DISKUSE se na rozdíl od rozhovoru vymezuje jako forma komunikace učitele a žáků, při níž si účastníci navzájem vyměňují názory na dané téma, na základě svých znalostí, pro svá tvrzení uvádějí argumenty, a tím společně nacházejí řešení daného problému.

Hlavní zásady úspěšného dialogu a diskuse: (možno využít u formulace pravidel komunikace).

Tvůj oponent není nepřítel, nýbrž partner pro hledání pravdy.

Snaž se porozumět druhému, abys mohl jeho názor vyvracet nebo uznat.
Tvrzení bez důkazů nevydávej za argument - jde o tvůj názor, domněnku.
Neutíkej od tématu.
Nesnaž se mít vždy poslední slovo. Slova nenahradí chybějící argument.
Nesnižuj osobní důstojnost oponenta.
Komunikace vyžaduje disciplínu. Ovládej se, vyjadřuj se klidně a srozumitelně.
Nezaměňuj dialog s monologem - všichni mají právo se vyjádřit.
Šetři čas

PŘEHLED JAZYKOVÝCH ÚKOLŮ VHODNÝCH PRO PRÁCI S TEXTY

Jde o přehled úkolů, které lze zařazovat do výuky dle potřeby při cyklickém opakování. Každá kapitola obsahuje texty skýtající dostatek možností k plnění níže navržených úkolů.

ZVUKOVÁ STRÁNKA JAZYKA

Pečlivě vyslovuj a rozlišuj samohlásky krátké, dlouhé. (Doplňuj je do slov.)

Vytleskej délku, tvoř slova podle daného rytmu.

Říkej slova po hláskách - MARTĀNSKY (o - k - n - o: okno).

Odděluj a piš slova ve větách na základě sluchové analýzy. (Urči počet slov.)

SLOVNÍ ZÁSoba A TVOŘENÍ SLOV

Najdi nejdelší - nejkratší slovo, slovo začínající daným písmenem.

Rozděl slova na slabiky, najdi slovo s příslušným počtem slabik. Seřaď slova podle počtu slabik. Tvoř slova s určitým počtem slabik, se slabičným vzorcem.

Urči hláskovou stavbu slova (samohlásky, souhlásky).

Najdi tvrdé slabiky, měkké slabiky. Tvoř, vyslovuj a piš slova s těmito slabikami.

Vymýšlej a správně piš slova s dvojháskou au, ou.

Slož z daných písmen slovo, jméno.

Změň ve slově jednu hlásku a vytvoř jiné slovo.

Vymysli (vyhledej) slova stejného - opačného významu, slova podřazená, nadřazená, souřadná. Seřaď slova podle abecedy.

Vytvoř abecední seznam slov.

TVAROSLOVÍ

Najdi v textu podstatná jména. Doplň do vět vhodná podstatná jména.

Najdi v textu slovesa. Doplň do vět vhodná slovesa.

Tvoř věty s danými podstatnými jmény, slovesy.

Říkej synonyma, opozita k podstatným jménům a slovesům.

SKLADBA

Spočítej slova ve větě, najdi nejdelší a nejkratší větu. Utvoř větu s daným slovem.

Utvoř větu složenou z několika slov.

Utvoř větu oznamovací, rozkazovací, tázací, práci. Změň větu oznamovací na otázku, na rozkaz. Vyslovuj různá přání. Tvoř otázky k textu (kdy, kde, co, proč).

Urči druh věty a doplň znaménko za větu. Vyhledej věty jednoduché, souvětí.

Spoj věty jednoduché do souvětí pomocí nabídnutých spojovacích výrazů.

Dokončuj souvětí.

Vyhledej v textu spojovací výrazy.

Vyhledej slova, která do vět nepatří. Doplň do vět vhodná slova.

VNITŘNÍ STRANA OBÁLKY: OPAKOVÁNÍ PÍSMEN

Po prázdninách je nezbytné důkladně zopakovat všechna písmena. Na této stránce je písmo:

- bepatkové (použito v učebnicích 1. ročníku)
- patkové (použito v učebnici 2. ročníku)
- psací “vázané” (použito v písankách 1. i 2. ročníku)
- Comenia script (licence zakoupena od autorky písma Radany Lencové) - písmo zařazeno pro žáky, kteří se ním učili v 1. ročníku psát.

Aktivity s písmeny

- číst sloupce
- číst řádky
- najít písmena, která jsme se loni neučili, která neznám, zapomněl/a jsem...
- stranu zvětšit, okopírovat, rozstříhat a vytvořit znovu řady stejných písmen
- číst “souřadnice” (3. řádek, sloupec hvězdička: A)
- postřehovat (*Ukaž písmeno..., napiš na tabulku...*)
- vymýšlet slova, jména, navy zvířat na dané písmeno.

Podobně je možno pracovat s obrázkovou abecedou na str. 2-3.

Str. 5: JAK PRACOVAT SE ZADÁNÍM

Jedná se o velmi důležitý úkol 2. ročníku, aby se žáci postupně naučili přečíst zadání a plnit úkoly podle zadání.

- hlavní zadání je v učebnici označeno číslicí a napsáno zeleně.
  - “podzadání”: označena černými ikonkami a psána černou tučnou kurzívou.
- Často se žáci musí u daného cvičení vrátit k úvodnímu textu a hledat řešení tam.

ZÁŘÍ, 1. kapitola: PO PRÁZDNINÁCH VE ŠKOLE (str. 6-16)

Str. 6: Každá kapitola je uvedena **TABULKOU S CÍLI NA CELÝ MĚSÍC** a přehledem diagnostických úkolů v učebnici, které slouží k ověřování toho, nakolik žák/žákyně daných cílů dosáhl/a. Pod diagnostickými úkoly v rámci jednotlivých kapitol jsou zpracovaná kritéria hodnocení, bodování a návrh hodnocení pomocí smajlíků (nejde o “známkování”, ale spíš o určení, nakolik děti úkol zvládly). Hodnotit můžete i jiným/i způsobem/by, na který/é jsou žáci zvyklí. Důležité je pracovat s kritérii, cíli, vyhodnotit, který cíl žák splnil, ke kterému je třeba se ještě vrátit (něco doplnit, opravit, zkusit znovu, aby mohl pokračovat v dalším učení).

Cvičení 1, str. 6

ČTENÍ S POROZUMĚNÍM A OPAKOVÁNÍ, CO JSME SI ZAPAMATOVALI Z 1. ROČNÍKU (řádek, věta, slovo).

Básničku můžeme rozstříhat a realizovat jako běhací diktát skupin: skupiny najdou svoje části (označit nějakými symboly), poskládají a zkontrolují v učebnici.

Možno udělat pojmovou mapu ŠKOLA, tzn. Slovo ŠKOLA napsat na tabuli, do oválu. Každé dítě dostane kousek lepicí kobercovky, napíše (hůlkovým písmem, černým fixem) slovo, které ho napadne, když se řekne škola.

Žáci slova přečtou, stejná slova nalepí na sebe a přilepí na tabuli k pojmu ŠKOLA. Slova lepte “jakoby na řádky”, aby se dala přečíst i z lavic.

Cvičení srdíčko, str. 6

Věty napište na pruh papíru, děti (ve dvojicích) rozstříhají na slova a složí věty správně. Potom očíslojí v učebnici a některou větu (nebo všechny) opíší do sešitu.

Lepší je, alespoň zpočátku druhé třídy psát 1 větu na 1 řádek (kroužkovat velké písmeno na začátku a tečku na konci, počítat slova, kontorlovat mezery mezi slovy).

PSANÍ VĚTY: Můžete ve třídě vytvořit jednoduchá pravidla, zopakovat, co si děti zapamatovaly z 1. třídy. Podrobněji se psaním věty budeme zabývat i později.

Př. pravidel:

1. Na začátku věty píšeme velké písmeno.
2. Mezi slovy děláme mezeru “na prst”.
3. Na konci věty píšeme tečku.

Cvičení 1, str. 7

Každé dítě se představí: „Ahoj, jmenuji se Adéla, říkejte mi Adélko.” Potom se beze slov spojí děti, jejichž jména začínají na stejná písmena. Ti, kteří se nemají s kým spojit, vytvoří samostatnou skupinu a mohou hledat společné znaky svých jmen nebo příjmení (počet slabik, stejná poslední hláska, určité písmeno někde ve slově, počet písmen...) Opakujeme učivo z 1. třídy (hlásková a slabičná stavba slova).

PRÁCE S HLASEM: Děti při představování hledají a zkouší takovou sílu hlasu, aby je slyšeli všichni spolužáci.

V KRUHU: Podoba mého jména, která se mi líbí. Mohou říkat děti vzájemně o sobě, co si zapamatovaly z úvodní aktivity.

PRÁCE SE JMÉNY

Každý napíše svoje jméno, jak nejlépe dovede (hůlkovým písmem).

Jména dětí “rozkládáme” na písmena (říkáme marťansky a určíme počet písmen:

H A N A - 4 písmena), vytleskáváme slabiky, ke slabičnému vzorci přiřazujeme jména ze třídy, např.:

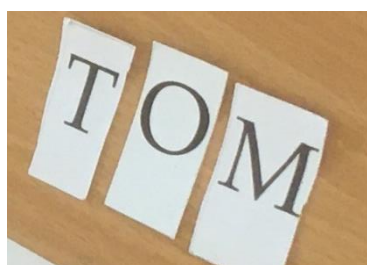
• • = PEPA, JANA, EVA;

/ • = KLÁRA, BÁRA;

• / = JONÁŠ, TOMÁŠ, LUKÁŠ atd.

Co nejčastěji trénujeme rozvoj SLUCHOVÉHO VNÍMÁNÍ DĚTÍ, aby pečlivě, až přehnaně vyslovovaly dlouhé slabiky ve slově, aby se naučily slyšet délku, spojovaly si dlouhou slabiku s čárkou, s pohybem ruky shora dolů, se správným psaním diakritiky.

Jména lze také vyskládat z písmen:

DOTAZNÍK: Jak se ti líbí tvoje jméno?

JÁ A MOJE JMÉNO	
JMENUJI SE	
DOMA MI ŘÍKAJÍ	
LÍBÍ SE MI OSLOVENÍ	
NELÍBÍ SE MI OSLOVENÍ	
CHTĚL/A BYCH SE JMENOVAT	

Diskuse: Je rozdíl mezi tvým křestním jménem a tím, jak tě lidé oslovují? Komu říkají doma úplně jinak než se jmenuje? Proč? Víš, jaký původ má tvoje jméno?

JÁ A MOJE JMÉNO	
JMENUJI SE	NIKOLAS
DOMA MI ŘÍKAJÍ	NIKI
LÍBÍ SE MI OSLOVENÍ	NIKI
NELÍBÍ SE MI OSLOVENÍ	NIKOLÁKU
CHTĚL/A BYCH SE JMENOVAT	KUBA

NIKI

K
NIKINE

NIKOUŠ

Niki

Nika

NIKOLAS

NIKOUŠ

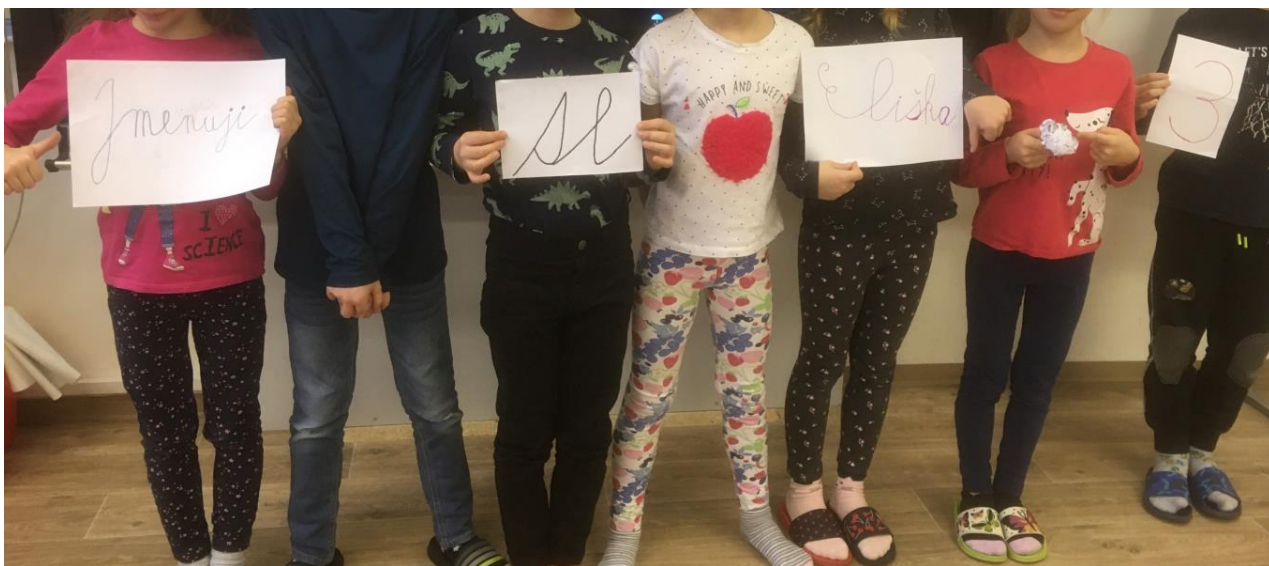
Nikouš

NIKOLAS
Nikolas
NIKI

NIKINEK

NIKOLAS

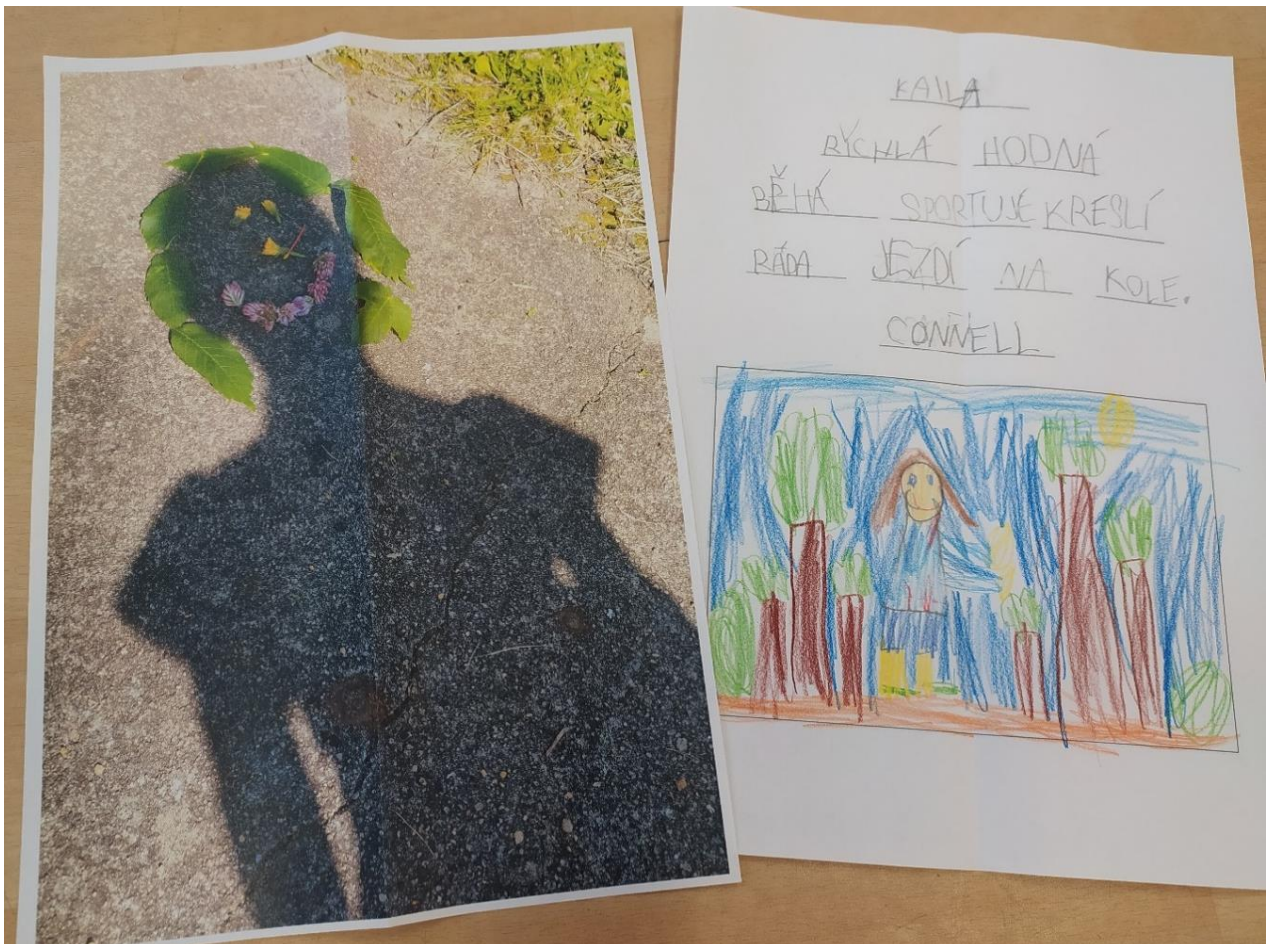
Děti vytvářejí větu ze svých těl (mezi slovy jsou žáci “mezery”, na konci “tečka” z papíru + počet slov ve větě.

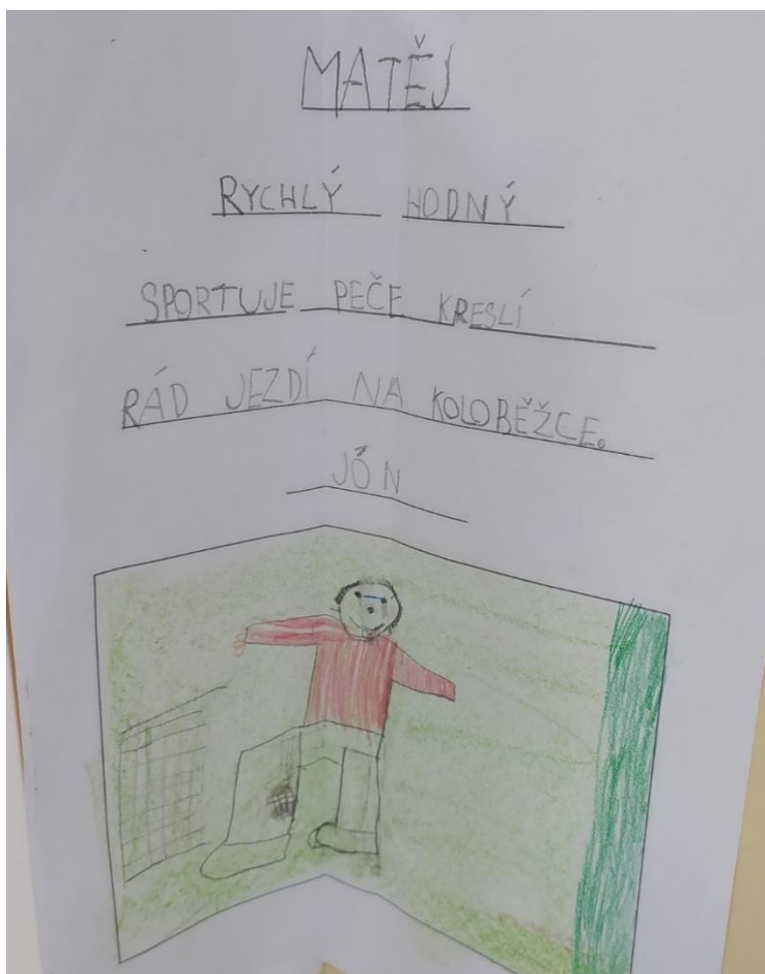

Další náměty Mgr. Zuzana Staňková, Ph.D., ZŠ Mánesova, Sokolov
K TÉMATU PŘEDSTAVOVÁNÍ, JÁ A MOJE JMÉNO, NOVÝ SPOLUŽÁK VE
TŘÍDĚ APOD.

Dvojice: Ve dvojici každý napíše pětílístek o tom druhém. Mohou se společně domlouvat, co o tom druhém napíše, co tam kdo chce mít, co tam nechtějí – cílem je se „naladit“ na toho druhého. Přemýšlet tentokrát o někom druhém, ne o sobě. Pod pětílístek nakreslit obrázek - příslušného kamaráda.

Dvojice jde ven (slunečné počasí) - nasbírají společně přírodniny. Jeden se postaví tak, aby jeho postava vrhala rovný stín na zemi. Druhý vyskládá jeho obličej přírodninami - trénujeme trpělivost a klid (nesmí se hýbat). Hotový „obličej“ vyfotíme a vytiskneme. Děti aktivita venku moc bavila. Přemýšlely, jaké přírodniny se hodí, pro které části obličeje.

ŽÁROVKA, str. 7: OPAKOVÁNÍ POJMŮ Z 1. ROČNÍKU

U hláskové stavby slov opakujeme metodu “klavír”: Při mrt’anštině všichni žáci na pravé ruce (i leváci) počítají na prstech písmena, která vyslovují. Začíná se počítat od palce, jako když počítáme na prstech 1-5.

Když žáci slovo zapisovali po písmenech do mřížky, prsty otočili na mřížku, jakoby hráli na klavír a ťukali písmenka do jednotlivých okýnek.

Nyní ve 2. ročníku může “mrt’anština a počítání písmen” pomoci žákům, aby při psaní nevynechávali písmena.

Cvičení list, str. 7

Věty nejdřív tvořit ústně - např., co kdo rád dělá (jméno a k tomu 1 slovo) a můžeme ztížit tím, že obě slova ve větě budou začínat stejným písmenem:
Hanka hraje. Petr počítá.

Jednu větu můžeme předepsat na tabuli nebo vyzkoušet na tabulku (*Učitel/ka učí*).
Uurčíme, jakým písmem mají žáci psát.

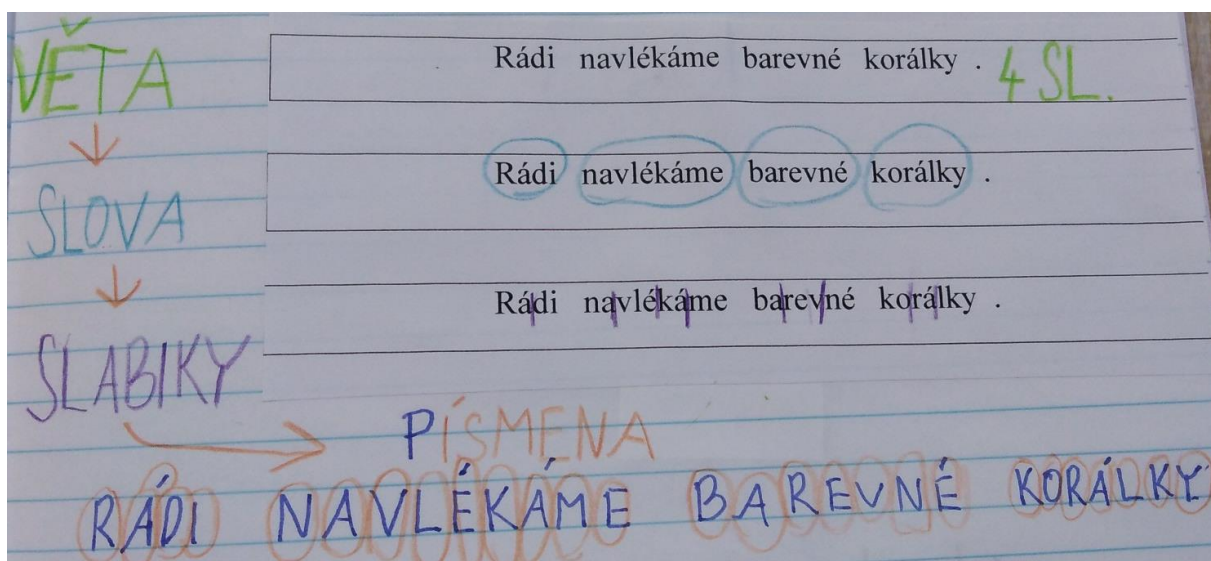
PÍSMENA: H A N K A H R A J E

SLABIKY: HAN KA HRA JE

SLOVA: HANKA HRAJE

VĚTA: Hanka hraje.

Od věty k písmenům (ukázka Mgr. Daniela Smékalová, ZŠ Olomouc)

Cvičení 2, str. 7

Slova lze skládat z písmen.

Zpětná vazba pro žáky: ZÁ/ŘÍ, ŽÁ/CI, TŘÍ/DA, ŠKO/LA, U/ČI/TEL, LA/VI/CE, KA/MA/RÁD.

Cvičení 1, str. 8

Podle čeho poznáš budovu školy? Co je na ní jedinečné, zvláštní, jiné?

(Státní znak, informační cedule, motto nade dveřmi, vyzdobená okna, vůně z kuchyně, hlasy dětí, školník přede dveřmi, okolní park, zvonění atd.)

Můžeme v kruhu: Jeden žák řekne: *Školu poznám podle cedule.* 2. Žák: *Školu poznáme podle cedule a dětí....*

ŘEŠENÍ BLUDIŠTĚ: BÁRA, GÁBINA, MAGDA, TOMÍK.

Jak se ozývá naše škola? Pokusit se vytvořit zvuky školy - jedna řada vytváří zvuk (např. zdraví paní učitelku, zvoní, bavíme se, listujeme v učebnici apod.), ostatní naslouchají, zvuky se snaží zapamatovat. Řady se vymění.

Diskuse: Jak na mě hluk působí? Jak se cítím? Co mi na hluku vadí? Proč?

Barometr pocitů: Ztvárnit hluk barevně.

HRA NA POZDRAVY

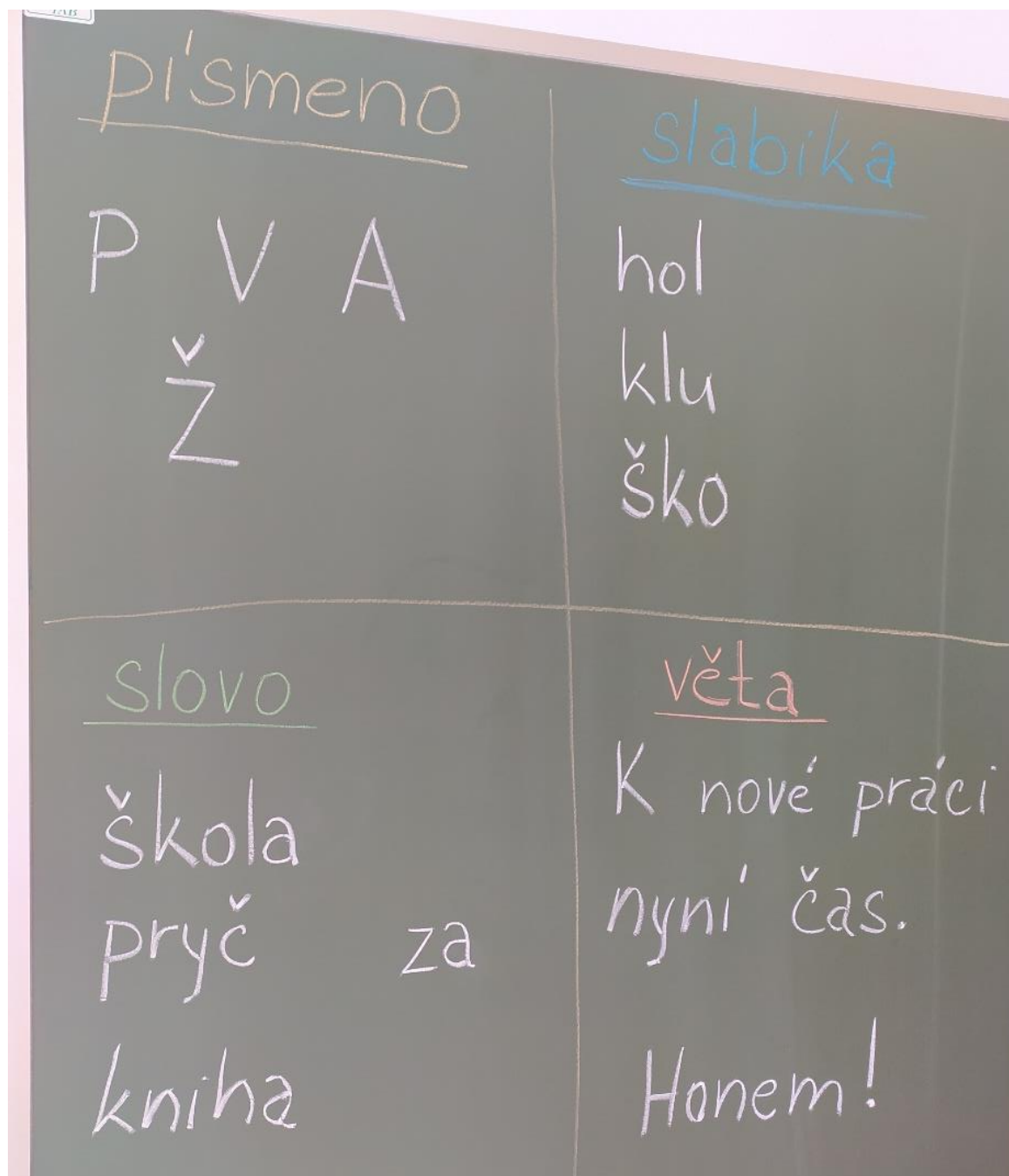
Možno předvádět ve dvojicích (žák/žákyně - paní učitelka, žák - žák; žák - vlastní rodič, cizí rodič, jiná dospělá osoba, spolužák z 1. třídy...)

Cvičení 2, str. 8

ŘEŠENÍ OBRÁZKOVÝCH SLOV: ŠKOLA, ŠKOLÁK, ŠKOLNÍK.

Mgr. Zuzka Staňková, Ph.D.: Práce s básničkou, lze i s větami ze cvičení kytka:

NÁCVIK TVOŘENÍ VĚTY (začátek, počet slov, mezera mezi slovy, konec)

Př.: Tvořit věty se slovem ŠKOLÁK. (Co umí? Co ve škole dělá? Apod.)

Možno stanovit počet slov ve větě. Děti rozdělit do skupin - podle počtu slov ve větě.

Děti se domluví, vymyslí společně větu tak, že každé dítě představuje jedno slovo.

Slovo dítě napíše na lísteček. Skupina dětí se postaví jakoby na linku, zleva doprava, udělají mezi sebou mezery a nakonec umístí tečku (např. koule z papír). Postupně vyslovují žáci ve skupině slovo, které představují.

Začínáme větami se dvěma slovy. Př. Školák píše. Školák čte.

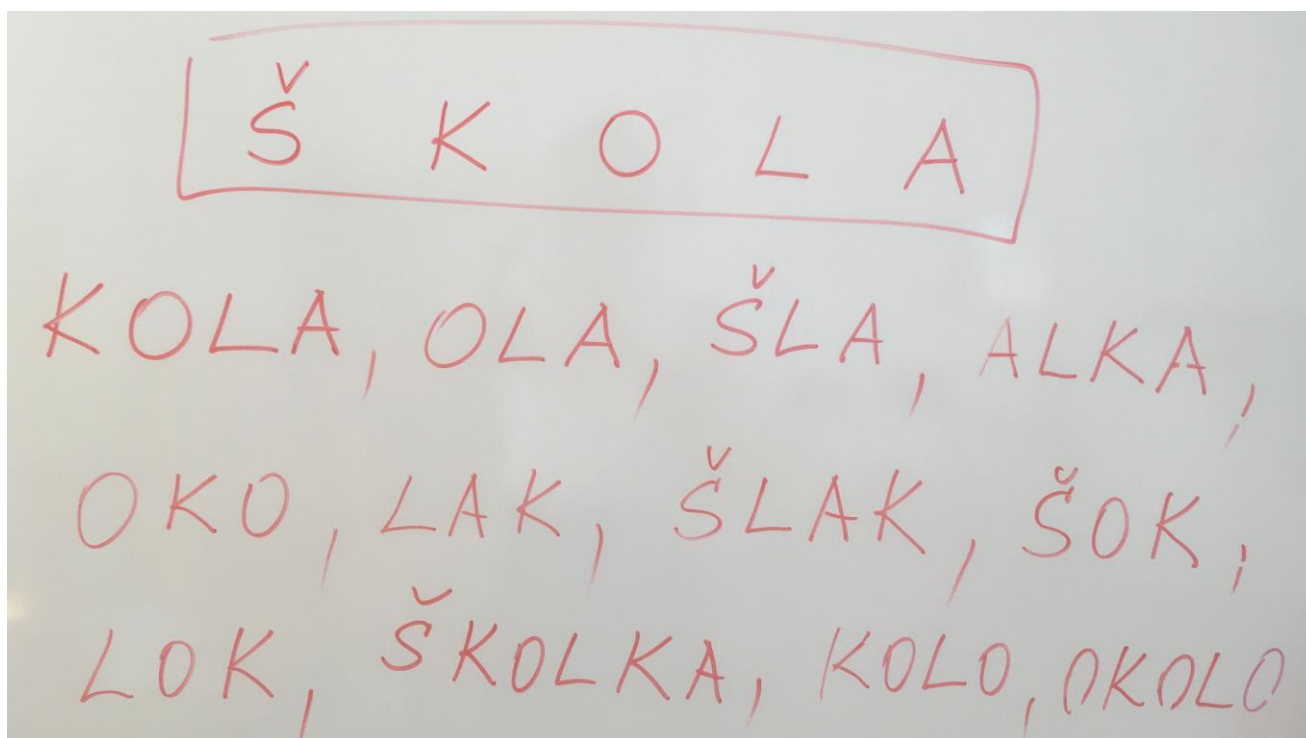
Dál 3 slova, 4 slova... (Školák se učí. Školák chodí do školy...)

Cvičení srdíčko, str. 8

ŠKOLA, LAVICE, TABULE.

Cvičení hvězdička, str. 8

Ukázka: Mgr. Romana Tylečková, ZŠ Krmelín

Cvičení lupa, str. 9: NOVÁ PÍSMENA Q, q, W, w, X, x

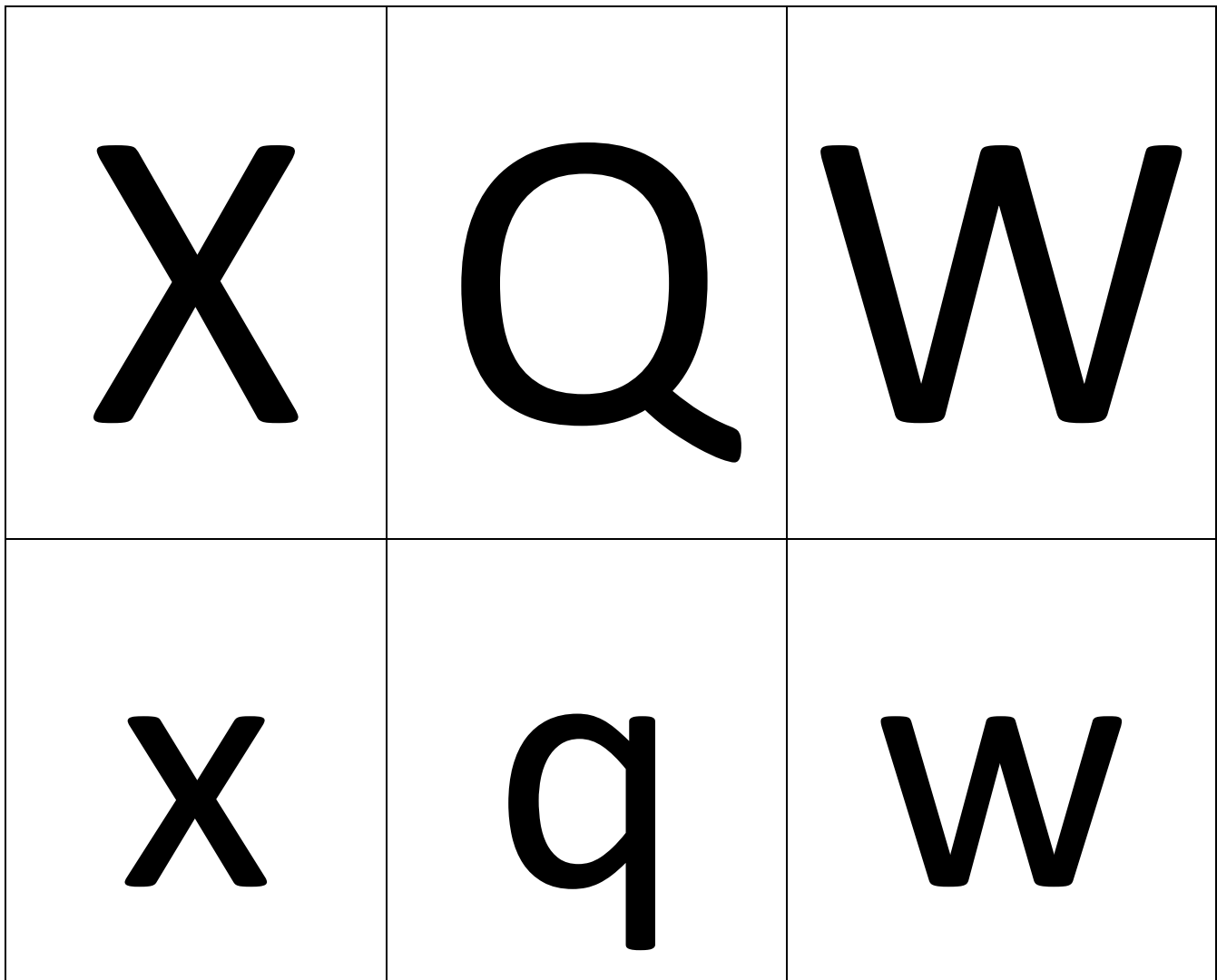
V 1. třídě jsme se písmenka Q, q, W, w, X, x neučili ani číst ani psát, je to pro děti nové učivo.

Jména nebo příjmení ze třídy s písmeny Q, W, X. Můžeme hledat jména také v kalendáři.

Slova s “novými písmeny”, která známe z angličtiny (pokud se děti učí AJ).

POSTUP (MGR. ZUZANA STAŇKLOV, Ph.D.)

Slova i písmena vytisknout na čtvrtku.

Na koberci v kroužku společně rozložíme 6 písmen (malé a velké X, Q, W), pojmenujeme si je, slovně popíšeme, jak se píšou, jakým písmenům jsou podobná. Rukou do vzduchu si je každé dítě napíše.

FIXY

PEXESO

KIWI

AQUA

QUENTIN

MAX

QUIDO

WALDEMAR

WANDA

XAVER

WIFINA

WEB

ALEX

ALEXANDRA

WC

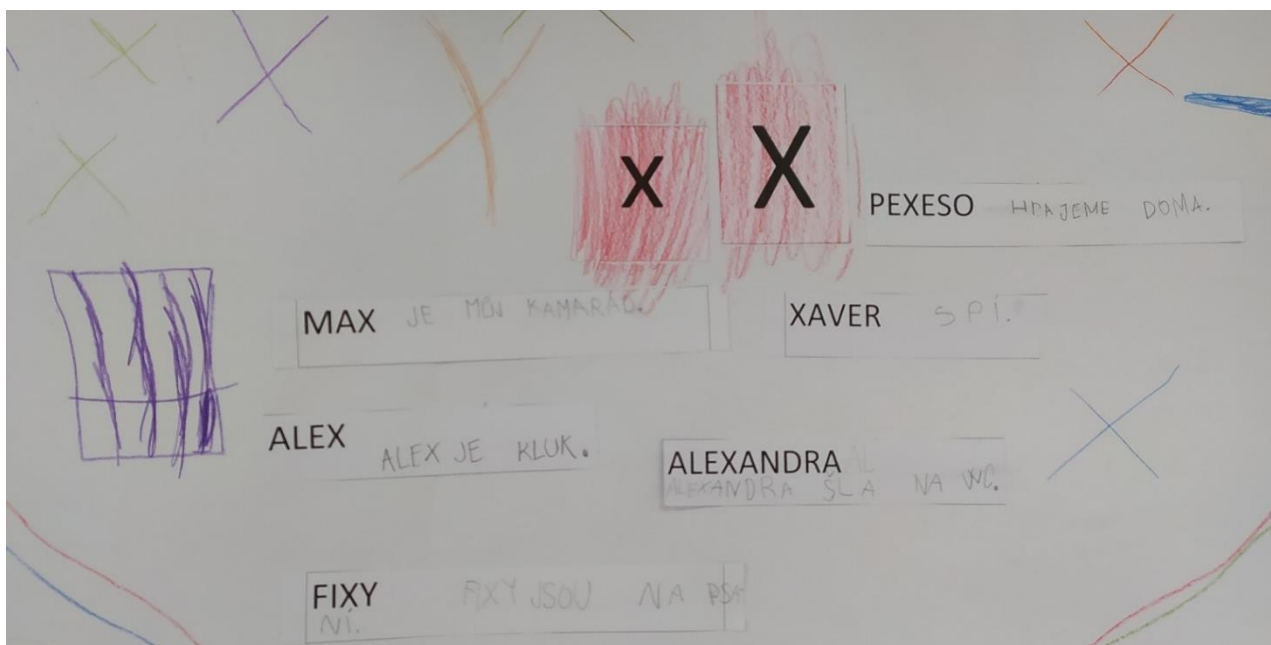
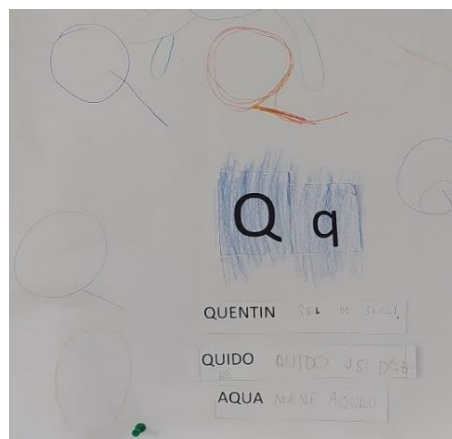
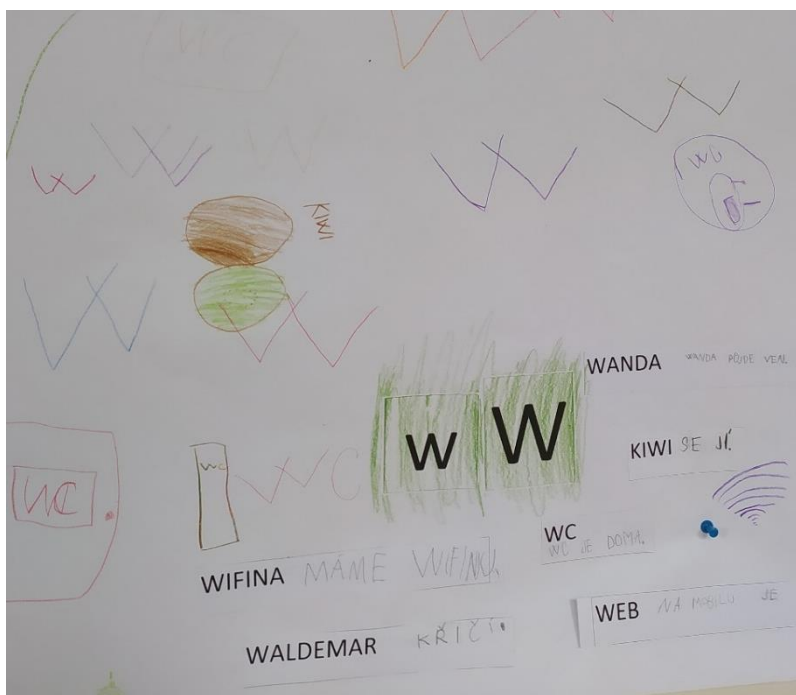
WANDA

Rozložíme rozstříhaná slova otočená dolů. Každé dítě si postupně losuje jeden lístek, přečte a řekne, jaké z písmenek ve slově je (malé / velké). Položí slovo k příslušnému písmenku.

Když přečteme a přiřadíme všechna slova, vezme si každý svůj lísteček do lavice a napíše do volného místa větu, kde dané slovo použije. Společně všechny věty přečteme.

Můžeme ještě počítat slova ve větách, u daného slova ukázat / napsat slabičnou stavbu, hláskovat apod.

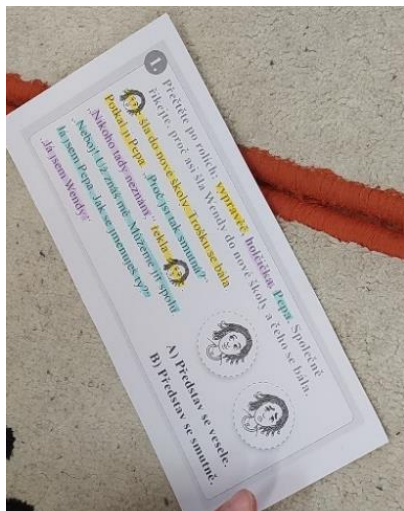
Všechny lístečky nalepit na veliký plakát, do volného místa každé z dětí napíše všechna 3 písmena (malý nebo velký tvar). Můžeme také kreslit obrázky .

Cvičení 1, str. 10

PRÁCE S HLASEM (mimoverbální dorozumívání): Veselý hlas, postoj těla, gesta x smutný... Co poznáš z výrazu obličeje a hlasu? Představ se smutně, vesele, vystrašeně, odvážně, kamarádsky, nepřátelsky atd.

ČTENÍ PO ROLÍCH:

Práce s pastelkami - společně

Barevně rozlišit role: vypravěč, Wendy, Pepa.

Hodnocení v kruhu:

Co ty bys udělal/a, kdybys potkal/a takovou smutnou, vystrašenou holčičku? Už ses někdy bál/a? Čeho a proč? Co děláš pro to, abys překonal/a strach? Kdo nebo co ti pomáhá? Jak říkáme lidem, kteří se všeho bojí? Jak říkáme těm, kteří se nebojí? Myslíš, že se něčeho bojí také tvoje maminka nebo tatínek? Čeho a proč?

Cvičení 2, str. 10: ROZHOVOR podle stanovených kritérií

Žáci natrénují rozhovor ve dvojicích a potom předvedou. Můžeme zkusit obě varianty (začíná žák A, představí se a ptá se na jméno žáka B; role si vymění). Při hodnocení "jedeme" po jednotlivých kritériích - může se vyjádřit aktéři rozhovorů, spolužáci a nakonec vyučující. Co se nepodařilo, lze zkusit znovu, abychom měli při příštím rozhovoru na co navázat.

Cvičení 4, str. 10

Co se asi školákovi stalo, že běžel na poslední chvíli? Na základě toho formulovat 1. větu. Kdy ses zpozdil/a, proč, jak vyřešíme pozdní příchod?

Věty možno ofotit, rozstříhat a složit ve dvojicích podle posloupnosti.

Str. 11, 12: ČESKÁ ABECEDA

Na PET víčka (případně kartičky) napíšeme nesmazatelným fixem všechna písmena - malá, velká, tiskací i psací. Vyrobíme si několik sad abecedy - každou řadu abecedy jednou barvou. Děti hledají písmenka patřící k sobě, tvoří abecední řady, doplňují chybějící do řady...

Cvičení 1, str. 12

UMAZÁVANÁ: Můžeme použít k naučení se abecedy z paměti.

Básničku napsat na tabuli. Číst nahlas první řádek několikrát z tabule, pak ho říci se zavřenýma očima, zkusit říct sousedovi... během dne několikrát zopakovat a nakonec umazat písmena abecedy na tomto řádku. Písmena vybarvit na šále tetky Abecedky.

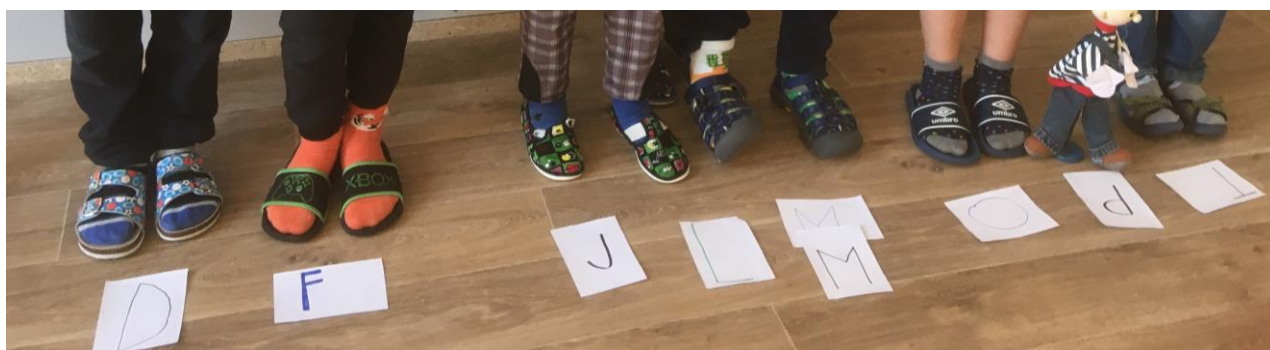
Jeden den se naučit 1 řádek, další den další ... za týden děti umí celou abecedu.

Na tabuli zbyde pouze 2. sloupec básničky a písmena budou děti říkat z paměti.

Cvičení 1, str. 13

PRÁCE PODLE PÍSEMNÉHO POSTUPU

Číst postup po jednotlivých větách. Větu žáci řeknou svými slovy (co mají dělat, co k tomu potřebují). Možno úkol splnit okamžitě a pokračovat dalším bodem postupu nebo projít všechny body a potom děti zkusí samostatně celé řazení.

POSTUP NÁCVIKU ABECEDNÍHO ŘAZENÍ

- řadíme písmena (na kartičkách, víčkách od lahví...);
- doplňujeme neúplné řady písmen;
- řadíme slova (jména dětí, osoby ve škole, věci ze třídy...).

V této kapitole řadíme jen slova, která mají různá počáteční písmena! Slova se stejnými počátečními písmeny se budeme učit řadit v další kapitole, v říjnu.

Další náměty k abecedě: Mgr. Lenka Syrová:

- každý den se učíme jeden řádek básničky k abecedě
- denně také písmenka řadíme na lavici a opakujeme, co již umíme
- hrajeme různé hry ve dvojicích - např. jeden písmenko schová, druhý hádá, co mu chybí
- posloucháme písničku k abecedě a zpíváme si při řazení písmenek na lavici
- zkoušíme doplňovat neúplnou řadu písmen
- abecedu máme ve třídě všude - na tabuli, vyskládanou z magnetických písmenek, napsanou na nalepovací tabuli u vstupu do třídy ...
- zkoušíme řadit zatím 3 písmenka, zítra přidáme počet písmen na 5
- děti donesly důkazy, proč se abecedu učíme - chválím všechny badatele a výzkumníky za skvěle splněný úkol
- říkám abecedu a děti si sedají podle počátečních písmen jména, pak si říkáme, kdo si sedl jako první, jako poslední z holek / z kluků, kdo si sedl hned za ...
- říkám abecedu s různou intenzitou hlasu (potichu, hlasitěji ...)
- v dalším týdnu začneme s řazením slov podle abecedy, začneme 3 slovy, postupně budeme počet slov rozšiřovat až na 10
- v průběhu celého školního roku budeme řazení podle abecedy průběžně opakovat

Mgr. Zuzana Staňková, Ph.D. **Rozdělení aktivit k abecedě dle typu učení.**

Doporučuji aktivity střídat a zařazovat všechny typy:

1. Auditivní typ

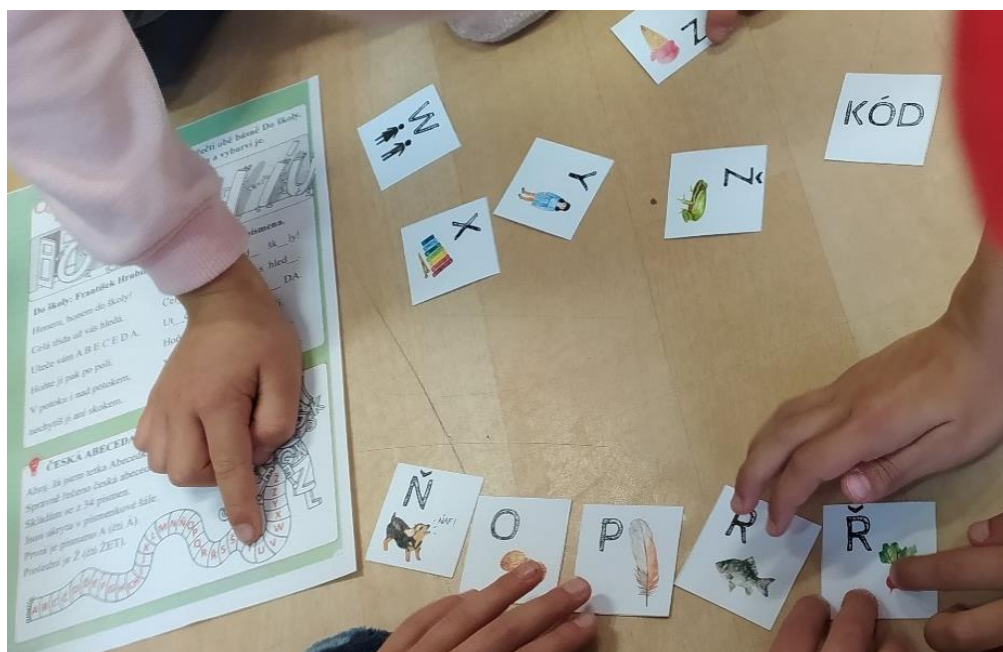
- Společně odříkávat abecedu – jedna část dětí říká písmena bez háčeků, druhá skupina jen písmena s háčky, snažíme se o stejné tempo
- Učitel řekne písmeno a děti odříkávají následujících 5 písmen
- Učitel řekne 3 písmena – děti říkají, které bude v abecedě první, které poslední.
- Zařadit básničku či písničku k abecedě
- Odříkáváme abecedu – nahlas říkáme každé druhé / třetí / čtvrté písmeno. Vhodné je držet se rytmu.
- Ke každému písmenu abecedy si zvolit zástupné slovo (a – ananas, b – babička,...), odříkávat místo písmen abecedy rovnou slova.

2. Vizuální typ

- Napíšeme na tabuli slovo k tématu (např. téma prázdniny – KOUPÁNÍ) – děti očíslovají písmena, jak jdou za sebou v abecedě.

3. Kinestetický typ

- Děti mají v ruce lísteček s příslušným písmenem, řazení dle abecedy
- Na koberci obrázky dle probíraného tématu. Děti si postupně losují, otočí, pojmenují (mohou slabikovat, ukázat slabičnou stavbu, říct počet slabik), na kartičku pojmenování napíší. Po otočení všech karet je řadíme dle abecedy – nejprve např. dvě děti spolu svoje kartičky. Postupně skupiny spojujeme – musí doplňovat další a další písmena.
- Karty se slovy na všechna písmena abecedy, např. z úvodu učebnice. Každý si vylosuje 3-4 karty (dle počtu žáků). Do jednoho kraje třídy položíme kartu s obrázkem A, do druhého Z. Postupně odříkáváme abecedu v pomalém tempu, děti pokládají kartičky.

Cvičení 2, str. 14

Hra PŘETRŽENÁ ABECEDA - navázat tam, kde kamarád skončil.

Vytvářet různé abecední řady z Pet víceček.

„ABECEDNÍ HADI“ (Mgr. Zuzana Staňková, Ph.D.)

A	B	C						G
----------	----------	----------	--	--	--	--	--	----------

E	F					J		
----------	----------	--	--	--	--	----------	--	--

K			N				Q	
----------	--	--	----------	--	--	--	----------	--

R	Ř			T				W
----------	----------	--	--	----------	--	--	--	----------

T	Ť						Z	
----------	----------	--	--	--	--	--	----------	--

		P			Ř			
--	--	----------	--	--	----------	--	--	--

			F					J
--	--	--	----------	--	--	--	--	----------

	CH				L			
--	-----------	--	--	--	----------	--	--	--

Cvičení 3, str. 14

POROZUMĚNÍ VÝZNAMU SLOV

Podtrhni barevně vlastní jména, očíslej podle abecedy.

Najdi, co máte doma? Co můžeme vidět na obloze?

Řekni hádanku na jiná slova, než vlastní jména: *Myslím si slovo...*

Spolužáci hádají, zapisují slova na tabulku.

Cvičení 4, str. 14

Tvořit věty ke každému obrázku. Mohou mít daný počet slov (co nejmenší) až po co nejdelší věty. Věty prodlužujeme pomocí nápovědných otázek (kdo, kam, kdy, čím, jak, co, proč...)

Kocour píše. Kocour píše na tabuli. Kocour píše na tabuli křídou. Kocour píše na tabuli bílou křídou, Černý kocour píše na tabuli bílou křídou slovo máma.

Můžeme společně zkusit vymyslet nadpis.

Jak poznáme pořádníka x nepořádníka. Proč je dobré mít věci v pořádku?

Cvičení lupa, str. 15

Pokud děti pracují s obrázky, které mají pojmenovávat, řadit podle abecedy..., je dobré si vždy nejdříve všechny obrázky přečíst.

V kruhu: *Jaký/á/é může být: pouzdro, pravítko, tužka, pero?*

KIMOVA HRA na rozvoj paměti: Položíme na viditelné místo několik školních pomůcek. Žáci si je 2 minuty prohlížejí. Potom věci zakryjeme a děti píšou, co si zapamatovaly.

Školní pomůcky skládat podle abecedy (různé řady). Zopakovat hláskování, slabiky. Hádanky: Žák říká název školní pomůcky po hláskách, ostatní řeknou celé slovo, vytleskají slabiky.

PROBLÉMOVÝ ÚKOL: Snažit se vypátrat, k čemu je abecední pořádek dobrý, kde všude se uplatní. Přinést důkazy (encyklopedie s abecedním rejstříkem, Poštovní směrovací čísla, seznamy...) Může vyzkoušet různé hry

s měřením času, kdy děti postřehují (vyhledávají ve sloupci) slova – např. Jména nebo školní pomůcky, která nejsou zapsaná v abecedním pořádku a poté slova seřazena abecedně (slova ve sloupci očíslovat). Porovnat čas vyhledávání, kdy není seřazeno podle abecedy a je seřazeno.

Vytvářet ALFA BOXY spojené s tématem kapitoly, s tím, co se učíme v prvouce (v této kapitole by mohl být alfa box na téma ŠKOLA).

Abecedník (Mgr. Zuzana Staňková, Ph.D.)

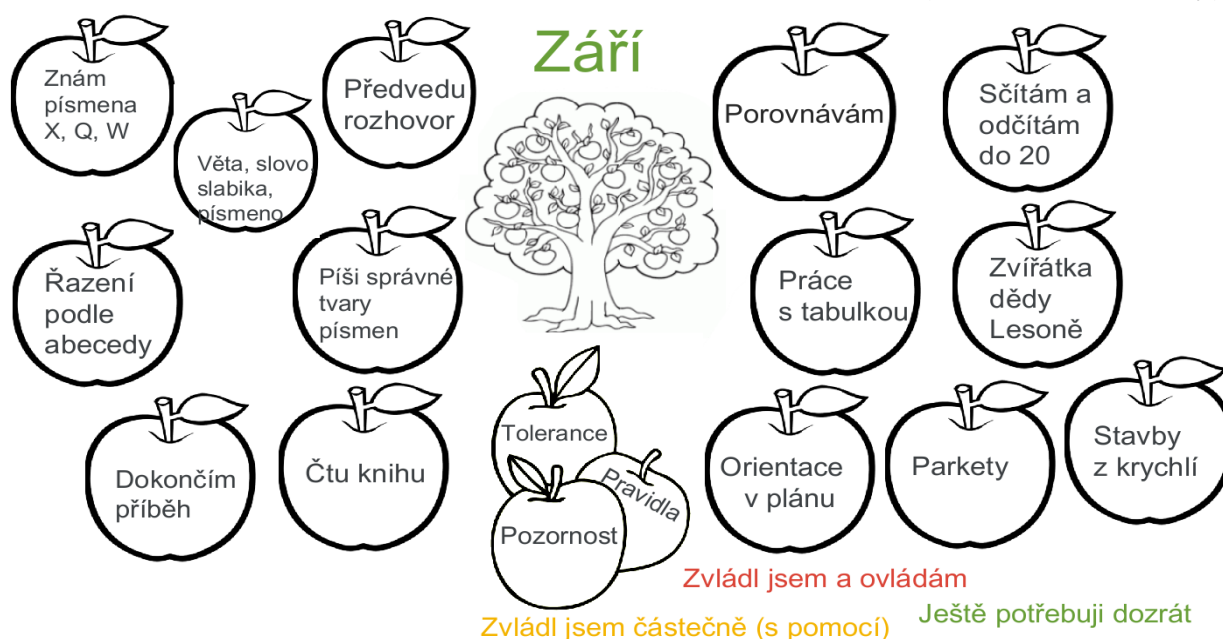
Během poznávání abecedy jsme si tvořili krabičky s jednotlivými písmeny a do nich průběžně nosili drobné předměty začínající na stejné písmeno (např. K: kapesník, klíč, kolečko, koník.)

Krabičky máme ve třídě na polici srovnané dle abecedy, občas do nich vkládáme další předměty či obrázky s popisem.

Občas několik krabiček vyndám, děti skládají krabičky i věci v nich dle abecedy...

MAPA UČEBNÍHO POKROKU ZA ZÁŘÍ – M. RUZSOVÁ (včetně matematiky)

str. 16: OPAKOVÁNÍ

Důležité je, aby děti dobře porozuměly zadání (mohou pracovat způsobem, uvedeným na str. 5). Také kontrolu mohou provést ve dvojicích.

ŘEŠENÍ:

2. FIXY, XYLOFON, QUIDO, KIWI
3. ŠKOLÁCI (1. Á, 2. C, 3. I, 4. K, 5. L, 6. O, 7. Š)
4. **Z**áří je první měsíc školního roku. ANO, 6 slov

ŘÍJEN, 2. kapitola: PŘIŠEL PODZIM (str. 17-27)

Relaxační hra PODZIM - pohybovat se ve větru, v dešti, v blátě, fouká silný vítr, je bouřka. Varianta: polovina třídy vytváří zvukovou podobu daného počasí a druhá polovina se určitým způsobem pohybuje. Skupiny se vystřídají.

str. 17: PRANOSTIKA (Co je to pranostika? Co vyjadřuje?)

Děti se mohou zeptat doma, co pranostika znamená a v kruhu sdílet, co se doma od koho dověděly.

Co znamená obrázek v pravém horním rohu?

Ve VV lze takovou “podzimní kobytku” vytvořit z listí.

Cvičení kostka, str. 18

Podtrhnout vše podzimní, co podzim přináší. Možno zahrát v kruhu, co si děti zapamatovaly + přidat další slova: Jeden žák řekne: *Konec léta*. Další přidá: *Konec léta a bláto*.

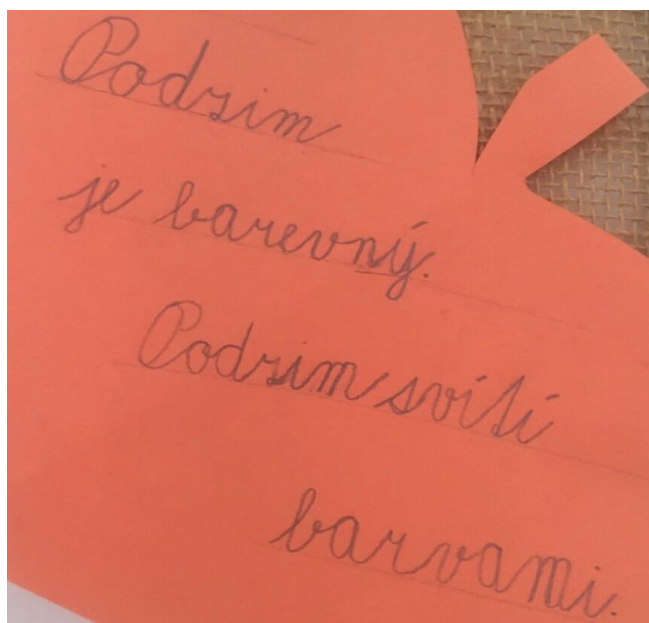
Další verše se mohou týkat podzimní úrody (sladká jabka, zralé hrušky; švestky, dýně).

Problémový úkol: Jaká slova (slovo) doplňujeme, aby verše hezky “zněly”?

Můžeme hledat společné znaky doplněných slov (měly by to být celkem 4 slabiky).

Děti si mohou vystříhat z barevného papíru 3 listy (přes celou šířku papíru).

Na listy píší větu o podzimu na základě společného povídání v kruhu. Podobně jsem to v některé z dalších hodin udělala s barevnými mráčky, do kterých děti psaly větu o podzimním počasí. (Mgr. Romana Tylečková).

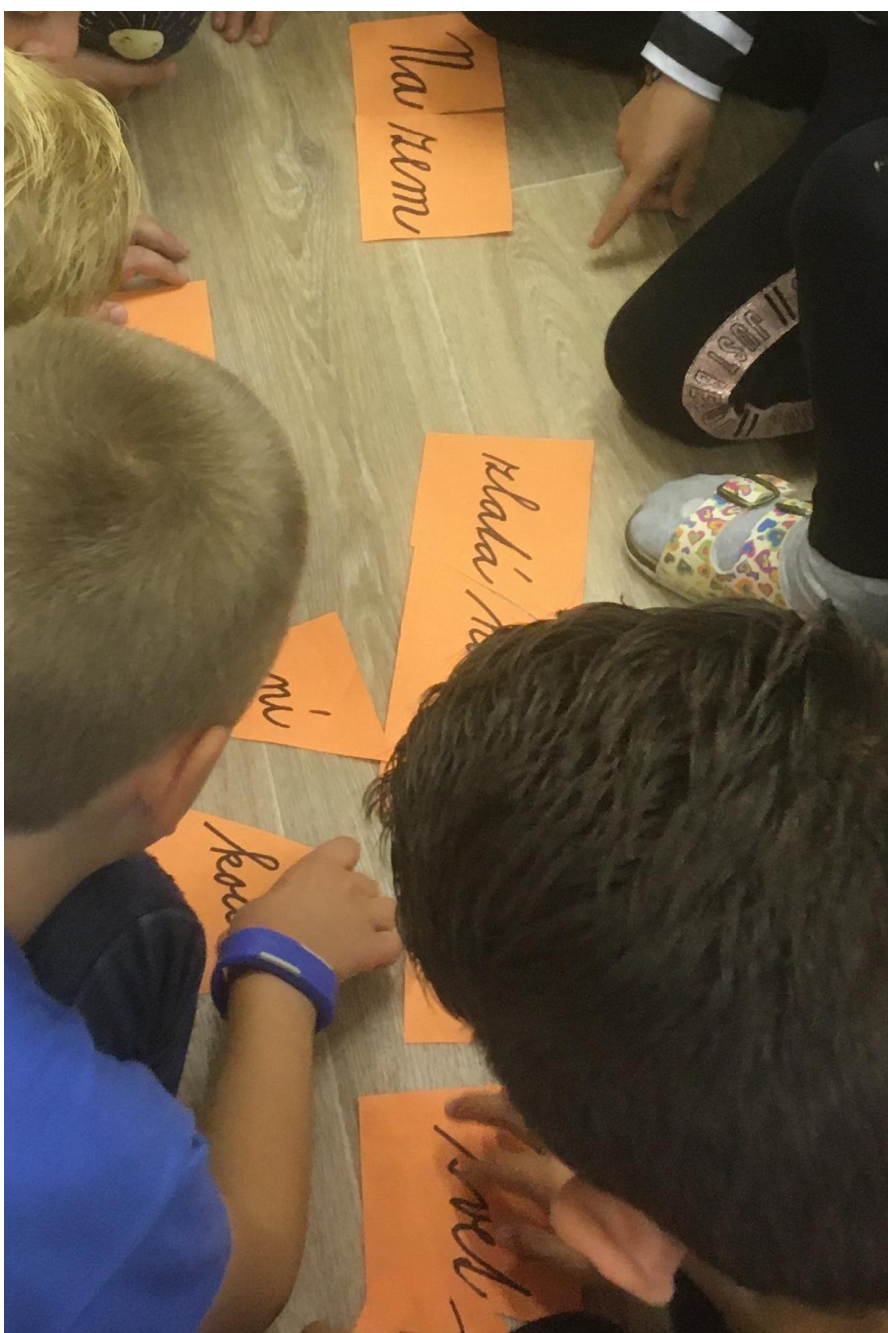
Cvičení 1, str. 18

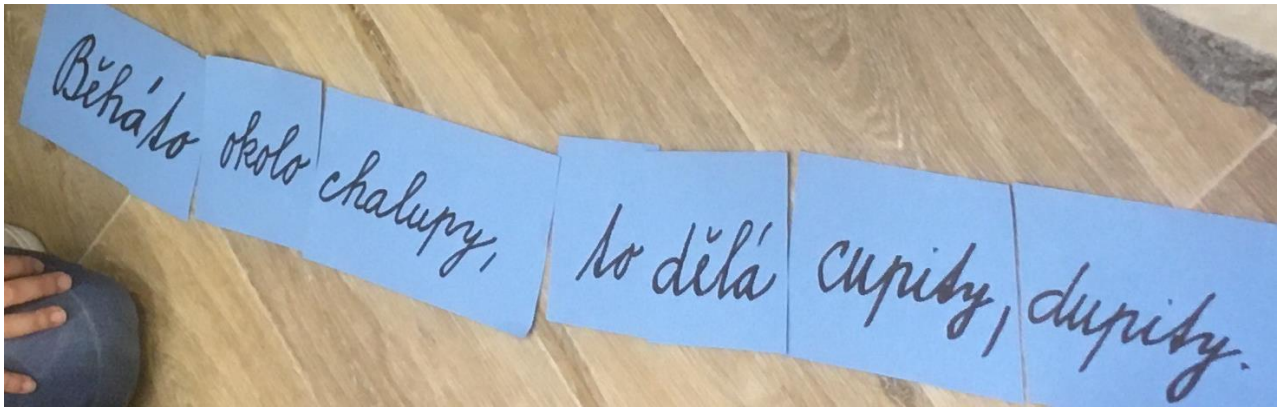
PODZIMNÍ BÁSNĚ: Lze spojit s literární výchovou. Vzít několik básní o podzimu (Čítanky, dětské časopisy...) a v nich hledat, co básníci říkají o podzimním počasí, barvách, činnostech dětí, lidí, zvířatech na podzim.... Některou podzimní báseň se naučit z paměti.

HÁDANKY: Věty napsat, rozstříhat na slova - kartičky se slovy očíslovat a slova schovat po třídě, v tělocvičně... Děti slova hledají a snaží se sestavit hádanku. Řešení namalují nebo předvedou pantomimou.

Na zem zlatá koule svítí, bez ní nemůže svět býti.

Běhá to okolo chalupy, dělá to cupity, dupity.

Cvičení 2, str. 18: PODZIMNÍ MĚSÍCE

Cvičení 2, 3, str. 19 (Mgr. Romana Tylečková)

Využila jsem zapsaná (schválně nesmazaná) slova na tabuli (názvy pomůcek). Prakticky jsme si vyzkoušeli abecední řazení. Barevně jsme škrtili slova na tabuli. Děti to moc bavilo. Nechala jsem je, aby dokazovaly, kdo má pravdu a proč.

Př. slov: pytlík, pero, pravítko, pastelky, pouzdro, ...
              sešit, strouhátko, složka, stavebnice, ...
              tabulka, tužka, tepláky, tuš, tričko, ...

Cvičení 1, str. 20

První věta v příběhu může být různá (*Jablka v sadě už dozrála. Pepa a dědeček jdou do sadu.*)

Postup: Napsat věty na pruhy papíru - mohou děti v rámci trénování přepisu (např. vytvořit pětiice a každý ze skupiny napíše jednu větu). Nejdříve poskládat věty na prouzcích papíru, přečíst a až potom očíslovat v učebnici.

Tvořit věty, co Pepa nebo dědeček v sadě dělal. Můžeme předvádět pantomimou. Rozhodnout, kam bychom tyto věty do příběhu vložily.

Toto cvičení může sloužit **k opakování znalostí o větě**: počet vět, počet slov ve větách, začátek a konec vět, jednoslabičná-tříslabičná slova,

Cvičení kostka, str. 20

Trénovat tvoření zdrobnělin (*srdce - srdíčka, krabice - krabička, dům - domeček, mašle - mašlička, mrak - mráček, kytka - kytička, kočka - kočička, slunce - sluníčko*). Je to pro děti poměrně náročné na jazykový cit. Lze doplnit další rýmy, např. jména děvčat ze třídy (*jablíčka: Alička, Anička...*).

Můžeme vymýšlet rýmy také ke slovům, která se se slovem jablíčka nerýmují (domeček, mráček, sluníčko).

Případně vymýšlet rýmy ke slovům “nezdrobnělým” (krabice, mrak, kočka...)

Cvičení 2, str. 20

Děti říkají věty: *Jablka rostou na jabloni (na stromě). Dýně rostou na záhonu (na poli, na zemi...)*

Cvičení 1, str. 21

Ústně v kruhu: Jaký může být list, jablíčko, kaštan...? (mít připraveny různé exempláře a vymýšlet co nejuvstíznější přídavná jména.

VARIANTA: Co dělá list, jablíčko, kaštan? Vymýšlet slovesa. Je to cvičení na rozšiřování slovní zásoby a příprava na psaní PĚTILÍSTKU.

Žárovka, str. 21: VÝSTAVKA JABLEK

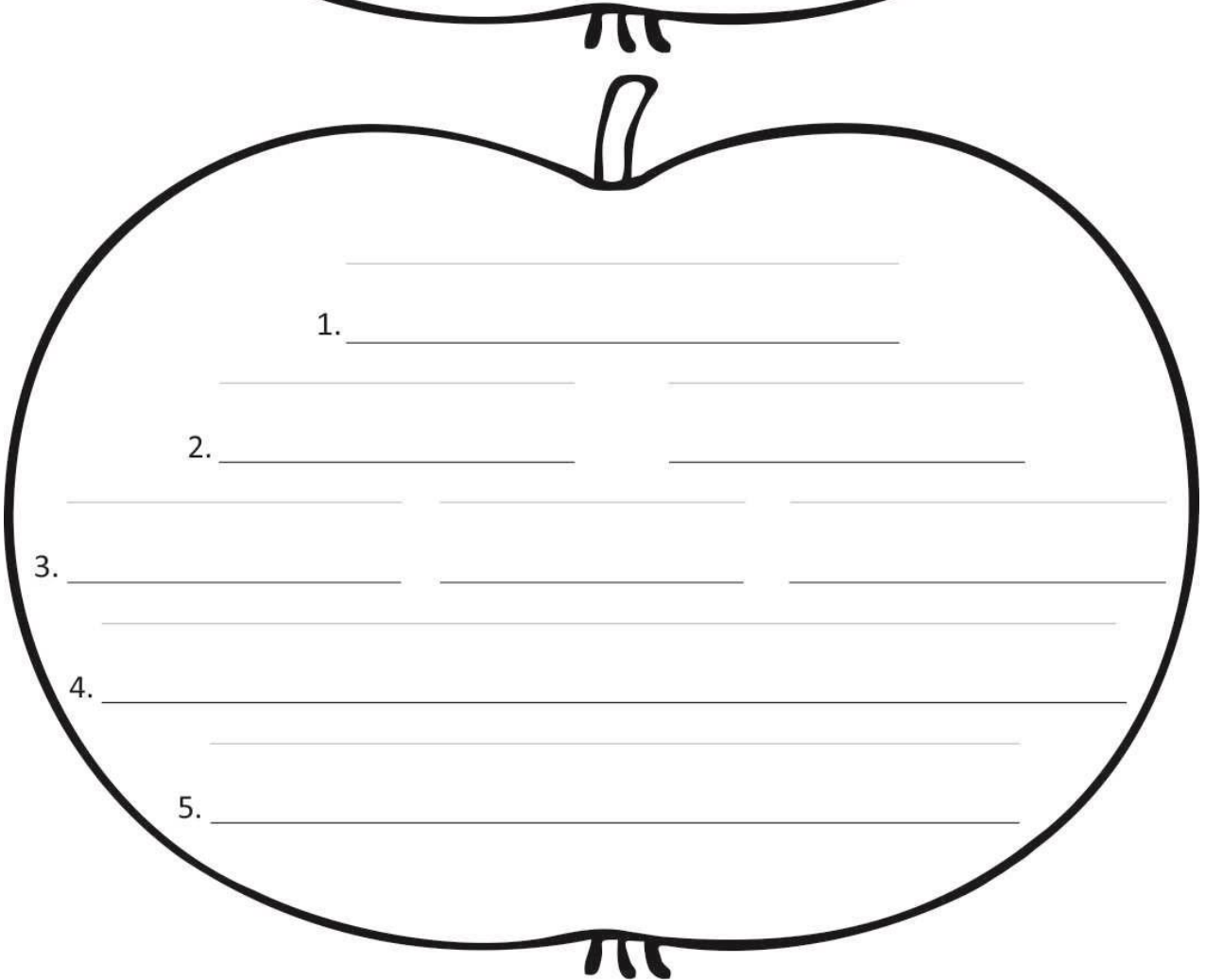
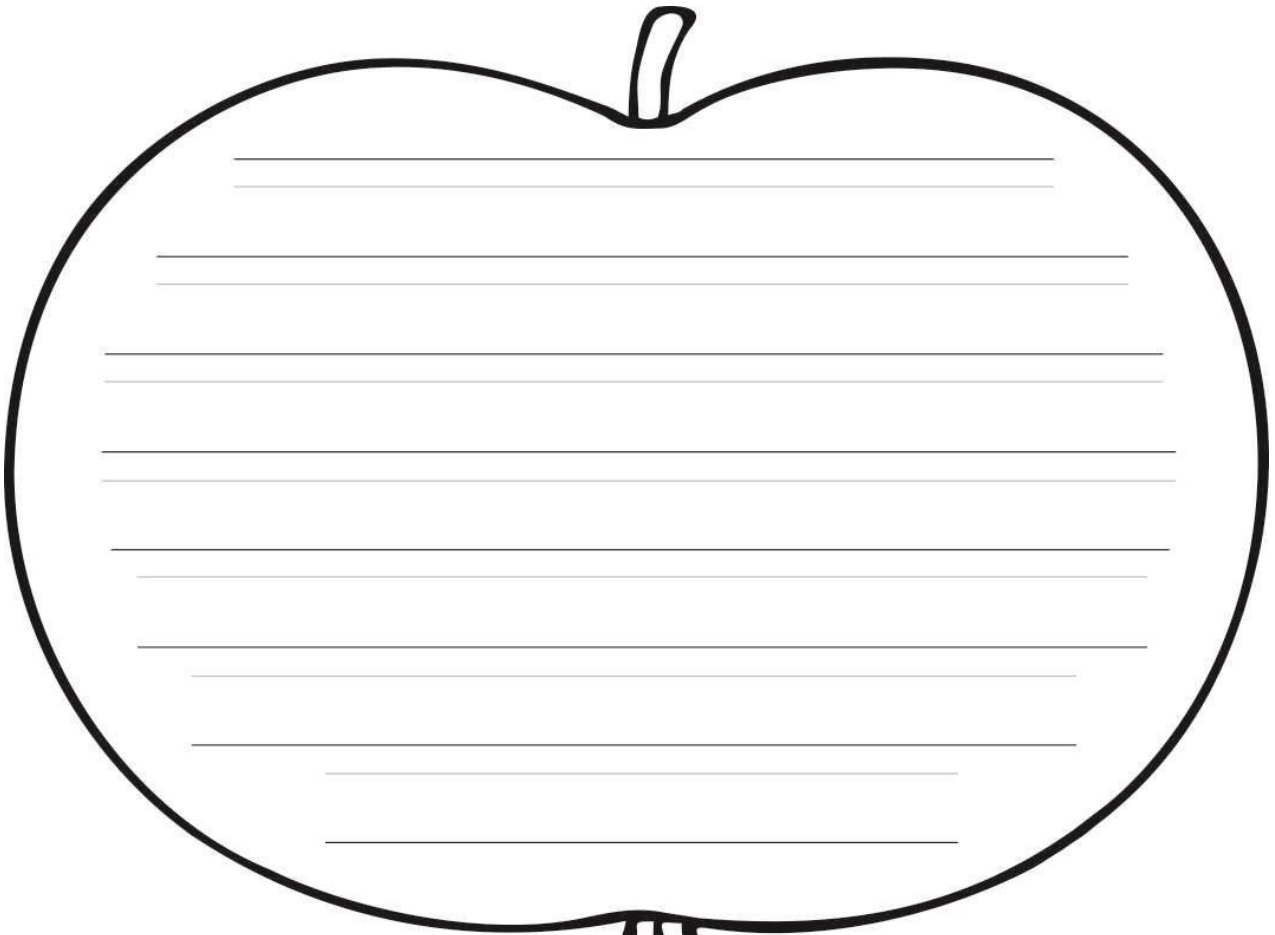
Jaká jsou? (podle velikosti, tvaru, barvy, vzhledu, chuti)

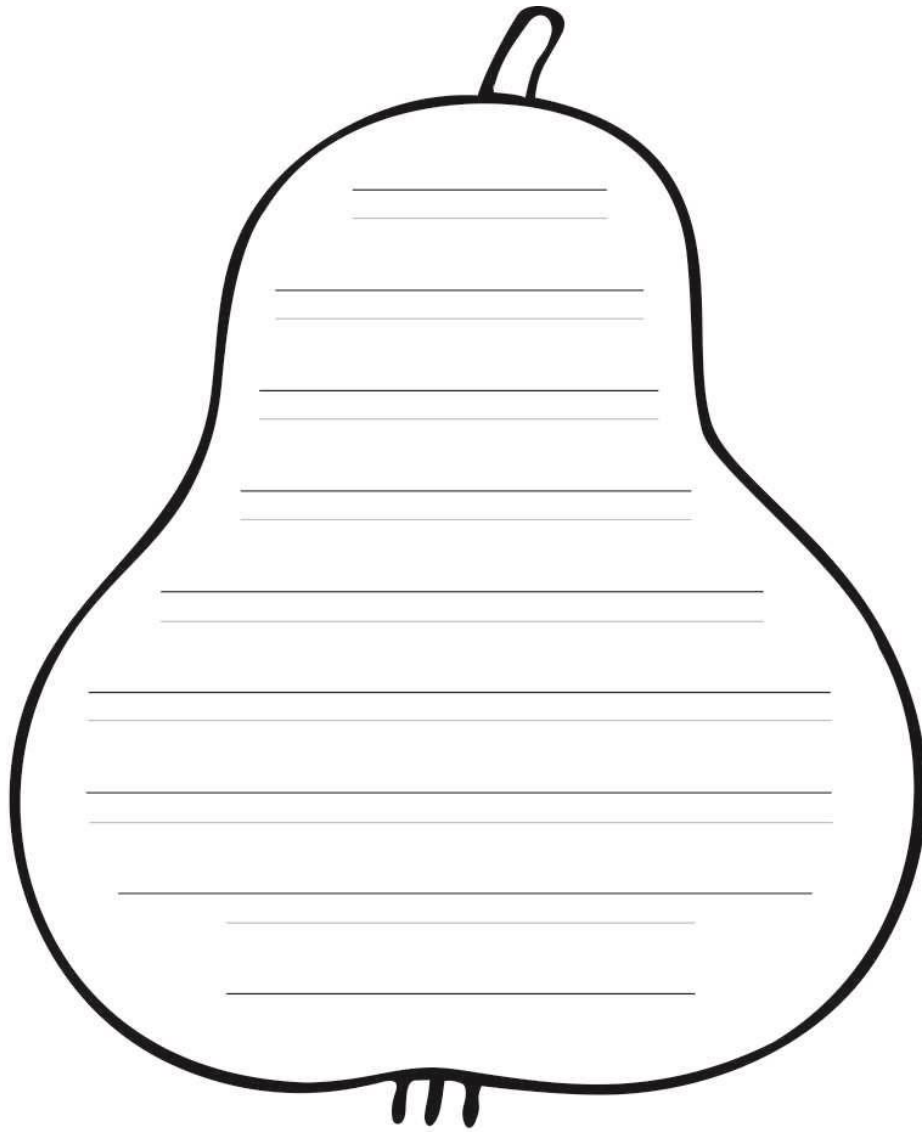
Slova můžeme zapisovat na lístečky a postupně tvořit skupiny slov stejného (opačného) významu).

Propojíme se **cvičením 2, str. 21**.

Do obrysu JABLKA, HRUŠKY, LISTU lze psát asociace (co tě napadá), větu, pětilístek, vzkaz, pozdrav, přání... Při psaní věty, vytisknout tak, aby řádky byly co nejdelší. Hruška není na větu vhodná (má krátké řádky).

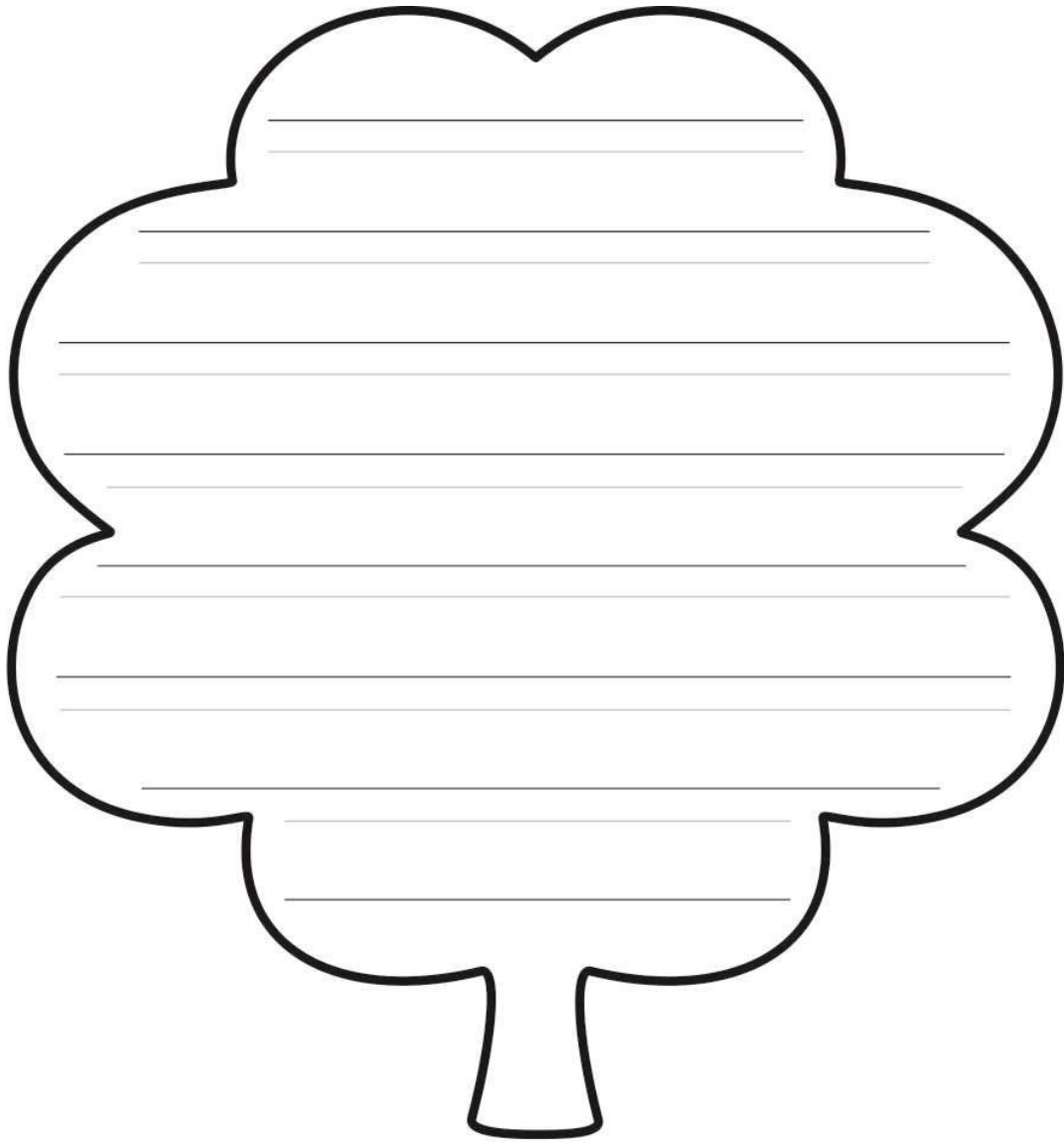
1.

2.

3.

4.

5.

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

Cvičení 2, str. 22

PRÁCE S TEXTEM: Nácvik práce s textem, čtení s porozuměním, reprodukce. Společně vyzkoušet metodu I.N.S.E.R.T. Čteme postupně věty a určíme informaci, kterou si žáci podtrhnou a ke které se vyjádří pomocí značky na kartičce.

Př. *Staví si hnízdo na domě.* Jaká je to pro tebe informace? Děti mají zpočátku jen 2 značky na kartičkách, které zvedají: **fajfka** = známá informace; **+** nová informace.

Aktivita MYSLÍM SI - PRAVDA

Učit žáky dokládat jednotlivá tvrzení (která patří do sloupce PRAVDA) informacemi v textu. Př. větu *Vlaštovky poznáme podle ocasu.* - podtrhnout žlutě. Vyhledat v textu informaci, která to potvrdí a podtrhnout ji také žlutě (*Poznávacím znamením...*).

Tiché čtení, vyhledat neznámá slova (skvrna, vykrojený, hmyz, chráněný živočich, stěhovavý pták). Najít obtížnou větu, které úplně nerozumím (poslední věta).

Vysvětlit. Při reprodukci dbát na hlasitost, výslovnost, tvoření jednoduchých srozumitelných vět.

Propojit s PRVOUKOU: Připravit obrázky, videa vlaštovky, vyhledat další zajímavosti - popsat, nakreslit, jak si staví hnízdo, kde žijí vlaštovky blízko školy, kdy a kolik mívají mláďat - životní cyklus vlaštovky atd.

Píseň: Vlaštovičko, leť.

Cvičení 1, str. 23

PČ: Vytvořit vlaštovku z papíru a napsat na ni vzkaz.

Vášeň cestu milí vlaštovičky.
Na jaře vás budu čekat.
Malyš

Cvičení 2, str. 23

SLABIČNÁ STAVBA SLOV je pro děti náročná. Pomáhá vytleskávání, rozkrokování.

Možno napsat slova na lístečky, hůlkovým písmem a lístečky skládat jako harmoniku, po slabikách:

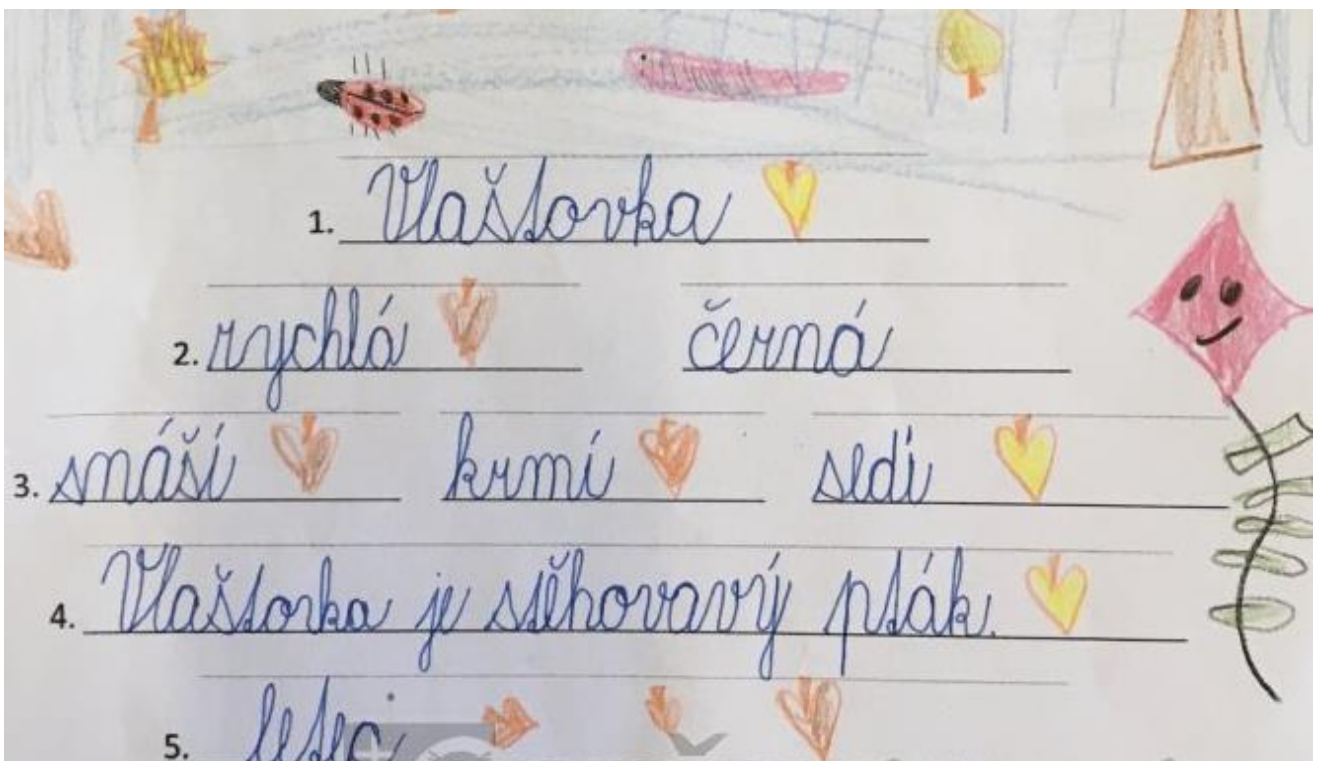
PTÁCI, ZOBÁK, ZOBÁČEK, PEŘÍ, PEŘÍČKO

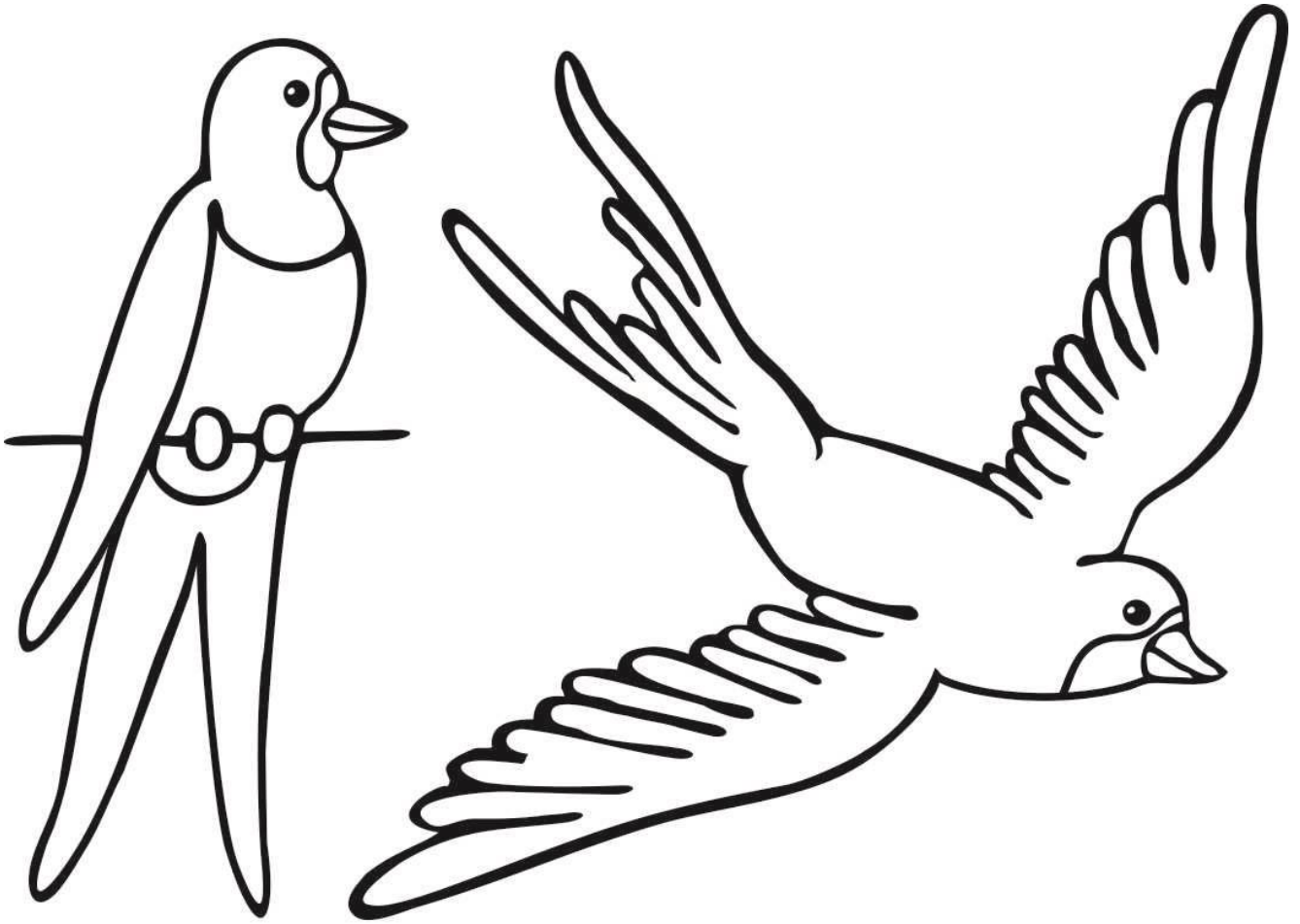
VLAŠTOVKY, VLAŠTOVIČKY

LETÍ, LÉTAJÍ, LETĚLY, ODLETĚLY

ŠVITOŘÍ, ŠVITOŘIČKY

PĚTILÍSTEK: VLAŠTOVKA

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

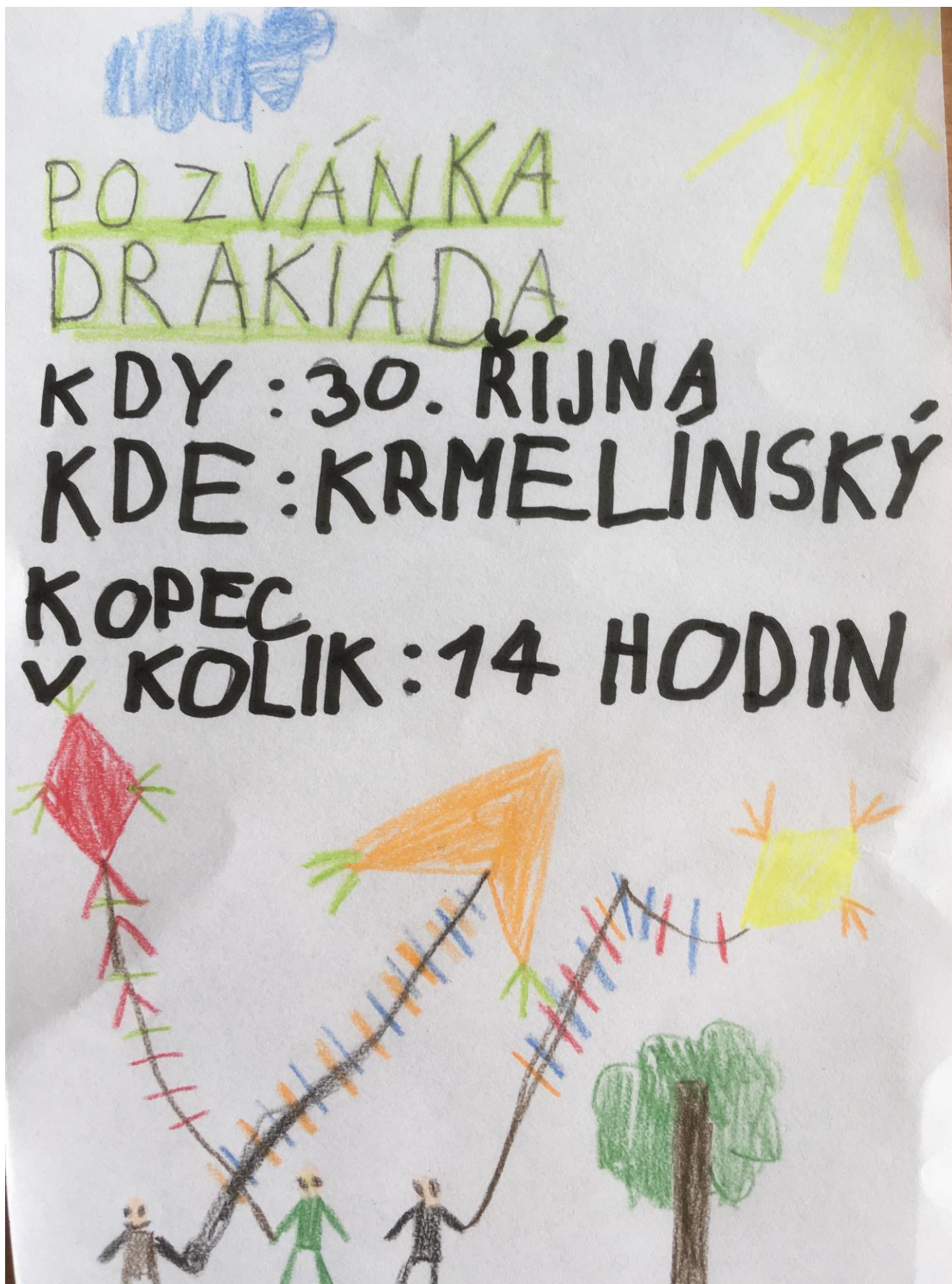
5. _____

Cvičení 1, str. 25

V kruhu: Zážitky z drakiády, veselé, smutné.

ŘEŠENÍ KŘÍŽOVKY: DRAKIÁDU

Ukázka pozvánky: ZŠ Krmelín, Mg. Romana Tylečková

Cvič. 2, str. 25

Možno přinést draky a říkat, jací jsou - slova stejného i opačného významu.

OTÁZKY A ODPOVĚDI:

Rozdělit třídu na skupiny (1. - tazatelé, 2. - odpovídají). Potřebujeme tolik draků, kolik je dětí ve 2. skupině. Odpovídající se domluví a každý si vybere 1 draka. Draky rozložíme na zemi nebo pověsíme na stěnu - dle možností.

Tazatelé se snaží pomocí otázek zjistit, kterého draka si kdo vybral. Otázky typu ANO - NE. *Je drak barevný, malý, velký, nový, průhledný, papírový, pohádkový?*

ZŠ Krmelín, Mgr. Romana Tylečková: Otázky a odpovědi byl bezva nápad. Na tabuli jsem měla několik draků (i jednoho pohádkového tříhlavého.) Děti dostaly podmínku, že se nesmějí ptát na barvu draka.

Cvičení kostka, str. 26

Místo slova “něco” říci nějakou věc, osobu nebo zvíře, případně něco, co máme ve třídě, ve škole, na hřišti... Př.: *Tričko není čisté, ale špinavé. Botasky nejsou bílé, ale černé.*

Cvičení 1, 2, str. 26

Děti vzpomínají, kdy se naposled omluvily a jak, kdy se naposled omluvil někdo jim. Jaké způsoby omluvy znáte? Co je na omluvě nejtěžší?

V kruhu tvoříme různé věty k obrázkům. Říkáme, co bylo předtím, co se stalo potom. Říkat nebo vyjádřit barevně, jak se cítila Ája. Jak se cítil kluk před omluvou? Proč do Áji strčil? Omluvil se? Jak se cítil po omluvě?

PŘÍMKA POSTOJŮ:

Poznám, kdy se mám omluvit. Umím se omluvit. Když něco provedu, stydím se omluvit. Omluva může zachránit kamarádství. Omluvou se nic nespraví.

Cvičení lupá, str. 27

PĚTILÍSTEK:

Jaké jsou?

Co dělají?

Věta o 4 slovech:

Název listnatého stromu:

LISTY

barevné uschlé

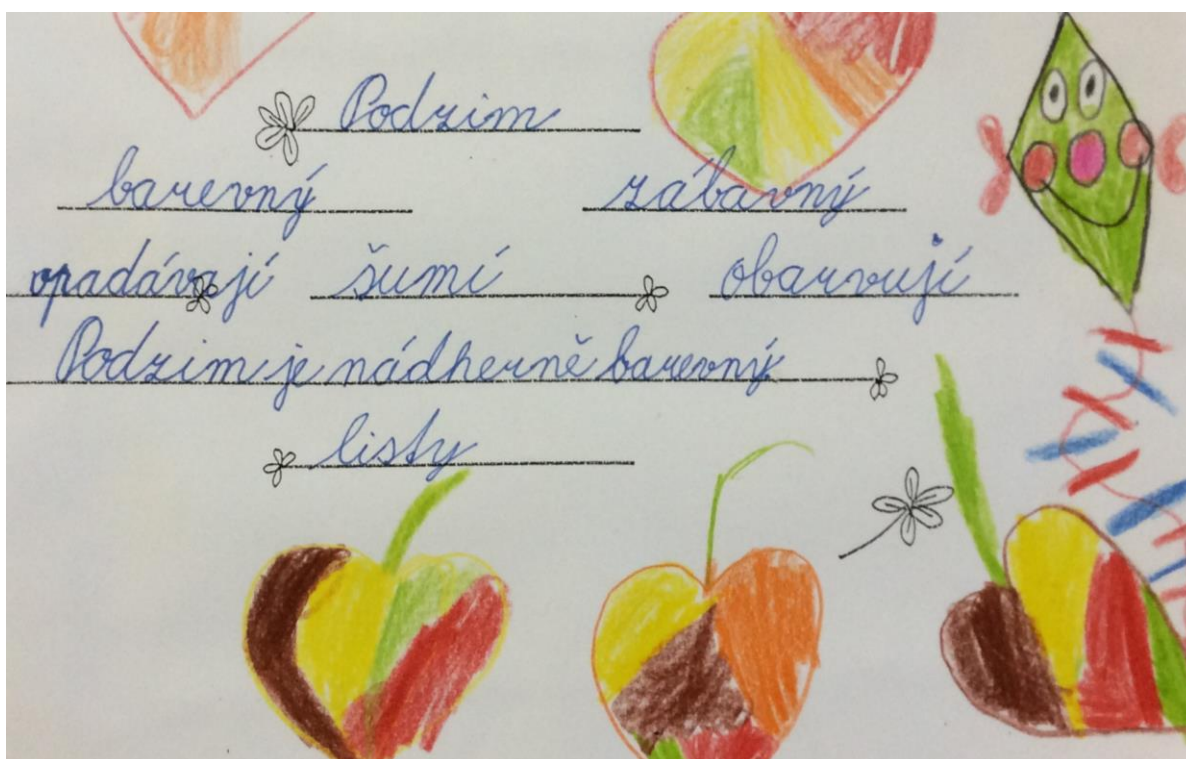
raší zelenají se opadávají

Barevné listy létají vzduchem.

lípa

ZŠ KRMELÍN: Kooperativní práce na téma podzim.

str. 27: ŘÍJNOVÁ PRÁCE

1. JABLKO/HRUŠKA/ŠVESTKA/VÍNO/OŘECHY/DÝNĚ

D, H, J, O, Š, V

2. DÝNĚ / . O/VO/CE ... Ú/RO/DA /.. VI/TA/MÍ/NY.../ .

3. ohromný, vzrostlý, velikánský

4. vysoký - nízký, mladý - starý, rovný - křivý, opadaný - listnatý, zdravý - nemocný

LISTOPAD, 3. kapitola: POVOLÁNÍ (str. 28-36)

Na úvod kapitoly lze zařadit:

HÁDANKY na názvy povolání: *Vaří dobrý oběd. Opraví auto. Ostríhá vlasy.*

PÍSNÍČKY: Dělání, případně vymýšlet písničky s názvy povolání: Já do lesa nepojedu, Šly panenky silnicí, Pec nám spadla, Skákal pes....

PANTOMIMA: Předvádět povolání beze slov.

Cvičení 1, str. 28

Opakování slov stejného a opačného významu: *Jaký může být listopad?*

- Podle počasí: chladný, studený, mrazivý, ... - stejný význam. Možno tvořit také dvojice slov opačného významu: chladný - teplý.
- Podle barev, nálady apod.

ŘEŠENÍ: LISTONOŠKA, ZAHRADNÍK.

HRY SE SLOVY

Jaký by byl název pro muže, ženu? Kolik je to písmen, slabik, který je delší, kratší?

Napsat slova po písmenkách (na lístečky) a z písmen skládat jiná slova.

Rozdělit slova v rámečcích na slabiky.

Hledat ve slovech z tajenky jiná ukrytá slova. Která slova „snědlo“ slovo

LISTONOŠKA? *LIST, I, S, TO, STO, O, ON, ONO*. Slova použít ve větách.

Pozor na slova: stonožka, nožka - PÍŠEME Ž.

Cvičení žárovka, str. 29

HRY: *A, e, i, o, u, známe novou hru.*

Před každou samohlásku dáváme souhlásku a můžeme veršík opakovat, nebo vytvořit nový.

Ha, he, hy, ho, hu, známe novou hru.

Ta, te, ty, to, tu, táta už je tu.

J. Zavadil: Dramatická výchova

Samohláska nás probudí: Žáci „spí“ na lavicích a pozorně poslouchají, které říkáte hlásky. Když uslyší samohlásku, „probudí“ se a zvednou hlavu.

Která jména ve třídě začínají na samohlásku? Děti se postaví do řady podle abecedy.

Systematicky procvičovat délku samohlásek

- a) pečlivě slabiky vyslovovat, vytleskávat slova (krátká, dlouhá),
- b) krokovat slova (krátký krok, dlouhý krok),
- c) krátká slabika - dřep, dlouhá - výskok,

Cvičení lupa, str. 29

Vymýšlet, skládat z písmen, zapisovat na tabulku... slova, v nichž jsou zastoupeny dvojice stejných samohlásek - vždy dlouhá i krátká (*máma, táta, celé, milý, můžu*) nebo obě krátké (*tele, oko*), obě dlouhé (*mává*).

Cvičení 1, str. 29, 30

Slova s dlouhými samohláskami vymýšlíme, říkáme. Můžeme tvořit věty s dvojicemi pára - párá, rada - ráda, byla - bílá, Draha – drahá - dráha, létá - l éta.

Cvičení 2, str. 30

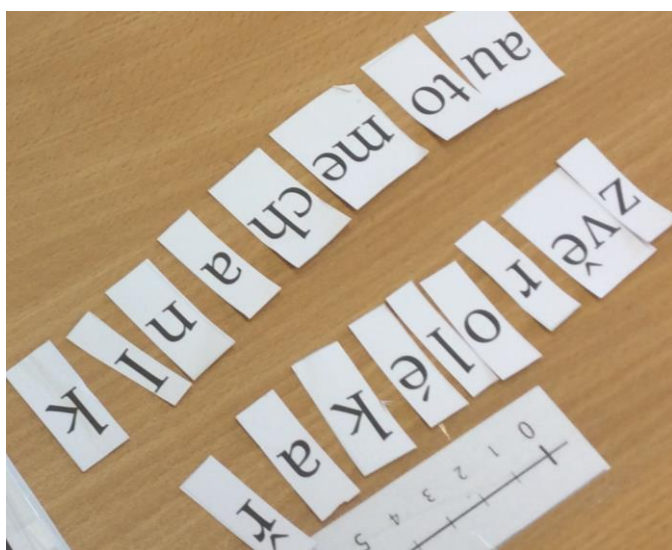
A) Žena - muž; sestra - bratr (opaky); stejný význam (žena, paní; muž, pán, chlap).

B) DEFINICE SLOVA POVOLÁNÍ, slova stejného významu.

Co je to povolání? Děti zkusí napsat odpověď.

str. 31, 32

ZŠ Krmelín: Názvy povolání ze skládací abecedy

OBRÁZKY POVOLÁNÍ

Můžete je využít pro skládání názvů z písmen, zapisování, tvoření vět, pexeso, Kimovu hru, pětilísky, alfa box.

HÁDANKY:

Děti si vylosují kartičku s povoláním a mohou je předvést pantomimou, představit formou hádanky (Co dělá, kde pracuje, co k práci potřebuje).

Cvičení 1, str. 32

Říkejte společně věty, co kdo dělá. Vymyslete i další slova (SLOVESA).

Používejte mužský i ženský tvar). Příklad: *Kadeřník stříhá. Kadeřnice barví.*

Zatím se můžete soustředit na věty o 2 slovech (podstatné jméno a sloveso).

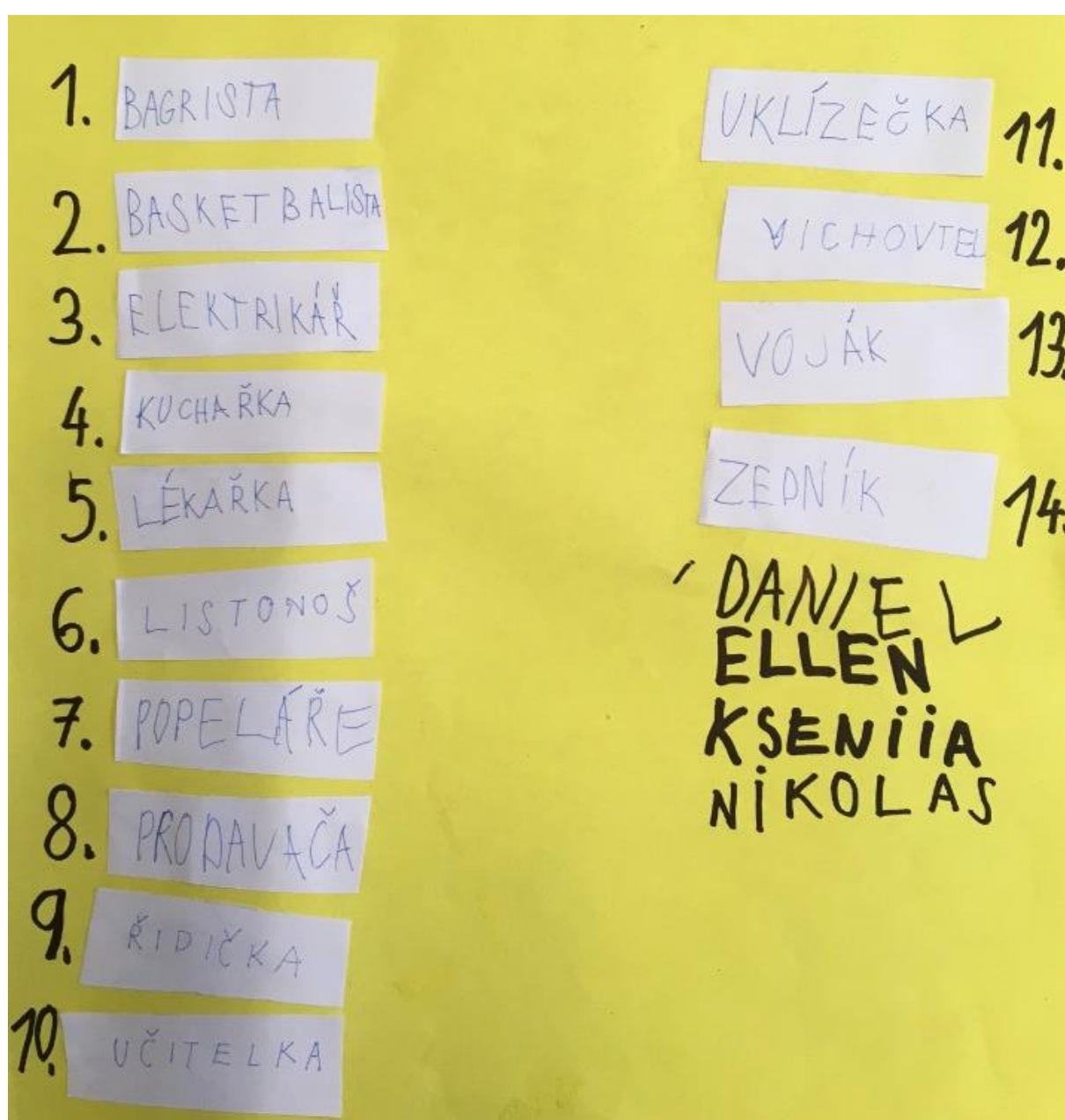
ŘÍKAT, JAKÉ TO MŮŽE BÝT: Procvičovat slova stejného nebo opačného významu.

Jaké mohou být vlasy, nůžky, oběd, písničky, zuby...?

Cvičení 3, str. 32

METODA SNĚHOVÁ KOULE: Psát názvy povolání ze školy (nebo názvy všech povolání, na která si děti vzpomenou, případně názvy povolání rodičů). Lístečky rozřadit pomocí sněhové koule a nalepit podle abecedy.

ZŠ DYJÁKOVICE (Mgr. Eleni Varad'ová): SNĚHOVÁ KOULE - povolání

Cvičení 3, str. 32 Řešení: POVOLÁNÍ.

Společně vytvořit podobnou křížovku.

ÚKOLY K VYTVOŘENÍ KŘÍŽOVKY:

a) Dát dětem křížovku, ve které chybí pouze tajenka. Žáci dopíší písmena v tajence a vysvětlí tajenku: REMESLA.

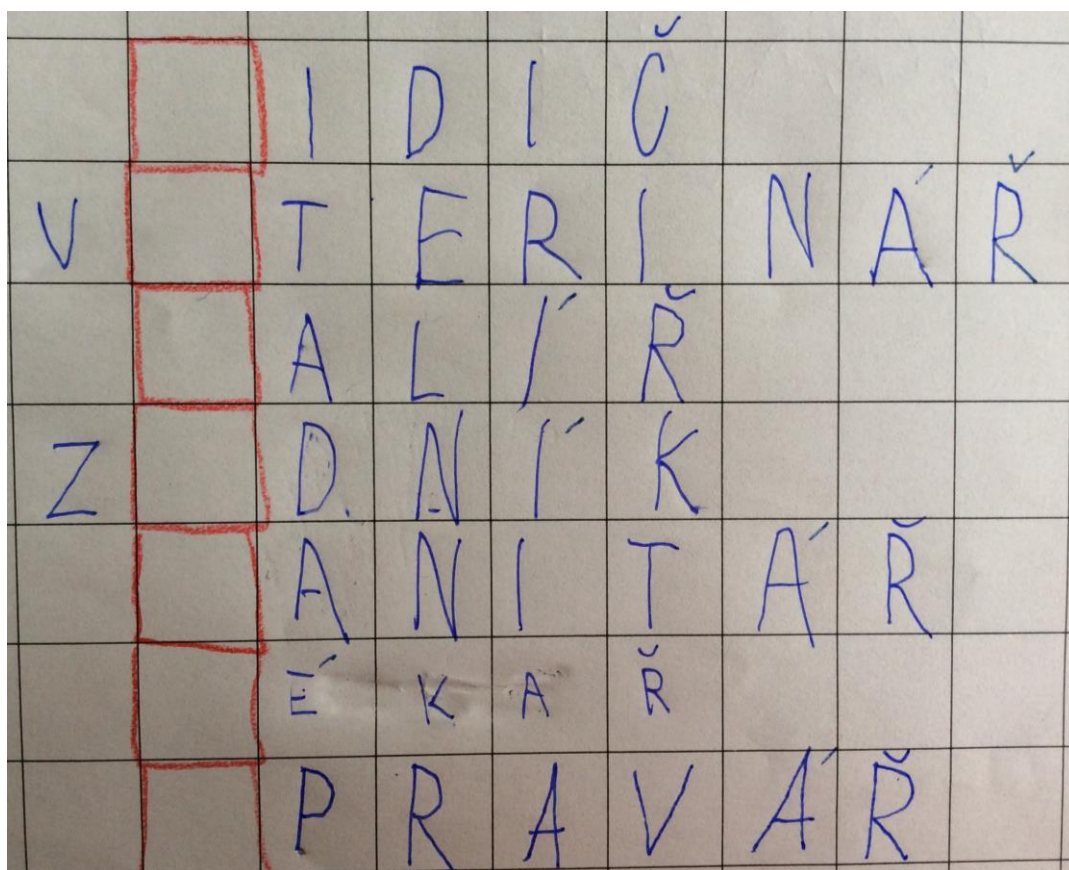
1.			E	Z	N	Í	K					
2.	T			S	A	Ř						
3.				A	L	Í	Ř					
4.	Z				D	N	Í	K				
5.	I	N			T	A	L	A	T	É	R	
6.		E			E	K	T	R	I	K	Á	Ř
7.	P	E	K				Ř					

b) Doplnit k názvům povolání věty, co kdo dělá.

c) Dát žákům pouze tajenku a čtverečkový papír a oni vymýšlejí názvy povolání tak, aby název obsahoval dané písmeno a vznikla křížovka.

ZŠ Krmelín: Ukázky žákovských křížovek

					R	O	D	A	V	A	Č	K	A
			P		L	I	C	I	S	T	A		
					O	J	Á	K					
					P	R	A	V	Á	Ř			
		M	A		Í	Ř							
	K	O	V		Ř								
	H	A	J		Ý								
Ř	E	Z	N		K								

Cvičení lupy, str. 33, OSV/MR (hodnoty, postoje, praktická etika)

Co udělá Pepa, když zjistí, že dědečkův nůž chybí? Když se nůž nikde nenajde, co řekne Pepa chlapcům? Jak bys situaci řešil/a ty? Jak by se dalo zjistit, jestli nůž někdo z chlapců ukradl? Jak by podle tebe měl příběh skončit?

PŘÍMKA POSTOJŮ

- _____ 0 _____ +
NE NEVÍM ANO

Čtete výroky a děti se postaví na přímce (může být nakreslená na zemi) na místo, které odpovídá jejich postoji (od NEVÍM, přes malé ANO, až po velké ANO = naprostý souhlas. Od malého NE až po velké NE = naprostý nesouhlas.)

VÝROKY: I když nemám žádný důkaz, můžu obvinít kamaráda z krádeže. Znáš nějaké dítě, které si občas vezme něco, co mu nepatří. Už jsem si někdy nechal něco, co nebylo moje.

Reflexe: Jak se cítí okradený - zloděj? Co udělat, když něco moc chce, ale patří to kamarádovi? Můžu mít vše, co chci? Proč děti kradou? Proč kradou dospělí?

str. 34: TÉMA OBCHODY, NÁKUPY, NAKUPOVÁNÍ

Profese, činnosti, zboží (slova nadřazená, podřazená, souřadná, stejného, opačného významu). Tvořit věty.

ROZHOVORY V OBCHODĚ

Zeptat se, kde najdu nějaké zboží. Říci pokladní, že mě ošidila.

Pokladní najde v košíku “zapomenuté” (nezaplacené) zboží...

Cvičení hvězdička, str. 34

Řešení: POTRAVINY.

Ve VV a PČ vytvářet plakátky slova nadřazeného a podřazených. Téma OBCHOD, lze využít reklamní letáky (OBUV, MASO, DROGERIE, OBLEČENÍ, SPORT).

Cvičení 1, str. 35

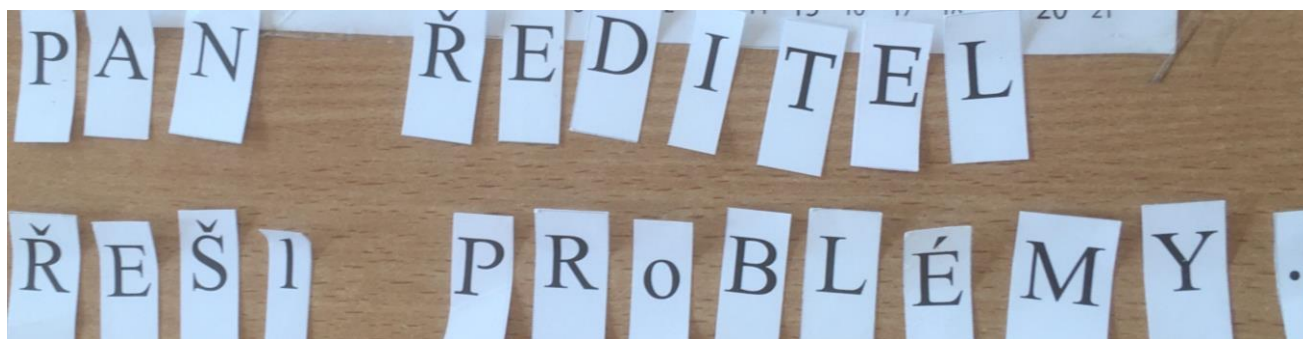
Tvořit A ROZVÍJET věty. Použít KARTIČKY: KDO, CO DĚLÁ, KDE.

Př.: *Kuchař vaří zelí v hrnci. Kuchařka solí polévku na talíři.*

Přidat jméno na stejnou hlásku, jakou začíná název povolání: *Kuchař Karel...*

Další možnosti: KDY KAM, KDY, JAK, KOMU. *Kuchař Karel vaří zelí v neděli.*

ZŠ Krmelín:

Cvičení 2, str. 36

ČÍM BUDU: Rozhovor, čím budu a jaké předpoklady k tomu mám, jaké jsou moje silné stránky pro vybrané povolání: Proč bych ho měl/a dělat, o co se zajímám, co umím, v čem jsem dobrý, co už jsem si vyzkoušel/a.

PĚTILÍSTEK: POVOLÁNÍ (využít obrázky a vytvořit společně nabídku slov - přídavných jmen (JAKÝ, JAKÁ): *odvážný, nebojácný, rozhodný, špinavý, černý...*

U přídavných jmen rodu mužského (jaký) opravit s dětmi pravopis na konci slov.

ZŠ DYJÁKOVICE (Mgr. Eleni Varad'ová)

Cvičení kostka, str. 36 (Mgr. Romana Tylečková)

VOLA'	PA'LÍ	P O V O L A N Í
VOLA'NÍ	PA'V	
VÍNO	VOLÍ	
VONI'	POVI'	
LA'N	LÍNA'	
POVOLÍ	PA'N	
LOVÍ'	LOV	
POVOLA		
OVA'L'		
NOVA'		
VOLNO		

str. 35: ŘEŠENÍ LISTOPADOVÉ PRÁCE

Cvič. 1:

Zedník postavil rovnou zeď.

Pletařka upletla dlouhou šálu.

Pekař péče zdravé sušenky.

Hrnčír vyrobil veselé hrníčky.

Cvič. 2:

Kominíku, ty se šidíš, komínem nic neuvidíš.

Kde se vaří, kde se jí, kde mám hračky, kde se spí.

Cvič. 3:

5. OBLEČENÍ

6. OVOCE

7. NÁDOBÍ

Cvič. 4:

1. ÚČETNÍ

1. PEKAŘKA

3. VOJÁK

2. ÚDRŽBÁŘ

3. PRODAVAČ

2. VINAŘ

3. ÚŘEDNÍK

2. POLICISTA

1. VETERINÁŘ

Slovo nadřazené: povolání (profese)

PROSINEC, 4. kapitola: PŘEDVÁNOČNÍ ČAS (str. 38-43)

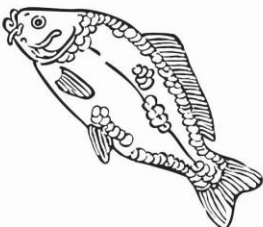
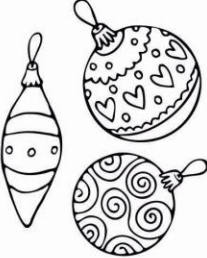

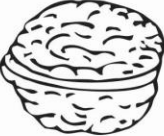
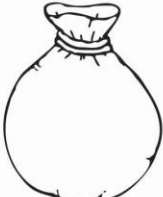

Na úvod kapitoly

STÍRACÍ TABULKY: Dokončit větu ADVENT JE...

Možno se zeptat doma rodičů, větu na tabulce upravit. Posléze prodiskutovat.

Cvičení 1, str. 36

VÁNOČNÍ OBRÁZKY

Můžeme hrát PÁTRAČKU (hledat obrázky), případně si vylosovat lístečky se slovy a k nim najít obrázek.

Slova: ANDĚL, DÁREK, PRSKAVKA, BETLÉM, SVÍCEN, KOMETA, ZVONEK, JMELÍ, VÁNOČKA, PERNÍČKY, STROMEČEK, CUKROVÍ, MIKULÁŠ, ČERT, KAPR, OZDOBY.

HÁDANKY: Děti si vylosují obrázky (neukazují je).

Obrázek popíše formou hádanky. Ostatní žáci hádají, co je na obrázku.

HÁDANKY logicky strukturujte:

1. Je to osoba, živočich, rostlina, věc.
2. Přidat nějakou nápovědu (indicii, poznávací znamení).

Obrázky dát na nástěnku a připsat k nim názvy.

NEŽ BUDOU DĚTI DOPLŇOVAT PÍSMENKA DO TAJENKY, MUSÍ PŘESNĚ VĚDĚT, CO JE NA OBRÁZCÍCH.

Cvičení 1, str. 38, ŘEŠENÍ: ADVENTNÍ VĚNEC

A(anděl), D(dárek), V(prskavka), E(betlém), N(svícen), T(kometa), N(zvonek), Í(jmelí), V(vánočka), Ě(děti), N(perníček), E(stromeček), C(cukroví)

Cvičení 1, str. 39

Co všechno má prosinec? Podtrhnout v básničce. Možno vytvořit POJMOVOU MAPU PROSINEC (slovo PROSINEC dát doprostřed plochy, do oválu. Kolem dokreslit paprsky. K nim psát nebo lepit další slova patřící k prosinci).

Neúplná slova: Zřetelně vyslovit, vytleskat a doplnit A, Á.

Mgr. Lenka Syrová: Před vyvozením Ú/Ů je nutné procvičovat krátké a dlouhé samohlásky, posílit sluchovou diferenciaci. Některé děti délku „neslyší“. Potom nemohou U/Ú/Ů správně doplnit. Zjistila jsem, že část dětí nejenže nedoplní samostatně, ale malá skupinka neslyší délku, ani když slova výrazně přečtu.

Cvičení kostka, str. 39

Zopakovat všechny samohlásky krátké, dlouhé. Napsat je na kartičky.

Možno pracovat metodou SNĚHOVÁ KOULE.

Po určité době děti ve dvojici píšou na lístečky slova, která vzniknou kombinací samohlásek. Jeden lísteček = 1 slovo.

T__T__ (TÁTA, TETA, TATI, TÁTO, TETO, TÚTÚ u citoslovce se píše Ú, což by mohlo být pro děti matoucí, protože v této kapitole se vyvozuje správné psaní Ú/Ů).
Dál čtveřice: Všechny lístečky roztrždit tak, že stejná slova se dají na sebe, aby každé slovo bylo zastoupeno 1x. Slova lze poskládat podle abecedy a nalepit na papír.

Cvičení 2, str. 39

Problémový úkol: Žáci vyvodí pravidlo, kdy píšeme ve slově Ú a kdy Ů.

Pravidlo si ve dvojicích napíší (např. na tabulku) a potom porovnají s poučkou, str. 38.

Cvičení 2, str. 40

Slova psát, použít ve větě. Tvořit 2. pád č. mn. může být pro děti náročné:

*Přeji si několik **dárků**. Vyrobili jsme několik vánočních svícňů. Nazdobili jsem několik věnců. Rozlouskli jsme několik ořechů. Zazvonilo několik zvonků. Viděli jsem několik čertů.*

Cvičení 3, str. 40

OSV/SR (chování podporující dobré vztahy)

BRAINSTORMING: Společně vymýšlet, jaké významy může mít slovo

ČERTOVINA (darebáctví, zlobení, nezbednost, rozpustilost, neslušnost, neplecha, legrácky, naschvály...). Proč říkáme "čertovina"?

Sdělit sousedovi, jakou jsem kdy udělal čertovinu. Soused naslouchá a nahlas řekne, co se dověděl.

DOTAZNÍK PRO ŽÁKY: Jakou **NEZBEDNOST** bych přijal s úsměvem? Děti mohou zvedat kartičky (ANO-NE).

Děti se mi často posmívají.

Kamarádi se mi smějí, když šaškuji.

Děti mi něco seberou a nechtějí mi to vrátit.

Děti mě zamknou na WC nebo v šatně.

Z legrace s kamarádem bojujeme na žíněnce.

Spolužák mi bez dovolení sebere a sní celou svačinu.

Žáci mohou říkat ještě další „čertoviny“, které zažili na vlastní kůži. Hodnotí, co je legrace a co je neomluvitelné, co se jim nelíbí.

Učíme děti říci: „Nelíbí se mi to, nedělej mi to, nechci to.“

Mgr. Romana Tylečková: „Čertovinu" jsme sdíleli společně v kruhu. Při diskusi vyplynula problematika šikany (jak se bránit, komu se svěřit.)

Na závěr **PŘÍMKA POSTOJŮ**.

Nakreslíme na zem polopřímku (uprostřed **NULA** = **NEVÍM**, vpravo je slovo **ANO**, vlevo slovo **NE**).

Čteme výroky z učebnice a žáci se po každém výroku postaví na přímce podle svého názoru na daný výrok. Postoj zdůvodní, ostatní argumentují a mohou přimět žáka s „nevhodným postojem“, aby se na přímce přemístil.

Cvičení 1, str. 41

Věty rozstříhat a poskládat podle časové posloupnosti.

JE VEČER 5. PROSINCE.

DOSTALI JSME OVOCE A PERNÍČKY.

PŘEDNESLI JSME JIM BÁSNIČKU.

MAMINKA ŠLA DOLŮ OTEVŘÍT DVEŘE.

VENKU NĚCO ZACINKALO.

ZA DVEŘMI STÁL MIKULÁŠ, ČERT, ANDĚL.

Složit ve skupinách, galerie: Prohlédnout a obhájit, proč jsme seřadili tak nebo tak.

ŘEŠENÍ: 1. Je večer 5. prosince. 2. Venku něco zacinkalo. 3. Maminka šla otevřít.

4. Za dveřmi stál... 5. Přednesli jsme... 6. Dostali jsme...

Vymyslet 7. větu - poslední. Děti mohou říci, co udělají, až Mikuláš odejde.

Cvičení lupa, str. 41

JAZYKOLAMY: Čert se mračí, mrká víčky, číhá, číhá na človíčky.

Blekle, blekle, blekle, proč je tma jak v pekle?

TABULE: Hledat rýmy, tvořit další, UMAZÁVANÁ:

MIKULÁŠ

MIKULÁŠ JE MILÝ DĚDA,

HODNÉ DĚTI VŠUDE HLEDÁ.

BÍLÉ VOUSY, TY MU SLUŠÍ,

NA ZÁDECH MÁ VELKOU NŮŠI.

A V TÉ NŮŠI BALÍČKY,

PRO KLUKY A HOLČÍČKY.

<https://www.promaminky.cz/rikadla-a-basnicky/rocn-obdobi-5/>

Cvičení 2, str. 41: Vytleskávat slabičnou stavbu slov.

Cvičení 1, str. 42

Co rozdával Mikuláš? Složte slova ze stejných bačkor. Slova napište, rozdělte na slabiky, zakroužkujte samohlásky krátké a dlouhé.

PE XE SO ŽVÝ KAČ KY PO ME RANČ O ŘÍŠ KY LÍ ZÁT KA

Žárovka, str. 42

Je zbytečné se teoreticky učit, jakou melodii, která věta má a odříkávat definice jednotlivých druhů vět.

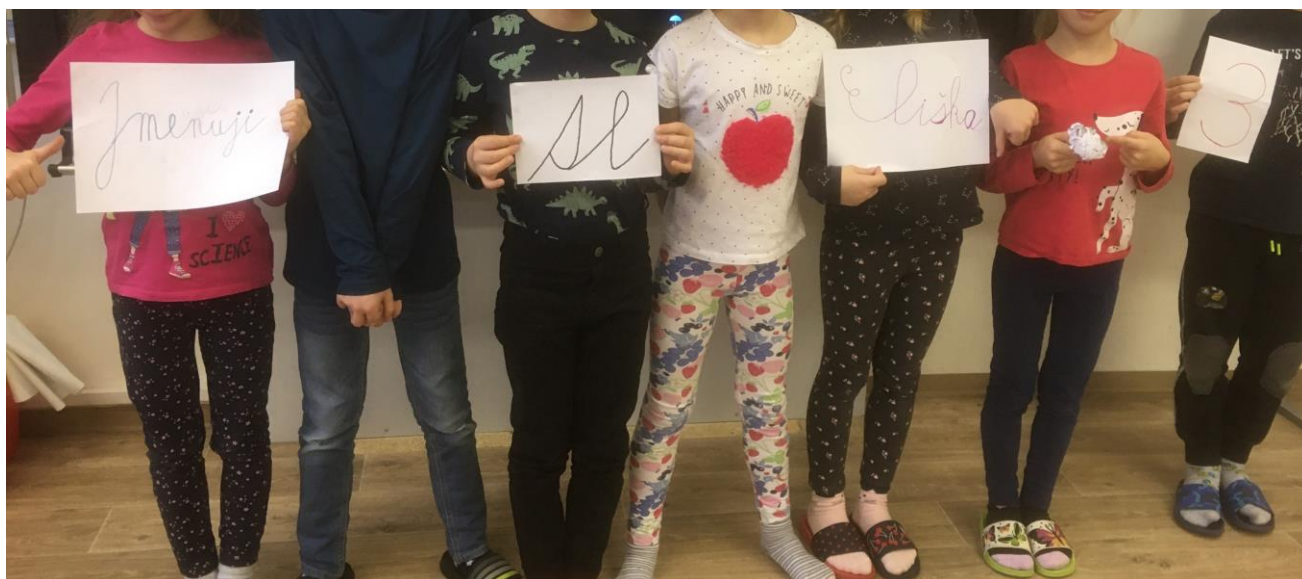
Důležité je umět věty tvořit nejdříve ústně, postupně se je učit psát se správným znaménkem.

Společně můžeme vytvořit velkou MYŠLENKOVOU MAPU dle učebnice.

Vytvoříme také PRAVIDLA PRO PSANÍ VĚTY a naučíme se využívat vizualizaci věty (dle Mgr. Hany Slané). Začátek věty - palec nahoru znamená velké písmeno. Konec - palec dolů znamená znaménko za větou. Mezi slovy je mezera na prst. Při psaní vět učit děti důsledně, postupně a pečlivě kontrolovat vlastní písemný projev dle této vizualizace.

Různé věty tvořit z dětí (1 dítě=1 slovo), na konec věty znaménko.

Nácvik psaní vět začít psaním jedné věty a postupně přidávat. K tvoření vět pomáhají „startéry“ (KDO, CO, KDY, KDE, JAK...) Viz další cvičení.

Cvičení 1, str. 43

Tvořit různé VĚTY OZNAMOVACÍ. Využít kartičky nebo RYBÍ KOST s otázkami:

KDO DĚLÁ CO

Čert nahání hrůzu.

Mikuláš čte hříchy.

Anděl rozdává dárky.

KDO DĚLÁ ČÍM (místo ČÍM – JAK, KDE, KDY...)

Čert rachotí řetězem (hlasitě, venku, večer...)

Mikuláš hrozí berlou.

Anděl mává křídly.

Cvičení 2, 3 str. 43

Nejtěžší je naučit děti klást otázky a odpovídat na ně.

Další praktický úkol je otázky poznat v textu a správně je přečíst. Doplnit za ně otazník.

„STARTÉRY“ pro tvoření vět mohou zároveň sloužit jako první slova otázek.

Učíme děti tvořit otázky tak, aby na ně odpovídaly informacemi z dané věty.

Postupně také naučíme děti utvořit otázky s odpovědí ANO-NE.

K tomu lze využít hru Kdo (co) jsem (možno využít obrázky):

Př. Jsi muž? (ANO) Jsi vysoký? Máš zatočenou berlu? Máš bílé vousy?... (MIKULÁŠ)

Jsi věc? Patříš čertovi? Jsi na noze? Umíš dupat?... (KOPYTO)

Cvičení 1, str. 44:

Vyrobít přání a napsat podobně jako napsal Pepa.

Vybrat některé slovo, které jsme rozluštili ve cvičení A):

VESELÉ, POHODOVÉ, KRÁSNÉ... Pozor na slovo Vánoce (velké V).

TABULE: Zašifrované koledy

RALŇAČKA, RALŇAČKA, KDAPAK VÁM DAL HLAS?

VÉNECE, VÉNECE PŘECHÉZEJÉ, ŠŤESTNÉ E VESELÉ.

PŮJDUM SPULU DO BUTLŮMU

Poslech koled, zpívání koled, tvoření podobných zašifrovaných vět pro spolužáky a následné rozšifrování (doplnění správných samohlásek).

Cvičení LUPA str. 45. OSV/OR (sebepoznání, sebepojetí)

Jaké dárky dáváš? Jaké dárky dostáváš? Komu dárky dáváš? Od koho dostáváš? Můj nejhorší dárek. Můj nejlepší dárek. Proč? Raději dárky dáváš? Raději dárky dostáváš? Proč?

Co si přeji? Co je pro mě vzácné, co má velkou cenu - proč? Co si přejeme doma navzájem? Co přeji rodičům, sourozencům, babičce, dědečkovi? Co by si asi nejvíce přáli moji blízcí (maminka, tatínek, babička ...?)

Procvičovat předávání dárků - oslovení, oční kontakt, odůvodnění. - Poděkování.

„Jirko, přinesl jsem ti dárek, protože mi pomáháš s matematikou.“ - „Děkuji, Pepo. Dělán to rád.“

„Maruško, udělala jsem ti dárek, aby sis na mě o Vánocích vzpomněla.“ - „Děkuji, Aničko, mám velkou radost.“

Závěrečné aktivity na poslední dny před vánočními prázdninami.

PRACOVNÍ ČINNOSTI: Vyrobít jmenovky na dárky a napsat komu dárek patří (komu bych chtěl/a dát dárek, kdo si podle mě zaslouží dárek a proč).

VV: Namalovat a podle obrázku popsat, jak si představuji Ježíška.

ASOCIACE NA TÉMA VÁNOCE:

A andělé, atmosféra

D dárky, domov, dopis Ježíškovi, dobroty

V Vánoce, výzdoba, věnec, vzpomínání, vanilka, vůně, vanilkové rohlíčky, večere

E elektrická světýlka

N nákupy, nálada, neděle, nadílka

T těšení, televize, tradice, tajemství

OBRÁZKOVÉ RÉBUSY: KOledA svíceN stromEČEK VÁnocE cukrOVÍ

Slova z rébusů dopisovat do vět a ústně tvořit otázky:

Těšíme se na _____.

Maminka péče _____.

Tatínek zapálil _____.

Děti zpívají _____.

Na štědrý den zazáří vánoční _____.

PÁTRAČKA VE TŘÍDĚ, hledat věty a složit básničku NA STROMEČKU:

NA STROMEČKU

PRSKAVKA PRSKÁ.

ASI JSME JI NAŠTVALI.

OBRALI JSME ČOKOLÁDU.

OZDOBY JSME NECHALI.

(podle Jiřího Faltuse)

JAZYKOVÉ ÚKOLY K BÁSNI:

Trojslabičná, čtyřslabičná slova, samohlásky krátké, dlouhé.

Ke slovům NAŠTVALI, NECHALI říkat opozita.

OBRALI - synonymum.

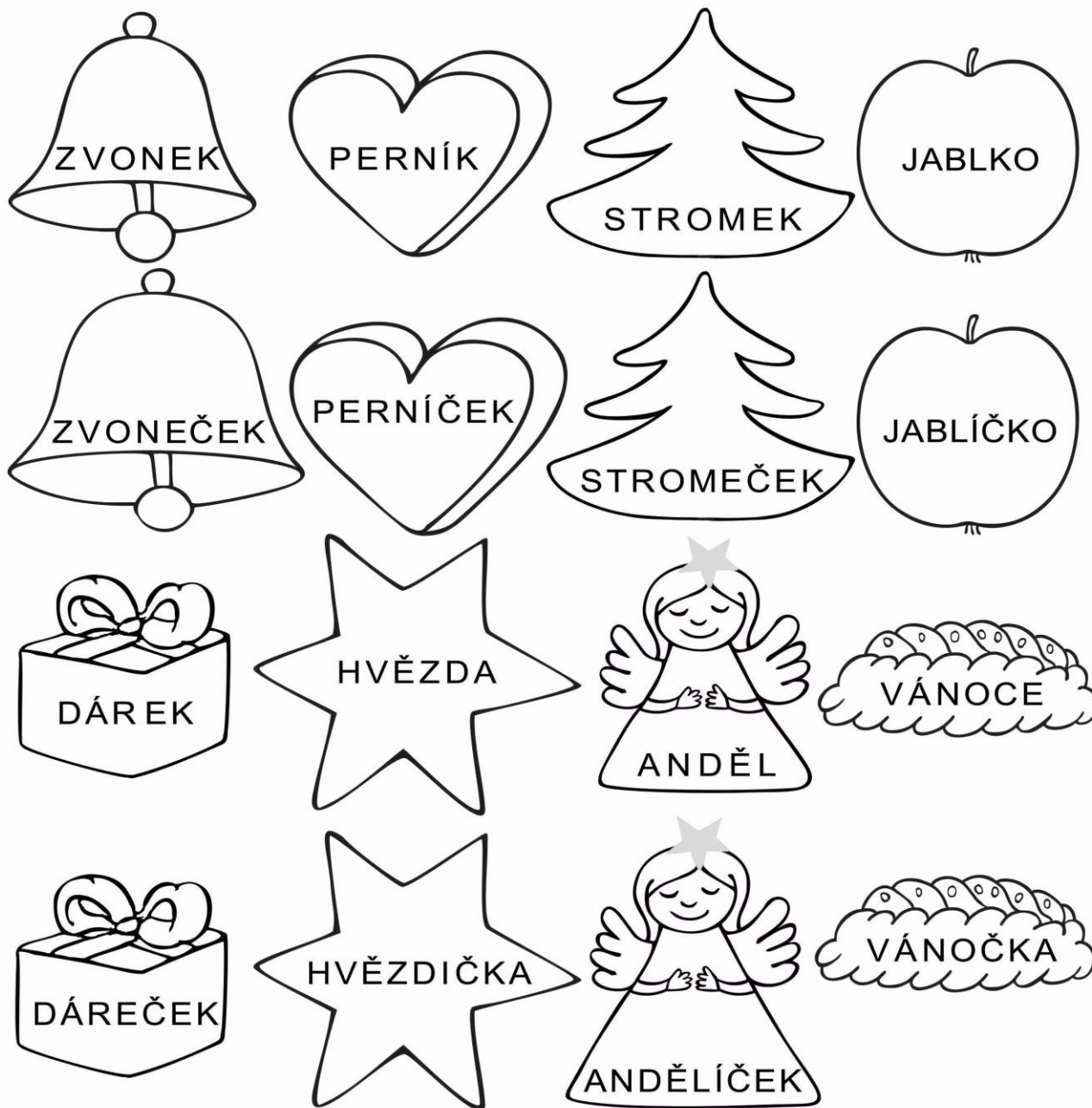
OZDOBY - slova podřazená.

ČOKOLÁDA - slova souřadná a slovo nadřazené.

OBRÁZKY SE SLOVY:

Procvičovat SLABIČNOU STAVBU SLOVA (ústně, vytleskávat délku, rozdělovat slova na slabiky čarou).

Možno vymýšlet rýmy, věty, hádanky.

Str. 43: CO JSEM SE V PROSINCI NAUČIL/A

1. VÁNOČKA, BETLÉM, SVÍCEN, OZDOBY.
2. V úterý uklidit půdu a dům. Zamést dvůr.
Ve středu upéct pět plechů rohlíčků a perníků.
Prožít svátky v rodinném kruhu, ve zdraví, s úsměvem.
3. O OZNAMOVACÍ   T TÁZACÍ
R ROZKAZOVACÍ   P PŘACÍ
4. Těším se na vánoční svátky. **O**
Kdy už přijde ten Ježíšek? **T**
Kéž by byly Vánoce už zítra. **P**
Vydrž ještě pár dní. ! (obě možnosti jsou správné) **R**

VÁNOČNÍ KRÍŽOVKA:

1. M I K U   Á

2. D Ě   Á T K O

3. R Y B

4. P R   K   V K A

5. Č E R   I

6. V Á   O Č K

7. dva A   D Ě L

8. V L   Č K

9. C   K R O   Í

10. Z V   N   Č E K

11.   T R O M E Č

12. D Á R   K

13. J M E   Í

14. B   T L   M

TAJENKA:

LEDEN, 5. kapitola: ZIMA JE TADY (str. 46-55)

Na úvod kapitoly lze zařadit:

a) ASOCIACE: Co mě napadne, když se řekne slovo LEDEN. Psát slova, která děti napadnou nebo těžší varianta - psát slova k jednotlivým písmenům.

L: led, ledovka, lyže, lyžování, lyžař

E: Eskymáci, energie, elektřina

D: doma, dým,

E

N: nový rok, nachlazení, nesjízdná cesta, nasněžilo

b) SNĚDENÁ SLOVA: Která slova snědlo slovo LEDEN? (led, den, Eden - název stadionu, obchodního centra...)

Cvičení 1, str. 46

Práce s KALEDNÁŘEM, vyhledat vše, o čem se píše v pranostikách.

Cvičení 1, str. 47

21. prosince začíná zima. **O**

Je to nejchladnější (nejstudenější) roční období. **O** Slovo nejchladnější je náročné na psaní. Možno vyhláskovat, vytleskat, předeptat a děti opíší.

Zima pokračuje v lednu i únoru. **O**

Kéž by chumelilo i u nás. **P**

Ven se teple oblékej. **R**

Které zimní sporty tě baví? **T**

Cvičení 2, str. 47

NEJDŘÍVE PRACUJTE SPOLEČNĚ NA PŘESNÉM POCHOPENÍ ZADÁNÍ:

a) **POZORNĚ ČÍST ZADÁNÍ** a označit v zadání, co všechno máme dělat. Lze použít barevné pastelky nebo zvýrazňovače: 1. očíslov, 2. vypiš, 3. rozděl, 4. připiš. Současné děti vysvětlují a říkají svými slovy. Máme 4 různé úkoly.

b) **CO SI PŘIPRAVÍME?** Co budeme potřebovat? Lístečky na zapisování slov + 3 lístky s nadpisy: SPORTY, OBLEČENÍ, SPORTOVNÍ VYBAVENÍ. Lístky připravte dopředu a nadepište nadpisy (= slova nadřazená).

c) **ŽÁCI SDÍLÍ SE SOUSEDEM POSTUP PŘI PRÁCI:**

1. Očíslovíme slova v učebnici podle abecedy. !!!Určete, mají-li očíslovat každý sloupec zvlášť, nebo každý řádek, případně všechna slova dohromady!

2. Slova opíšeme na připravené kartičky. Lze pracovat ve čtyřčlenných skupinách a každý člen skupiny napíše 3 slova (1. sloupec je nejtěžší!) Slova se mohou dělit na slabiky. U jednoho slova to nebudeme umět. Proč? (snowboarding = anglické slovo).

Můžeme hledat slova, která mají stejnou slabičnou stavbu (/ . = šála, sáňky, hůlky).

3. Slova roztrídíme k připraveným nadpisům (nadřazeným pojmům). Možná slova seřadit podle abecedy, nalepit, doplnit obrázek...

4. Ke každému sloupci vymyslíme a připišeme jedno slovo souřadné.

Slova lze k nadřazeným výrazům také skládat podle abecedy, pro jednodušší kontrolu.

Můžeme přidat ještě skupinu ZIMNÍ SPORTOVCI a žáci odvozují příbuzná slova (mužský i ženský rod: lyžař, lyžařka; sáňkař, sáňkařka).

Cvičení 3, str. 47

TVOŘIT VĚTY: Žáci si vybírají vhodné sloveso z nápovědy.

Zopakujeme pravidlo při psaní Ú/Ů („Úsměvák“ - na začátku).

Ukázka úkolů : Mgr. Z. Staňková, Ph.D.

1. Doplně do slov U / Ú / Ů.

__razy na lyžích, několik pád __, __prk dol __ z kopce, stavění
sněhulák __, f __ru sněhu, __žasnou zimní krajinu, pět kamarád __,
mnoho běžkař __ a sáňkař __, zasněžené kopce i __dolí.

---

2. Doplně konce vět ze cvičení 1. Vyber do každé věty jedno slovní spojení.

Na horách jsme viděli _____

Na horách jsme si užili _____

Na horách jsme obdivovali _____

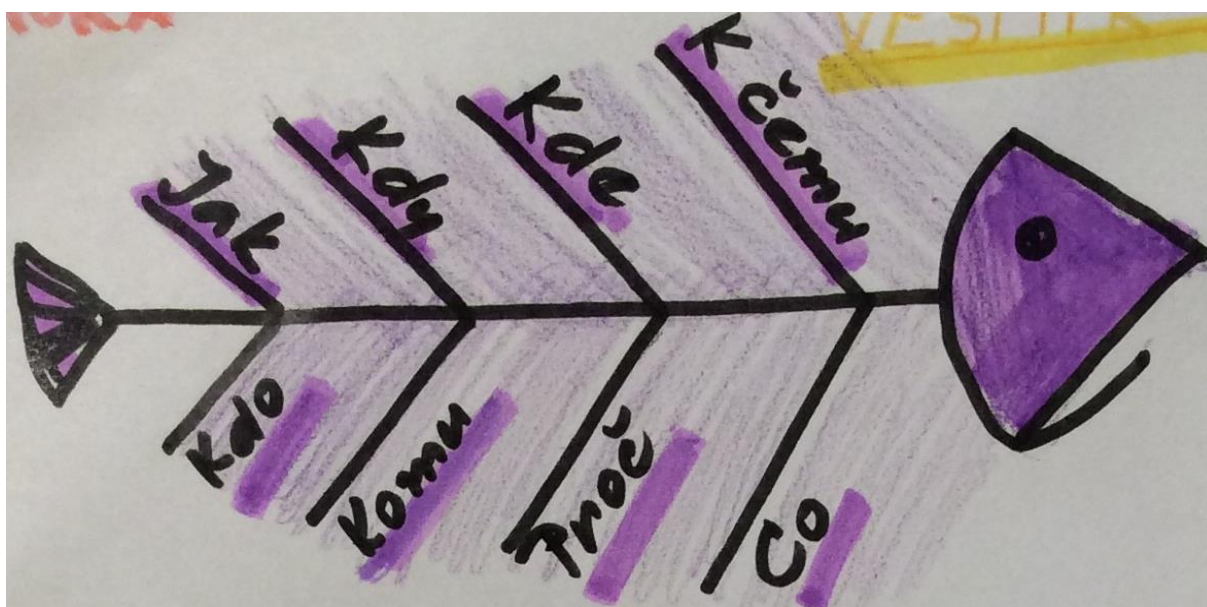
3. Napiš ještě jednu celou větu o zážitku na horách.

_____
_____

Cvičení kostka, str. 47

KDO, CO DĚLÁ, KDE (KDY, JAK...): Lyžař lyžuje na svahu (v zimě, perfektně...)
Tvořit otázky je poměrně náročné. Je to ale velmi důležitá dovednost pro učení žáků.
Tvořit otázku - ptát se a hledat odpověď - je podstatou učení. Můžeme dětem pomoci tzv. „startéry“: KDO, KDE, KDY, PROČ...

Další pomůckou může být RYBÍ KOST. Žáci mohou z rybí kosti vybrat jen některé startéry, případně si můžete rybí kost přizpůsobit vlastní potřebě.

DRAMATIZACE: SNĚHULÁCI – předvádíme pohybem:

V noci je mráz, máme pevné vzpřímené tělo. Dopoledne se otepluje, tělo měkne. Potom přituhne, tělo se zpevní, ale už je mírně zdeformované. Nakonec přichází obleva a sněhulák se hroučí, zbyde z něj hromádka sněhu a louže.

OSV/OR (kreativita)

Žáci vymýšlejí rýmy ke sloům: koule, mrkvička, uhlíky, sněhuláček, apod.

Můžeme se pokusit vymyslet jednoduchou říkanku o sněhulákovi.

Naučit se nějakou říkanku z paměti: hra NA UMAZÁVANOU.

Hledat rýmy:

Př.: Sněhuláček panáček,
má na hlavě plecháček.

Místo očí uhlíky,
na kabátě knoflíky.

Stojí bez bot, stojí bos,
červený má z mrkve nos.

Zima, zima, zimička,
hází bílá peříčka.

Děti si je chytají,
koule se z nich dělají.

Žárovka, str. 48

Dělení hlásek na samohlásky a souhlásky je přípravou především na pravopis: souhlásky tvrdé a měkké (ve 3. roč. souhlásky obojetné + pravopis vyjm. slov).

HRA: podle Mgr. Terezy Chaloupkové

x – označení souhlásek

o – označení samohlásek

Můžeme:

a) ke slovům přiřazovat správné značky: Z I M A (x o x o)

b) ke značkám vymýšlet slova: x o x o (BOBY, LYŽE, SÁNĚ...)

SOUHLÁSKOVÁ ŘEČ

Vyzkoušet nejdříve na vlastních jménech: HN (Hana) JN (Jan, Jana).

Ve dvojici si žáci vzájemně říkají a hádají slova z tematického okruhu ZIMA, v nichž vynechají samohlásky (ZM - zima, BB - boby, LŽVNĚ - lyžování...)

SOUHLÁSKOVNÍK a BAREVNÉ KÓDOVÁNÍ

Postavička SOUHLÁSKOVNÍKA může od začátku “pravopisného výcviku” sloužit k “barevnému kódování slabik” a také k vytváření pravopisného systému a přípravě na odůvodňování (*Žák odůvodňuje a píše správně* = citace RVP).

Žáci při opisu nebo přepisu věty “kódují”, tj. označují jednotlivé slabiky stále stejnými barvami.

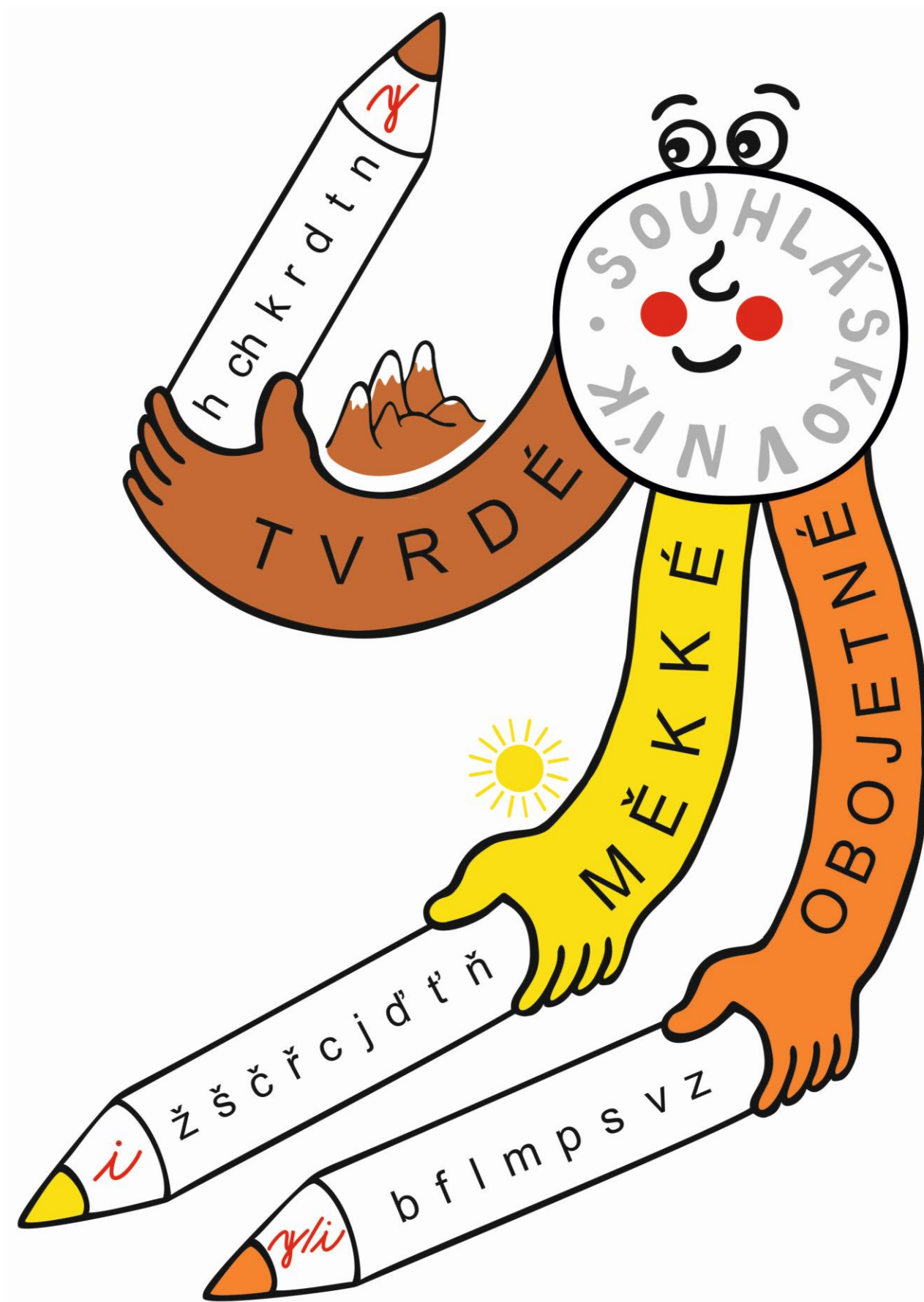
Návrh barevného kódování slabik:

- Tvrdé slabiky - hnědá barva (téma hory, balvany, 1. slabika HY: Hnědá)
- Měkké slabiky - žlutá barva (sluníčko začíná více svítit, měkké paprsky, 1. slabika ŽI: Žlutá).
- Obojetné slabiky (tj. BY/BI, LY/LI, MY/MI, PY/PI, SY/SI, VY/VI, ZY/ZI) označujeme oranžovou barvou (Obojetné-Oranžová).

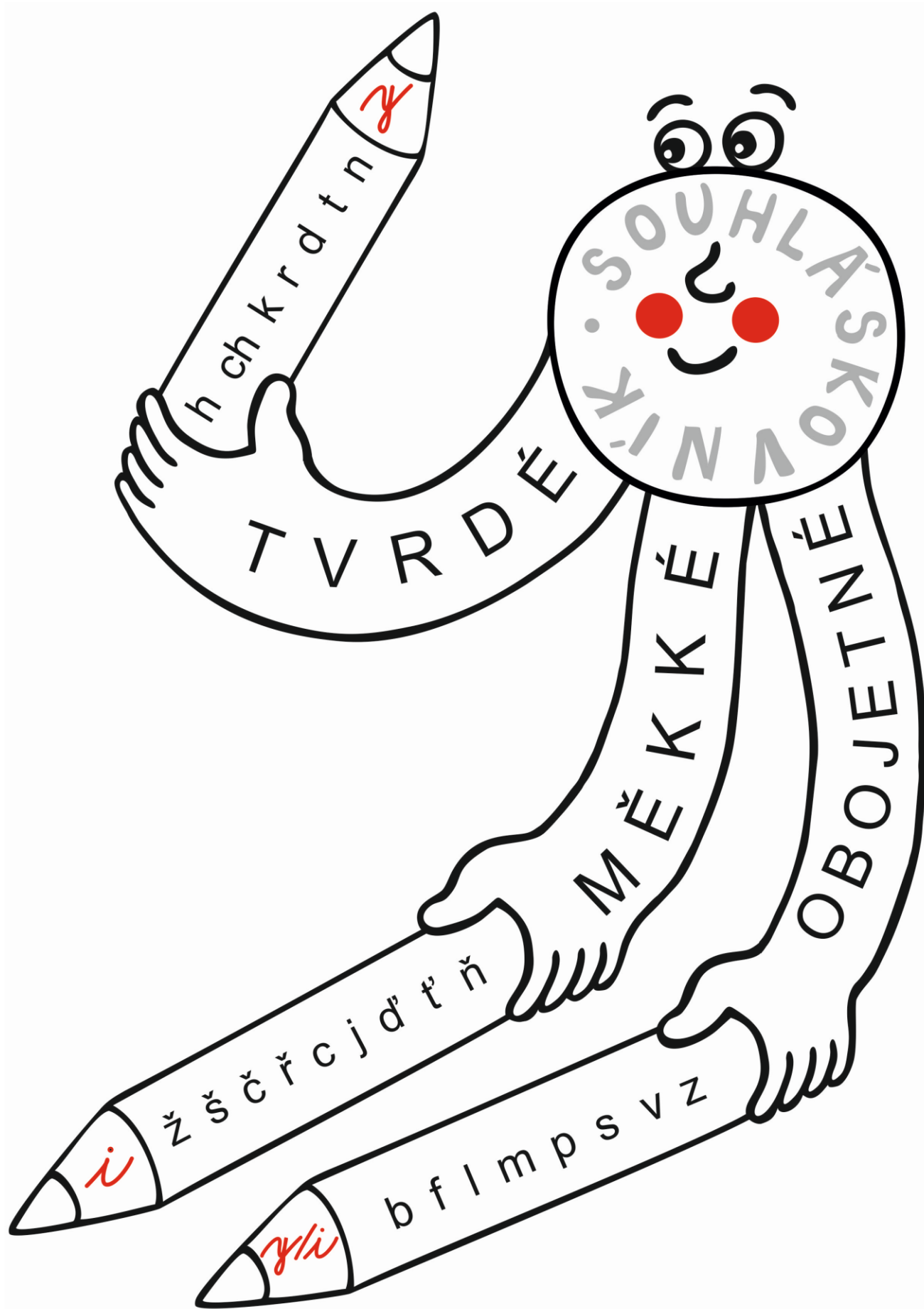
Žákům trvá několik týdnů - při každodenní práci, než jednotlivé slabiky od sebe odliší a zautomatizují si systém kódování, především u obojetných souhlásek, aby neoznačovali BY – HNĚDĚ, JAK TVRDOU SLABIKU A BI – ŽLUTĚ, JAKO MĚKKOU SLABIKU.

Pokud se to žáci naučí, zrakově si jednotlivé slabiky zafixují a zautomatizují, začnou si postupně budovat systém odůvodňování a lépe porozumí pravopisu.

PRAVOPISNÍK S NÁVRHEM KÓDOVÁNÍ:
tvrdé – hnědě, měkké – žlutě, obojetné – oranžově.

PRAVOPISNÍK, u kterého si barvy můžete volit podle svého uvážení a systému:

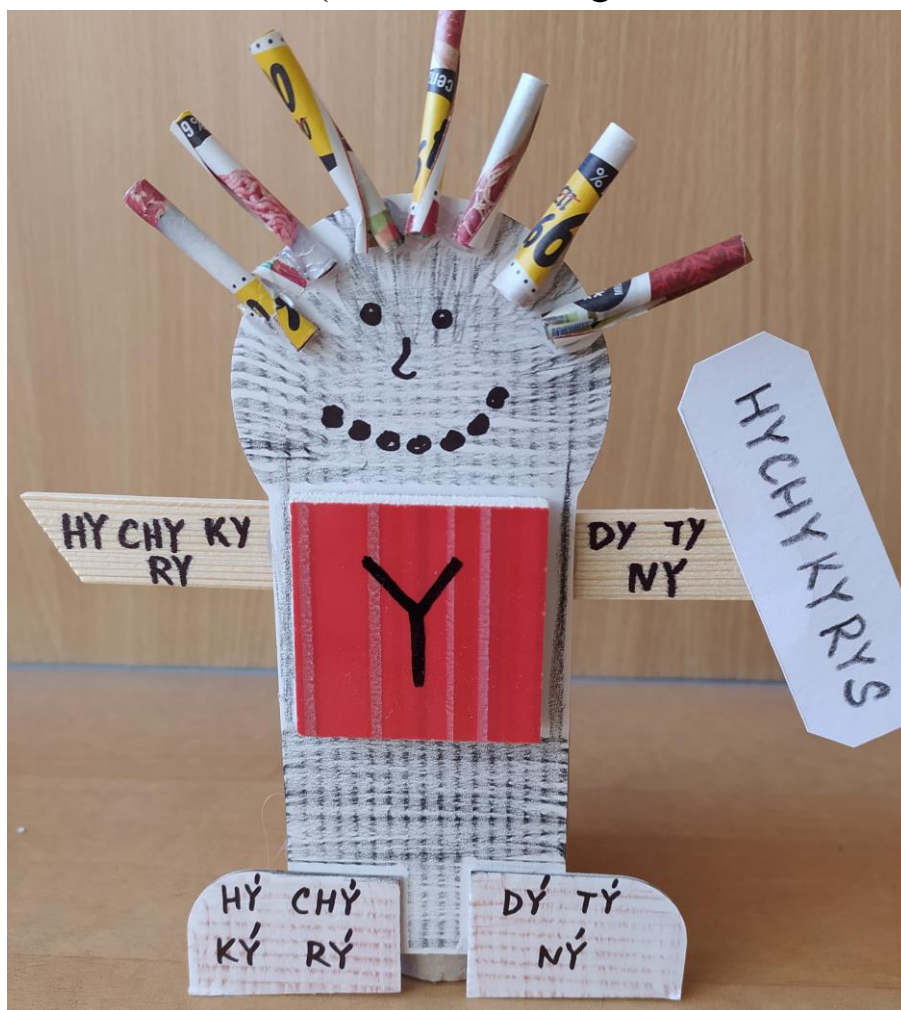
Žárovka, str. 49

Říkáme, co všechno je tvrdé, co je nejtvrdší. Hledáme tvrdé věci kolem sebe. Tvrdá souhláska (slabika) tě probudí. Žáci „spí“ na lavici. Učitel/ka říká různé hlásky (slabiky). Když zazní tvrdá souhláska (slabika), žáci se probudí a zvednou hlavu.

Pravopis tvrdých slabik je pro žáky velmi náročný na sluchovou diferenciaci, obzvlášť rozlišit sluchem slabiky DY/DI; TY/TI; NY/NI. Vhodné je zapojit co nejvíce smyslů: zrak (slova nejdříve vyhledávat, pro tvrdé slabiky zvolit jednu barvu, kterou budeme slabiky podtrhávat, kroužkovat. Ne hned doplňovat správné Y/Ý); sluch (co nejzřetelněji vyslovovat), hmat (Y/Ý napsat na kamínky, na kaštiny - na tvrdý materiál) ale také např. pohyb (u „odříkávání“ řady tvrdých slabik se např. kolíbat a dupat jako obr HYCHYKYRYS).

Může se stát, že narazíte na cizí slovo (rifle, Richard, geometrie, diplom, tričko...), kde se píše po tvrdé souhlásce I/Í. Doporučuji dětem vysvětlit, odůvodnit, napovědět, ale v této fázi bych pravopis cizích slov a výjimek určitě do učiva cíleně nezařazovala. Samozřejmě by tato slova neměla být zařazena ani v pravopisných cvičeních a už vůbec ne v diktátech!

HYCHYKYRYS (ZŠ Sokolov, Mgr. Z. Staňková, Ph.D.)

LUPA, str. 49

TABULE: Vyhledávat v básni Josefa Lada slova s tvrdými slabikami, slova podtrhávat, případně psát na kartičky a seřazená podle abecedy nalepit na velký arch do sloupců (pod jednotlivé slabiky: HY CHY KY...)

Josef Lada HRA NA ZIMU (upravené pro potřeby pravopisného výcviku)

Hraju si na zimu a zima už je tady.

Dým pouštím z komínů, na ploty, na zahrady.

Silný mráz přinesu a z vody dělám rampouchy.

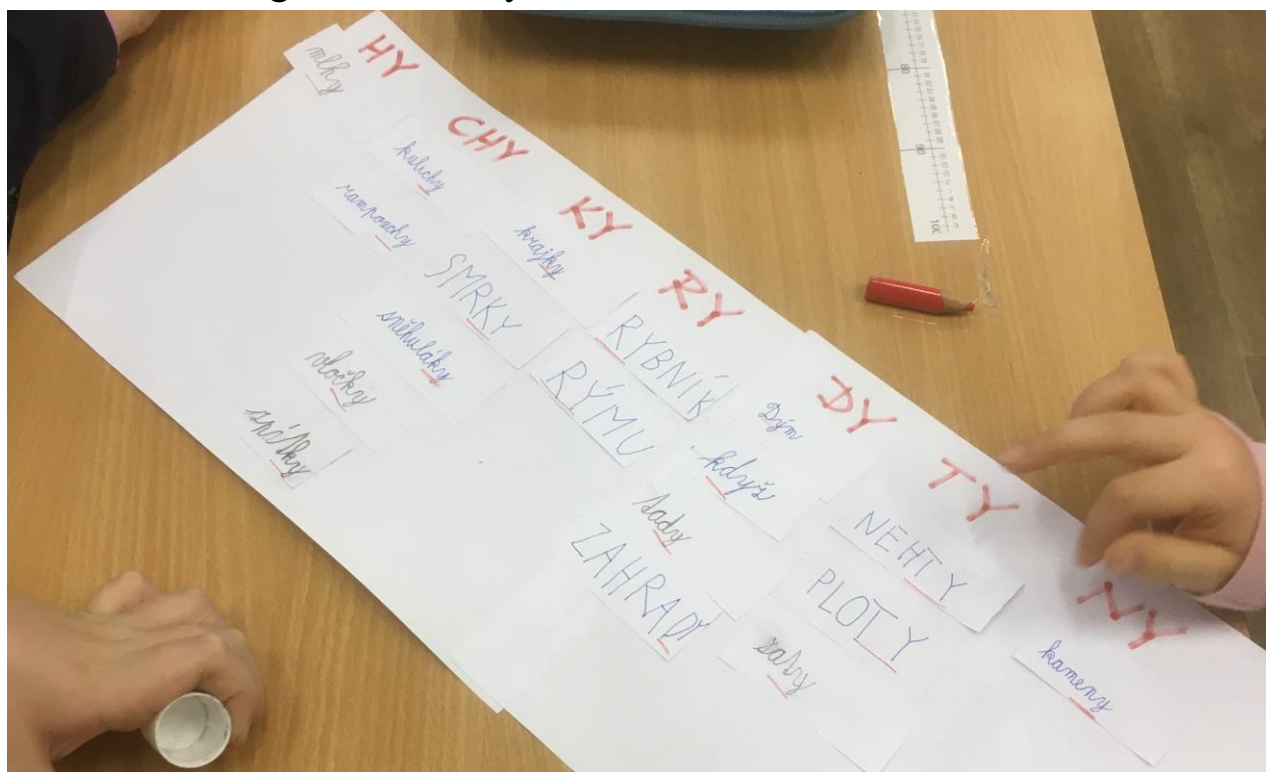
Zalezu za nehty, pod šaty, pod kulichy.

Na mlhy hraju si, vypustím meluzínu,
jak krajky rozvěším na smrky bílou zimu.

Na vločky hraju si a padám na kameny
a padám na rybník, večer jsem unavený.

Nekoukám na rýmu, koulím se tam a zpátky,
a když se dokoulím, jdu stavět sněhuláky.

ZŠ Krmelín, Mgr. Romana Tylečková

Cvičení 1, str. 48

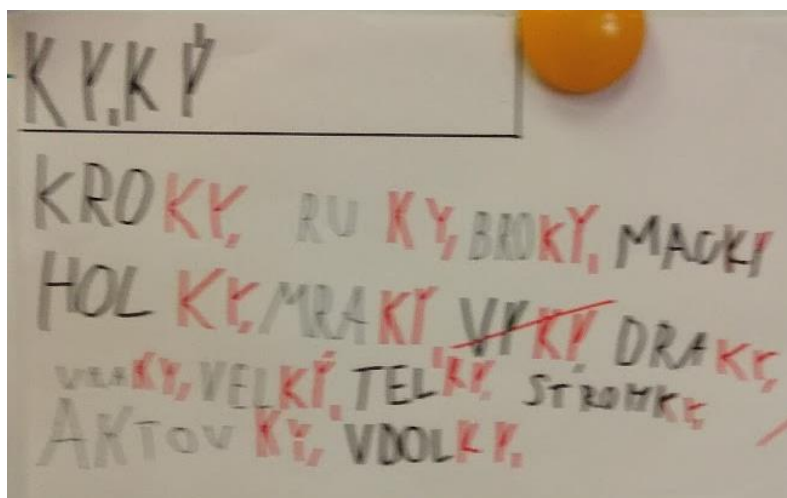
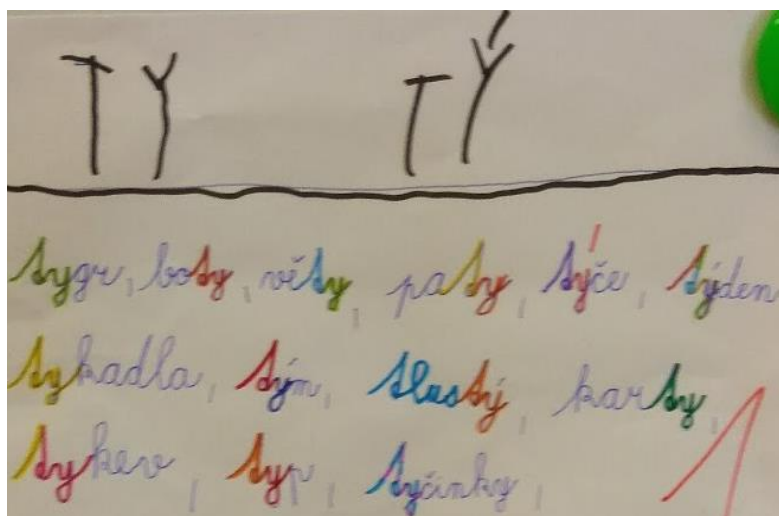
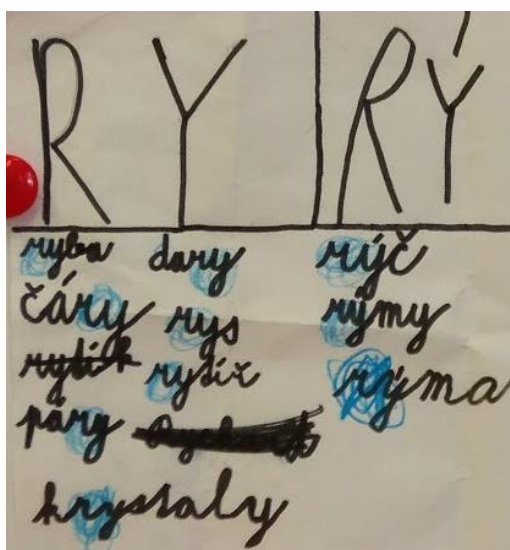
Na procvičení tvrdých slabik lze použít kooperativní nebo skupinové aktivity.

Připravíme archy s nadepsanými tvrdými slabikami (1 papír = 1 slabika). Děti mohou

po určitou dobu zapisovat na archy slova s danou slabikou (Mgr. Romana Tylečková). Varianta (Mgr. Lenka Syrová): Třídou jsem rozdělila na 7 skupin. Každá skupina dostala (mohou si vylosovat) jednu tvrdou slabiku. Úkol: Vymyslet, vyhledat a bezchybně napsat 10 slov.

Aby bylo procvičování efektivnější a všichni žáci si zopakovali všechny slabiky, doporučuji metodu OBÍHAJÍCÍ FLIPY, kdy skupiny začnou pracovat na svém archu, napíší např. 3 slova a potom si archy vymění. Úkolem každé skupiny je pečlivě přečíst napsaná slova, opravit chyby, případně napsat ? u slova, kterému nerozumí (nesouhlasí, nemohou přečíst) a připiší další slovo/slova, která ještě na archu nejsou. Poté se listy zase vymění, dokud všechny listy neprojdou všemi skupinami a nevrátí se zpět k „původním autorům“. Každá skupina píše svojí barvou (na všechny listy), tzn., že lze zjistit, která skupina napsala otazník a kdo má dané slovo vysvětlit.

DOPORUČUJI: Slova psát pod sebe pro lepší kontrolu a úplně ideální je slova psát na lístečky a ty nakonec nalepit pod sebe podle abecedy.

Cvičení 2, str. 50

Tvořit věty k obrázkům je důležitá komunikační aktivita. Nejdříve musíme mnohokrát

tvořit věty ústně, společně, s nápovědou..., než budou děti schopny věty psát, případně napsat krátký příběh.

Můžeme využít nápovědné otázky: Kdo a čím jel? Kam jeli? Co se stalo? Jak to dopadlo? Vyžadujeme odpověď celou větou.

NADPIS: Vymyslet nadpis je velmi efektivní úkol k tomu, aby se děti učily jednoduše vyjádřit „O čem to bylo“. Můžeme jim dát nápovědu různých nadpisů, ze kterých vybírají ten nejvýstižnější nebo vyřazují nevhodné:

Drama na lanovce; Lyžaři; Poprvé na lanovce; Otevřená lanovka; Pomoc, padám! Na horách; Lanovkou na Sněžku; Pohoda na lanovce...

Cvičení 1, str. 51

Doporučuji dát dětem „zpětnou vazbu“, aby se učily samy písemné práce pečlivě kontrolovat, případně opravit, doplnit, co nevěděly.

a) Obrázky se slovy mohou být rozmístěny po třídě a můžeme je např. využít jako BĚHACÍ DIKTÁT.

b) Děti dostanou k dispozici cvičení vyřešené (na tabuli, na listu do dvojic...) a ideálně ve dvojicích si zkontrolují a případně opraví.

ŘEŠENÍ:

Jedeme na hory.

Obuj si boty. (nebo !)

Ať máš nohy v teple.

Vidíš ty mraky?

Vylez na řůry sněhu. (nebo !)

Sedí na nich vrány.

RÝMY: Ke slovům „z obrázků“ tvořit rýmy a doplnit další slova, aby byly zastoupeny všechny tvrdé slabiky:

HY: nohy, rohy, váhy...

CH: střechy, blechy, mechy...

KY: mraky, straky, vlaky...

RY: hory, vory, nory, řůry (sněhu)...

DY: sudy, pády, ledy...

TY: boty, paty, šaty...

NY: vrány, vany, brány...

Cvičení 2, str. 51

Mgr. Romana Tylečková doporučuje prohlédnout si na netu sněhové vločky.

DISKUSE na téma: Mám rád/a sněhovou nadílku x Nemám rád/a sněhovou nadílku.

K diskusi lze třídu rozdělit na 2 skupiny (OPTIMISTÉ, PESIMISTÉ). Žáci ze skupin říkají (zapisují) argumenty pro a proti. Žáci se mohou poradit doma a mohou hodnotit sněhovou nadílku z pozice různých skupiny (řidiči, lyžaři, děti, živočichové...).

KOSTKA, str. 52

HRA je inspirovaná hrou JMÉNO, MĚSTO, ZVÍŘE, VĚC.

Cvičení 1, 2, str. 52

PRÁCE SE ZADÁNÍM: Podobně jako u cvičení u cvičení 2/47. Některá slova do seznamu nelepíme, protože to nejsou osoby, zvířata ani věci: hyacint = rostlina; dlouhý, tuhý). Můžeme dát jako problémový úkol a nechat děti, jak si s tím poradí.

ŘEŠENÍ K OKAMŽITÉ ZPĚTNÉ VAZBĚ (ZŠ KRMELÍN)

RY	BÁŘ	RY	BA	RY	BLE	CHY
TÍŘ	KY	TOVEC	KY	TARA	MOU	CHY
TY	ČINKA	TY	GR	HY	SU	DY
ENA	HOL	KY	STRA	KY	SCHO	DY
TE	TY	ŠA	TY	BO	VRÁ	NY
TY	KNI	HY	RO	HY	BED	NY
VÁ	HY	VRÁT	NÝ	HAJ	NÝ	KRU
HY	DÝ	KY	HOKEJ	KY	HŮL	KY

POSTUP:

- Rozstříhané kartičky vyskládat na koberec
- Děti hledají dvojice – skládají slova – podstatná jména
- Slova zapisují na velký arch papíru do 3 sloupců (osoby, zvířata, věci)
- Společná kontrola zapsaných slov
- Následně děti rozdělit do 3 skupin, každá dostane 1 sloupec (rozstříhnout arch papíru na sloupce)
- Ve slovech zakroužkovat všechny tvrdé slabiky (skupinovka)
- Do sešitu si každý napíše 3 věty – v každé větě použije alespoň jedno slovo ze sloupce a podtrhne ho (podtrhne i další podstatná jména – zkusit, zda děti zvládnou)
- Slova ve sloupci rozstříhat a poskládat je podle abecedy (nejprve skládají děti, které si abecedou ještě nejsou jisté)

Cvičení 3, str. 53

Žáci si po nácviu ústně mohou vybrat jeden obrázek a napsat k němu všechny 4 druhy vět.

Můžeme také společně VYTVOŘIT PŘÍBĚH:

Co bylo na začátku?

Pepa si nasadil lyže. Jel z kopce dolů.

Co se stalo na svahu?

Proti Pepovi se řítíl Petr. Petra pronásledoval zajíc.

Jak to dopadlo?

Pepa zvýšil rychlost na plné obrátky.

Podářilo se mu ujet. Také zajíc se dal na útěk.

Oba chlapci dojeli bez pádu.

Závěr mohou děti vymyslet vlastní, jiný.

DALŠÍ OBRÁZKY K TVOŘENÍ VĚT NEBO ZIMNÍCH PŘÍBĚHŮ

JDU LYŽOVAT.

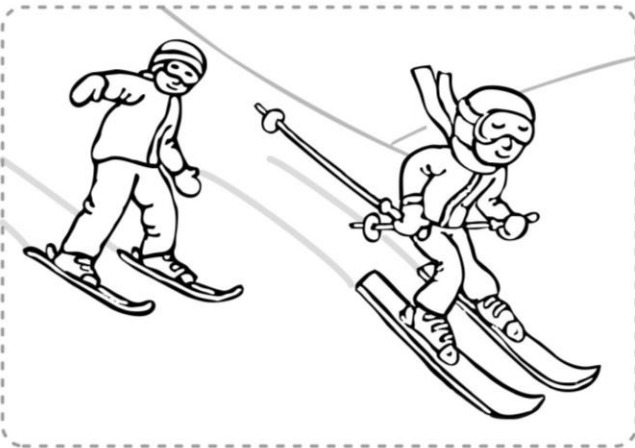
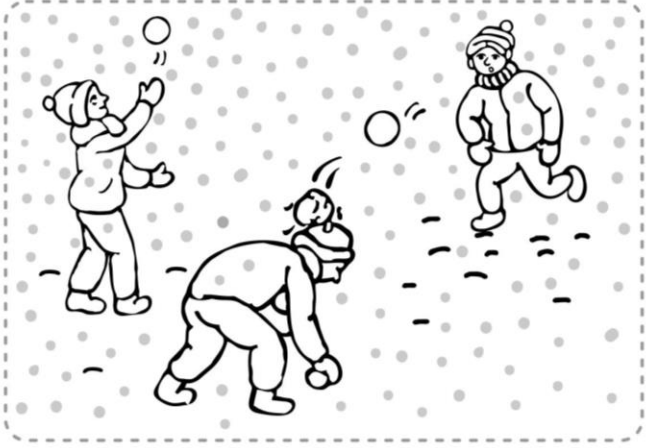
JĚDU RYCHLE

KÉŽ BY SE
MI TO NESTALO.

JEDU!

Ája na bruslích omylem kopla Hubu.

Padla se si něco?

Nebřeč a vstaň.

Kčů bych nezvedala su nohu.

CO JSEM SE V LEDNU NAUČIL/A:

1.

Chlapec bruslil. Upadl na ~~pařez~~. (led) Vstávej! Co tě bolí?

Spadla mi čepice. Můžeš vstát? ~~Pes~~ se ti směje. (Vrána)

Proč padáš? Jdi domů. Kéž nemám nic zlomeného.

PODSTATNÁ JMÉNA JSOU NÁZVY:

osob	zvířat	věcí
chlapec	vrána	brusle

2.

BRUSLENÍ, HOKEJ, LYŽOVÁNÍ, SÁŇKOVÁNÍ.

souřadné: bobování, běžkování, lety na lyžích.

nadřazené: zimní sporty.

3.

Hynek, chyba, kytka, rým, dýmka, tyčka.

Tvrdé slabiky: Hy, chy, ky, ry, dy, ty, ny.

Hý, chý, ký, rý, dý, tý, ný.

POLOLETNÍ PRÁCE ČJ - 1. pololetí

1. Podtrhni v básni rýmy stejnými barvami. 2 b.

Zima, zima, zimička,   **A) Vypiš z básně slovo:** 3 b.

hází bílá peříčka.   jednoslabičné _____

Děti si je chytají,   dvouslabičné _____

malé koule dělají.   trojslabičné _____

2. Dopiš do tabulky ke slovům nadřazeným slova podřazená, která vyplývají z básně Zima ve cvičení 1. 4 b.

ROČNÍ OBDOBÍ	POČASÍ	ZÁBAVA	OBLEČENÍ

3. Dopiš do tabulky slova stejného i opačného významu. 6 b.

	STEJNÝ VÝZNAM	OPAČNÝ VÝZNAM
děti		
bílá		
malé		

4. Podtrhni řádek, který je správně seřazený podle abecedy.

PEPA SI NA HORY PŘIPRAVIL: 1 b.

baterku, bundu, batoh, boby, beranici, boxerky, brýle, bonbóny;

baterku, batoh, beranici, boby, boxerky, bonbóny, brýle, bundu;

baterku, batoh, beranici, boby, bonbóny, boxerky, brýle, bundu.

5. Doplň znaménka za věty a na linky piš názvy vět (O, R, T, P).

Přišla tuhá zima ____ Máš raději zimu nebo léto ____

Teple se obleč ____ Kéž by letos hodně sněžilo ____

Který sport tě baví ____ Jed' opatrně ____ 12 b.

6. Vyřeš zimní křížovku a označ žlutě tvrdé slabiky. 8 b.

1. 	H	O						
2. 	R		M	P	O	U		
3. 	L	E						
4. 	B		T					
5. 			L	O	Č			
6. 	V	R						
7. 			O	H				
8. 	E	S		M		K		
9. 								

TAJENKA: V lednu si užíváme zimní _____.

* Napiš na linky dvě věty k obrázku.

Oznamovací: _____

Tázací: _____

Hodnocení: Celkový počet bodů **35**. Já jsem získal/a _____ bodů.

Pokud narazíme na slova, kde se po tvrdé slabice píše I/Í (tričko), můžeme slova zapisovat na lístečky a vytvářet přehled pomocí ALFABOXU (Mgr. R. Tylečková)

